

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

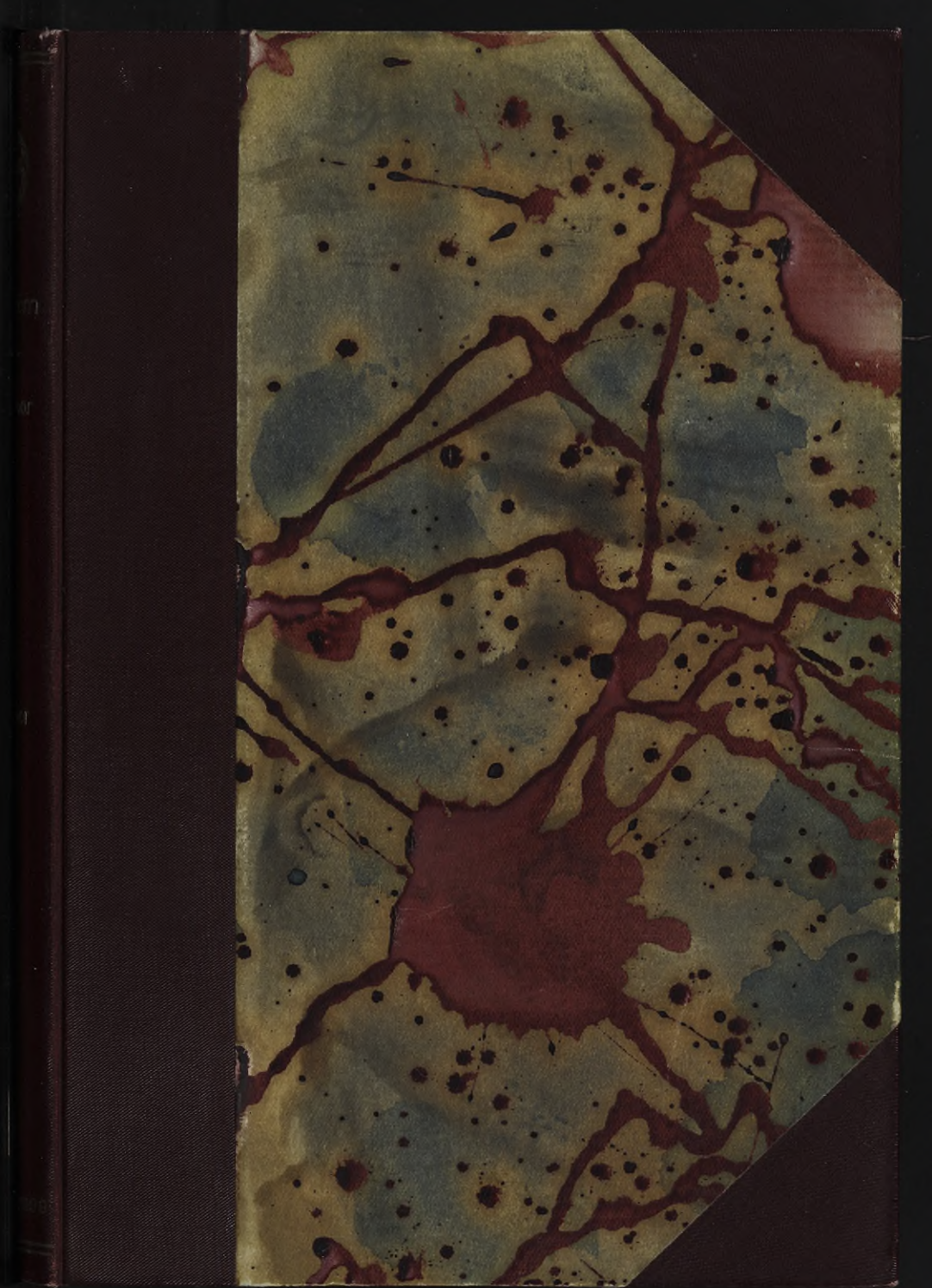
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

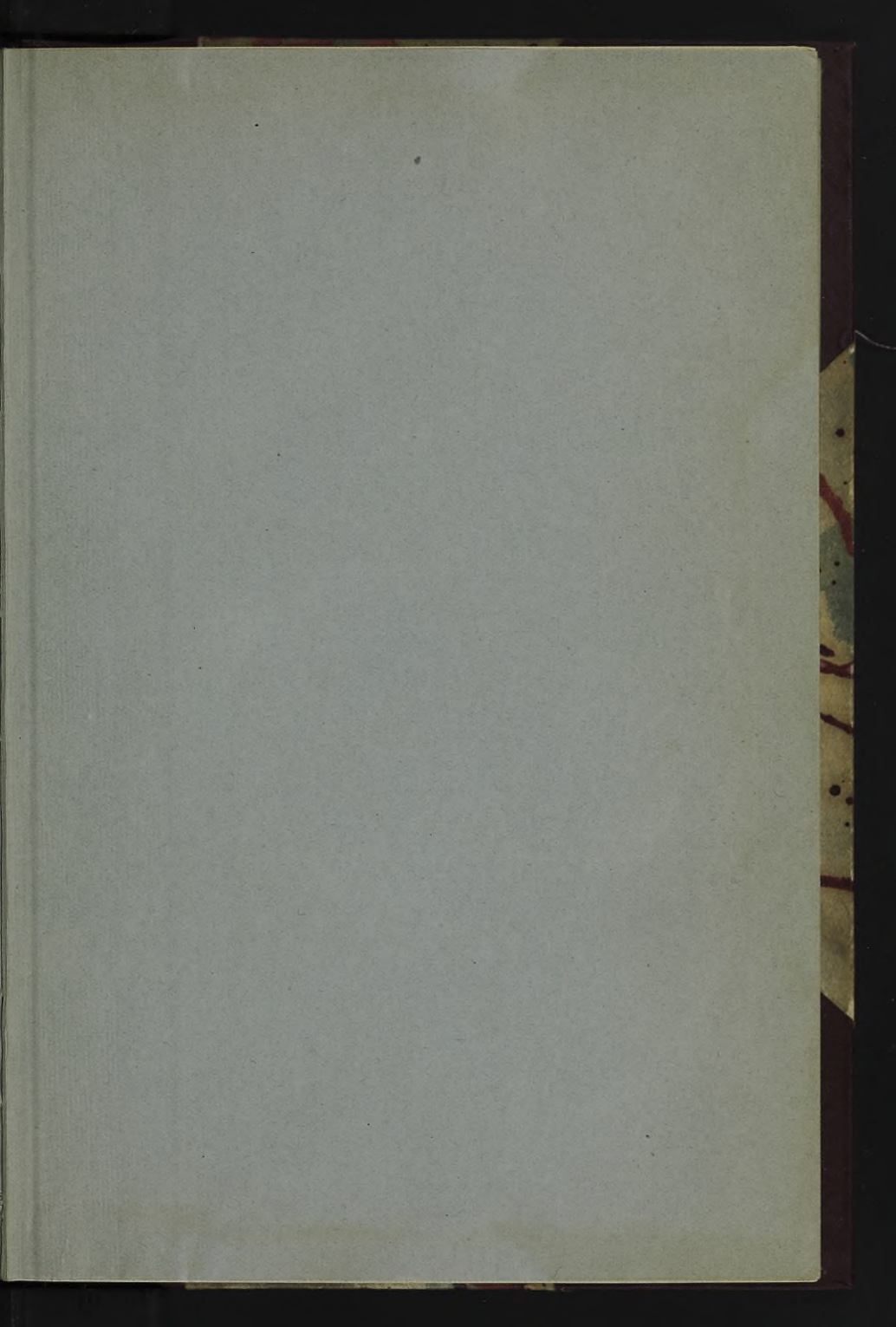
LUNDS
UNIVERSITET

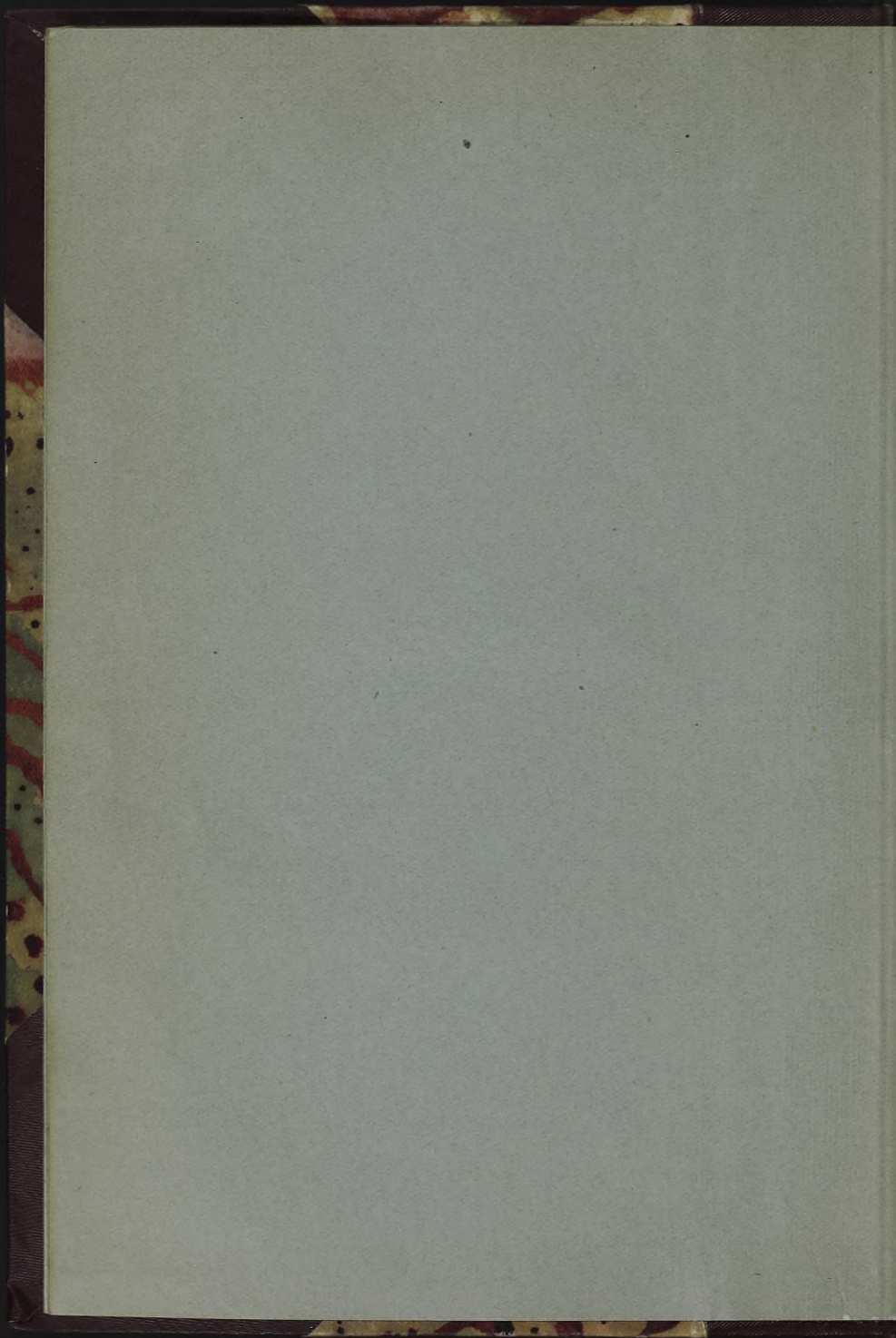

UPPSALA
UNIVERSITET

Via.
Lu.

ELLEN IDSTRÖM

KVINNOR

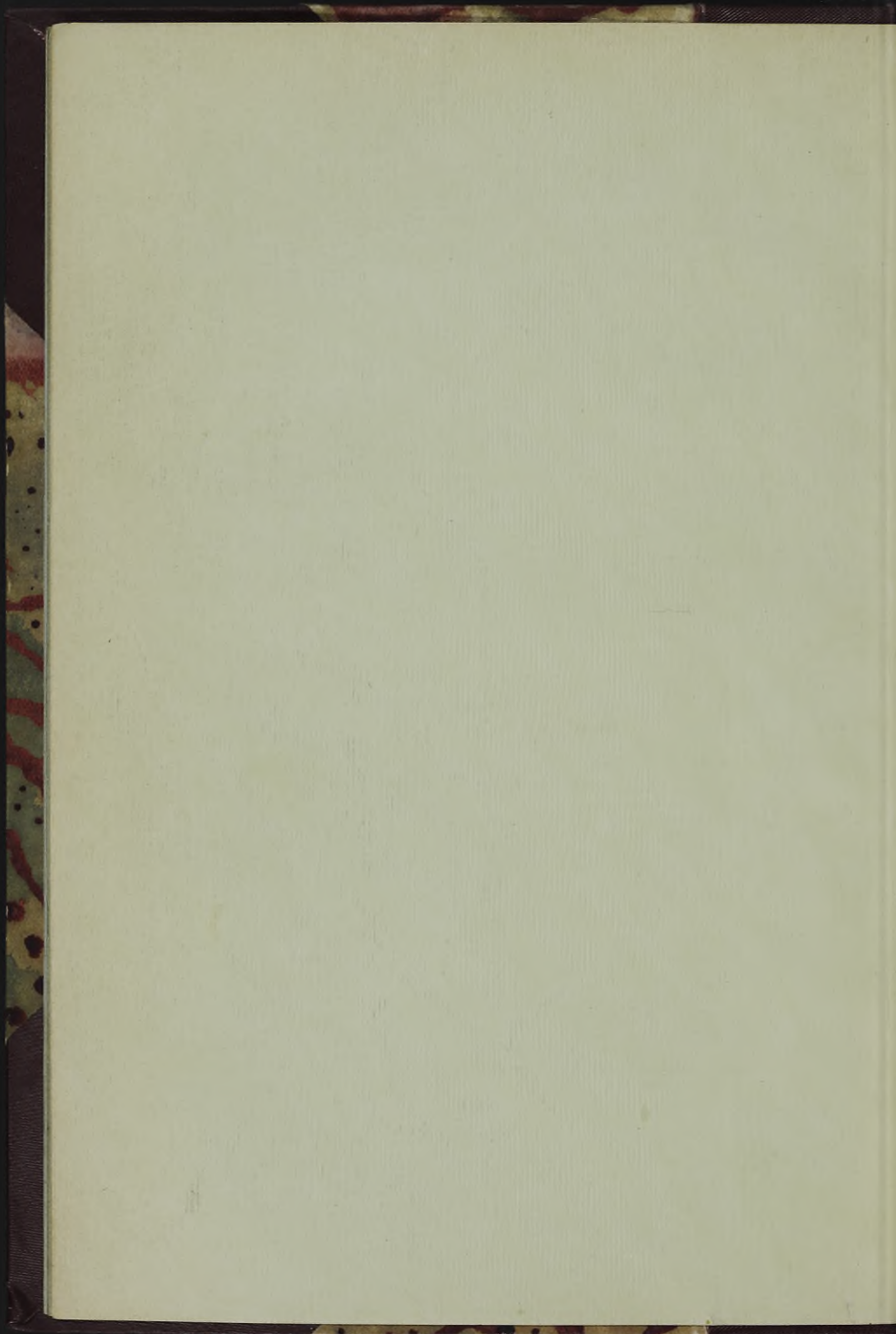
BERÄTTELSE

FÖRSTA DELEN: *

FLICKOR

GÖTEBORG
GUSTAF BELLANDERS FÖRLAG

KVINNOR

I

*Arv.
Lv.*

NÅGRA FLICKÖDEN

GÖTEBORG 1899
GUSTAF BELLANDERS FÖRLAG

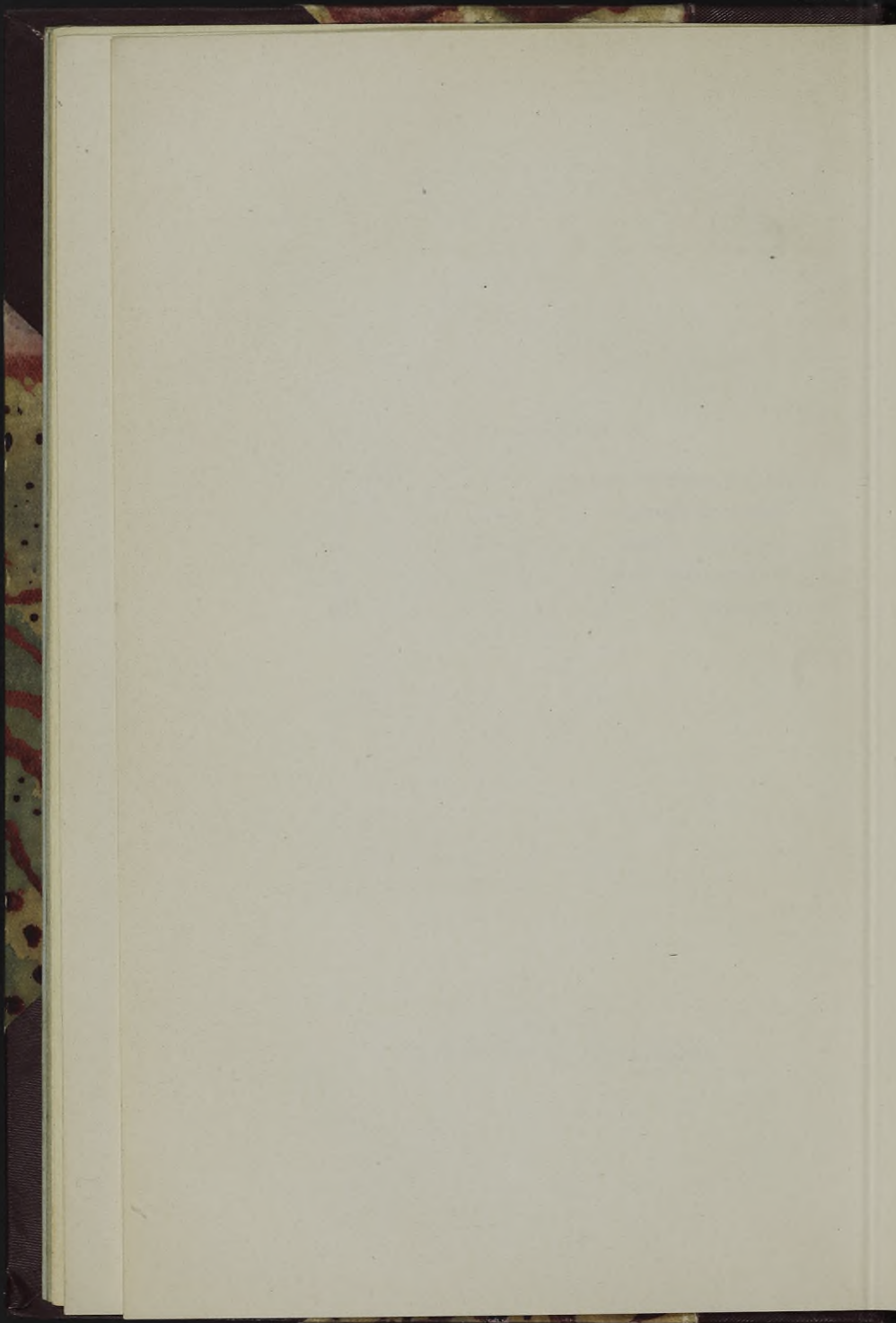

GÖTEBORG 1899
WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI

INNEHÅLL:

1. En hel månads semester	Sid. 1
2. Dalens madonna	» 41
3. Den fjerde flickan	» 72
4. Mammans lilla flicka	» 98
5. Fragment	» 186

EN HEL MÅNADS SEMESTER.

DEN 3 MAJ.

Det har nu bestämts, att vi äldre biträden, som varit i affärens tjänst längre tid, få en hel månads semester hvar år. Våra yngre kamrater få nöja sig med fjorton dagar.

Tänk, en hel månads ledighet för mig — hm! lyckliga, som nu snart tio år stått bakom herrar Whalers & C:is disk med endast litet nådigt medgifven ledighet då och då. En hel månad, som man slipper niga, krusa, mildt öfvertala, halft ljuga, ständigt småle och såsom enda rekreation promenader.

evigt enahanda, mellan inackorderingens och butikens dörrar.

Härlig frihet under en hel månad, landtluft och — händelser! Ty något måtte väl i all världen hända under så gudomliga förhållanden.

Åh, med hvilken spänning jag nu emotser sommaren. Snart är han här. Våren gör vackra framsteg. Gummor stå redan i alléen och bjuda ut gullvifvor, och det nya lagret sommarhattar börjar gå friskt åt.

DEN 9 MAJ.

Det är söndag i dag och jag har min lilla söndagsro med reflexioner och melanholiska funderingar. Och då har jag frågat mig hvarför jag på det hela taget för dagbok. Jag, i mina förhållanden! Är det icke fara värdt, att det blir, hvad jag så mycket afskyr, symamsellsutgjutelser?

Nej! Händelser har jag väl icke att nedskrifva. Och till modärn känslodissekering har jag icke tid — till mystisk-symbolistiska utgjutelser är jag för olärd. Men ehuru jag således hvarken har händelser att nedskrifva eller det har beståtts mig tid till

att för hvar minut på dagen kontrollera och notera slagen från mitt själslifs och mina stämningars pulsåder, så är det dock i alla fall icke symamsellsjunk, som fått mig att »lägga upp» dessa anteckningar.

Är jag då besjälad af ett ädelt syfte, att med de erfarenheter, jag här nedskrifver, gagna andra stackars medsystrar, hvilka likt mig måste tillbringa sin tid med att niga, krusa och småle, och sin kväll med att kanta kjolar — slitna af den enformiga promenaden mellan butiken och »hemmet», och så om-tugga dagens nyaste skvaller med de öfriga inackorderingarna.

Nej, icke håller det. Ty flickor af mitt kynne i min ställning gifvas gudilof icke många. De finna väl också oftast sitt arbete odrägligt, men hålla sig vid godt lynne medelst en lättläst roman, flirt, velocipedturer och choklad med bakelser. Många af dem ha väl dessutom nog äfven odrägliga familjeförhållanden, fattiga anförvandter att dela sin lilla lön med, och de flesta oroas nog helt naturligt af längtan efter det egna hemmet att få styra och ställa i. Men få täras väl i likhet med mig af medvetandet att så ha kommit på orätt plats i lifvet, att man härunder går andligen under.

Ja, ty detta är den mara, som rider mig dag och natt. Det är detta, som rifver, nyper, sliter och sticker i medvetandet, tusenfallt värre än det underdåniga krusandet och nigandet för kunder, ibland så odrägliga, att man hälst ville säga dem en ohöflighet. Och det är detta medvetande, som fått mig att börja dessa händelsefattiga anteckningar. Ty nedskrifvandet af våndan liksom förflyttar den utomkring mig själf, så att jag klarare kan se på den, granska — tukta den.

Den är en påtaglig sanning. Den är icke förra århundradets oklara *weltschmerz*, lika litet som den konstiga form däraf, hvilken synes behärska våra dagars människor och som jag, för att göra en vits, skulle vilja kalla *selbstschmerz*. Denna oro för att det egna jaget icke blir nog synadt, bedömdt berömdt, — eller beklagadt — eller till och med smutsadt.

Nej, *min* smärta är en brännande ambition, en blygsellfull oro för att öfvermäktiga förhållanden ställt mitt ljus under en skäppa, hvilken jag ej rår med. Är jag för svag eller äro förhållandena för starka? Låt mig tänka efter. Min far dog då jag var sexton år. Min styfmor är en beskedlig kvinna, som

dock föredrog gårdens katter och traktens hundar framför mig. Egna barn hade hon inga. Nu är hon omgift med en person, som delar hennes djurvänlighet. Vi ses sällan.

Far var egendomlig. Snarast ett för-olyckadt geni. Hans oro dref honom från den ena platsen till den andra, kastade honom in i omöjliga företag, invecklade honom i rättgångar och lät alltid en storartad uppfinning hägra för hans inbillning såsom ersättning för all hans otur. Än var det en själfsignalerande eldsvådeapparat, än en undergörande hudfernissa, han ville förvåna världen med.

I skola fick jag icke mycket gå. De ständiga flyttningsbestyren, då vi tågade från stad till stad med vårt skamfilade bohag, och pappas brinnande ifver, då han kastade sig in i ett nytt företag, gaf mig inget tillfälle till ordnad skolgång. Jag skulle vara grymt okunnig om icke pappa tidigt tagit mig till en kamrat, hvilken han meddelade sina förflugna hugskott, sina irrande funderingar, men också sin stora beläsenhet. Han satte böcker i min hand och jag lärde mig älska dem.

Men detta är icke vetande, det slags metodiska vetande, som gifver ett lefvebröd. Därföre, när jag stod ensam inför uppgiften att lifnära mig, hvad hade jag att välja emellan? Svält, liderlighet eller att låta mig slukas af det odjuret: storindustrien.

Där är jag nu: i gapet på odjuret. Med en ström af olyckskamrater, manliga och kvinnliga, har jag rusat in i de vidöppna käftarna, såsom den glittrande, sprattlande sillstimmen motståndslöst drages in i hvalfiskens svalj. Hu! jag har stundom en hemsk förnimmelse af att jag smälter — smälter i odjurets buk, för att till sist som en själlös atom gå upp i hans jätteorganism.

Så pappas ögon gnustrade, när han talade om storindustrien. Han knöt handen. —

»Storindustrien förstör, olyckliggör människorna. Men vidundret gifver bröd — bröd — bröd. Det är väl gift däri, men det vänjer man sig vid och lefver — ett halft lif.»

Så talade stackars pappa. Och nu håller hans lilla flicka, som han var så rädd om och drömde lyckodrämmar för, på att vänja sig vid giftet för att lefva det halfva lifvet.

Nej, i dag blir det för bittert. Bäst sluta nu. Hur jag i alla fall vrider och vän-

der saken, kommer jag ändå ständigt till samma resultat: jag har råkat inom en löndörr, hvars hemliga mekanism jag ej kan utleta och som småningom så tillrostar för mig, att om jag äfven en dag lyckas finna den dolda fjädern, skall han ej springa upp vid min tryckning.

Så är det att åldras bakom en disk.

SAMMA DAGS AFTON.

Nu är jag ljusare till sinnes. Jag har tvingat tillbaka ångesten öfver den förspilda tid som flytt, oron för framtiden, för att utslutande tänka på den lyckomånad som nalkas.

Hvar skall jag tillbringa den? Och hur? Åh, jag skall lata mig. I nya omgifningar skola tankarna upphöra att kretsa kring detta eviga: förebråelsen öfver att jag icke kommit till min rätt i lifvet, att det naturen och pappa nedlagt hos mig vore värdigt ett fullföljande, som mina nuvarande förhållanden icke tillåta. Min hjärna skall vederkvickas af nya, friska tankar, hämtade ur djupare och renare brunnar än butikshvardagslifvets evigt stillastående.

Och så kanske något händer. Det borde ju hända något. När man är så uppfylld af lidelsefull längtan efter att upplefva något, måste det komma. Det behöfs blott en liten, liten tillfällighet, — ens egna upprifna, skälfvande nerver göra sedan resten. De hafva sina lampor brinnande, de vaka och lyss. De taga tillfälligheten i sin vidöppna famn och befrukta den till en lifsstor händelse.

Skall det gå mig så? Åh, jag vågar ju icke hoppas på något, som omstörtar mina nuvarande förhållanden. Men åtminstone något att minnas, som håller den gamla oron borta och låter mig känna, att nu återstår endast att åldras och resignera. Att lifvet är slut och att det gäller blott brödet för dagen — som svalkande dryck minnet.

Ett minne, bitte, bitte!

DEN 8 JULI.

Jag har nu bestämt mig för, hvar jag skall tillbringa min fritid. Det blir på Storudden. Ty ingen känner till Storudden, ingens bekanta ha varit där.

Men annonsen, som bland annat godt framhöll badortens aflägsna, härliga läge ute

vid hafsbandet, tog mig fången. Den hemlighetsfulla rösten, som pappa sade sig höra, när ändringar i hans lif förestodo, som alltid gäckade honom och alltid tvang honom på nytt, har uppenbarat sig äfven för mig — för första gången. Den sade: »Res dit!» Likt pappa måste jag lyda... för den mig så vilse.

Det gäller att se hvad denna nya faktor i mitt lif är värd. Men redan det, att den tillkommit just nu, gifver den ofantligt stor vikt.

Storudden — S-t-o-r-u-d-d-e-n, hvad har du i beredskap åt mig, eftersom hemliga makter för mig till dig. Jag drömmer om dig natt och dag, och när jag sluter mina ögon ser jag en hvit statyett mot en ljusröd bakgrund: Vågen och stranden. Men jag fullföljer aldrig tanken — aldrig, aldrig.

Jag försöker föreställa mig hvad slags folk jag mest kommer att sammanträffa med. Naturligtvis konstnärer, författare, sångare. Det bästa landet har att bjuda på. Nöjeslystna skola icke söka upp denna aflägsna plats, utan öfveransträngda nerver och hjärnor skola där söka hvila och pånyttfödelse, slappad skaparekraft spänstighet, trötta sinnen naturens vederkvickelse.

DEN 14 JULI.

Jag har nu packat, och i morgon bär det af. I botten på kofferten två, tre böcker, ej flera. Ty om förmiddagarna: bad, på rygg bland skären, grubbel. Och om kvällarna bevisar jag samkvämen, ty Storuddens ovanliga badgäster må väl icke fråga efter att jag endast är en butikfröken, utan bli så hyggliga och älskvärda, att jag med nöje kan vara med dem. Och nog skall det bidra till ett närmande, att jag känner till de fleste författares arbeten, intresserar mig för konsten.

Hvilken sommar detta skall bli!

Ofvanpå böckerna ligger linnets i god ordning. Därpå de nya klädningarna — enkla och fina — och öfverst litet spetskraf, handskar och de två hattarna. Minst ett helt års besparingar komma att gå på denna enda månad.

Må vara! Också detta bidrager till att öka spänningen och den förtjusande stämningen af helg.

DEN 14 JULI.

Det är så söfvande varmt i min lilla kammare — så tyst rundt om. Jag ser ingen-

ting annat än rummets fyra väggar, ty rullgardinen har jag måst släppa ned för det öppna fönstret, som stekes i vester sol. Det enda ljud som höres är, när rullgardinen sättes i fläkt af draget från hafvet, så att fällkäppen slår och slår mot fönsterfodret.

Jag har öppnat dagboken och åter tillslutit den — jag har fattat pennan och åter lagt bort den. Men det grufliga måste ju nedskrifvas. Hvad sorts dagbok blefve väl detta, om jag undveke generande fakta.

Nåväl, min fantasi har åter spelat mig ett fult spratt. Den lider ohjälpligt af sken- tag, fruktar jag, och sätter i väg som en kollrig åkarekamp, utan rimlig anledning.

Storudden är ej hvad jag föreställt mig. På rak arm, utan att öfverlägga, utan att undersöka har jag åter trott, hvad jag *wille* tro. Jag gör så jämt.

Hvar äro författarna — hvar konstnärerna! Allt är här ruckligt och förfallet, det gamla badhuset och societetsbyggningen äro från början af århundradet, utan spår af att vara nådda af den moderna restaurationsifvern. Och de få badgästerna äro i stil — gamla landtsortsnåder och damer från danska kusten. En förgången tids ädla skuggor,

mot hvars virkade sjalar och brutna halfvantar af silke min modärna elegans lika obehagligt sticker af som min nöjeslängtande sysslolöshet mot deras virkande och stickande fingrar.

Jag är ensam och distanserad.

Men ack! här är ju hafvet. Hafvet, som jag smyger mig intill såsom till en hugsvalare, och som helar hvad sönderbråkadt är inom mig.

Hafvet — hafvet! Sedt uppifrån höjderna ter det sig såsom ett djupblått silkesflor med skimmer af paljetter, och här och hvar genomstunget af de skrofliga skären... det är i solens fulla glans. Men när solen dalar, då blir det likt vattringt, vinrödt moirée — i månlyus ett dunkelt sammetslyende, hvarpå ett glänsande smycke hvilar.

Dagens skyar, som glida däröfver, äro som jätteknippen af hvita marabutfjädrar — kvällens en samling ulligt pälsverk, där sidenfodrets röda kanter här och där sticka fram. Ja, ja, liknelserna komma så osökt från den lifssfer jag tillhör, de må nu vara berättigade eller ej.

Dalsänkorna inåt land lysa af gult och grönt från åkerlappar och gräsfläckar, törn-

häckar och björnbärssnår — grönt och violette randa bergens grå sluttningar, där kaprifolierankor med doftande blomklasar kasta sig ut öfver branterna, och ljungen väller fram ur sprickorna. Röda stugor ligga tätt intill vitblommiga potatisfält, och öfver allt lutar sig den blå himlen såsom en vidöppen famn.

Jag bor i en af de röda små stugornas lillkammare. Inga villor — eljest typiska för badorter — finnas. Nåderna bo också i stugorna eller i de fuktluftande rummen ofvanpå varmbadhuset och societetsbyggnaden, i hvars sal de om kvällarna samlas för att spela piano och lägga patience.

DEN 19 JULI.

Jag klättrade ut på skäret, så långt, att jag nådde bränningens skum, som yrde upp i kaskader. Jag läste, och boken tog mig helt. Den födde tankar, som dock hvarken voro nya eller underliga, men stodo i samband med den gamla längtan efter något annat än det, lifvet gifvit mig.

Och allt efter som tankarne gled och gled framåt i medvetandet, slitande och rif-

vande, blef smärtan så brännande, att jag till sist undrade om ens det grönaste, kallaste, hvita skumdjupet därnere skulle förmå att släcka denna brand af ångest och längtan.

Att vara afstängd från allt det, hvaromkring ens innersta svänger som omkring en pol — aldrig hunnen, men tillfinnandes och lockande med det ouppnåddas trollmakt.

Men jag är ju blott en butikfröken, och det är fjolligt att åtrå annat än högre aflöning och till sist en man, som förbarmar sig öfver den åldrande flickan. En god position inom det borgerligt välordnade samhället.

Men jag hungrar efter själar, och jag begråter de utvecklingsmöjligheter, som dag för dag smulas sönder i det krassaste hvardagslifs trampkvarn. Hvad batar det, att jag samlar ihop smulorna och förvarar dem i min själs skattkammare af fantasier och hugskott — till ett helt kunna de aldrig mer blifva.

Så kvällades det, och vardt tid att gå till restaurantens stekta hvitling — när det icke är njurstufning — och hafregrynsgrot, hvilket förfrikt smakar utmärkt ofvanpå en

dag sålunda ute i det fria invid hafvets saltstänk.

Jag gick med tunga steg och sänkt hufvud och hade så när törnat ihop med en barnvagn, som långsamt sköts framåt på sandremsan mellan vattnet och klipporna.

Släpigt och liknöjdt bad jag mitt »för-låt», men öfverraskades af mildheten i den röst som svarade:

»Det var mitt fel, jag såg icke upp.»

Det var något i denna röst, som sade mig, att den talande anade sig till min trötta, uttömnda sinnesstämning, och ville visa mig undseende.

Jag blickade upp. Hvilken förtjusande skönhet — hvilket plastiskt behag, hvarmed detta enkla barnpigegöra, framskjutandet af korgvagnen, skedde. Jag förstod, att det var modern själf, som körde sin lilla flicka, hvilken halfsof mot de hvita kuddarna under suffletten. De ögon, som mötte mina, blickade så vänligt och förstående, att jag vågade en hälsning. Den besvarades med en ung furstinnas värdighet och behag, syntes det mig.

Denna unga fru är en nykomling, jag

har icke sett henne förut bland badgästerna.

Hon väcker mitt intresse.

DEN 20 JULI.

Jag har lyckats få reda på, att hon kommit till Storudden direkt från Måsholmen — ett fiskläge ett stycke ut till hafs — där hon vistats hela vintern. I höstas, strax efter ditkomsten — ingen vet hvarifrån — födde hon sin lilla flicka på det ensliga fiskläget.

Det är något hemlighetsfullt öfver henne. Nåderna draga sig för den vackra okända, synande henne genom lorgnetterna, när hon skjuter sin korgvagn förbi deras plats på gungbräderna. Men hon söker intet närmande, oberörd, utan en blick till höger eller vänster, styr hon korgvagnen in bland de ödsligaste skären. Där tillbringar hon sin dag, när hon icke, med den lilla bredvid sig, sitter på gräsfläcken utanför den aflägset ligande stuga, som hon bebor.

Hon kallar sig fru Borg. Det säger ingenting.

DEN 21 JULI.

Jag har i dag blifvit litet bekant med henne. Vi möttes så nära, att en igenkän-

nande hälsning var oundviklig. Den lilla muntra flickan sträckte armarna mot mig — »da', da'.» Och jag var så intresserad. —

Snart fann jag mig gående bredvid korgvagnen, ifrigt pratande med modren om den söta lilla. Men sedan lillans alla små näpna tilltag berättats och af mig vederbörligt beundrats, uppstod en förlägen tystnad. Jag undrar om hon icke väntade, att jag skulle vända om nu, men jag gick med, ovanligt nonchalant gentemot utsikten, att bli misstänt för påflugenhet och efterhängsenhet.

Men jag fann ett elakt nöje i att trotsa nåderna. Om det vore något misstänkt öfver denna kvinna, så komme det i alla fall icke mig vid. Jag var betagen af den tjuusande företeelsen, och om hon var ensam — kanske olycklig — så passade vi ju bra tillsammans.

Till sist satte hon sig på en stenhäll, och tog sin lilla flicka i knäet. Jag satte mig oombedd bredvid. Jag hade en viktig känsla af att jag spelade beskyddarinna och att jag hade rätt till att vara påträngande. Precist på det sättet hade jag så många gånger önskat, att någon förnäm, begåfvad person ville närma sig mig, vänligt och bestämdt,

utan att jag ansåge mig våga uppmuntra, men tacksamt taga emot det erbjudna intresset — kanske vänskapen.

Den bok hon lade bredvid sig, knöt åter ihop samtalet. Jag hade äfven läst den, och snart diskuterade vi rätt lifligt innehållet. Men på äkta kvinnovis förbigingo vi bokens hufvudidé för att i stället fördjupa oss i dess kärleksintrig. Fru Borg yttrade sig med en viss bitter skärpa, som hjärt afbröt mot hennes reserverade hållning i öfrigt. Ämnet intresserade henne synbarligen. Det var kärlekens afvigsidor hon framhöll: trolöshet, försmädd kärlek, ovärdiga föremål o. s. v.

Jag kunde yttra mig objektivt.

»Det förefaller mig som om det ändtliga vore på tiden, att vi insåge, att de gamla kärleksidealen ej längre passa för oss», sade jag. »De grymma konflikterna skulle då lättare kunna undvikas.»

»Konflikter måste det väl alltid gifvas i kärleksfrågor?»

Och hon såg skarpt upp liksom hon menat: »hvad pratar ni för smörja.»

»Ja — föräldrars samtycke, fattigdom, olika börd och sådant där. Men det är lättare att få bukt med — eller kringgå — än

våra dagars trötta temperament och nervösa förringar. Kärlek blir ju allt mer och mer en blott sinnlig lusta med vissa rudimentära rester af romantik.»

Fru Borgs fina ansikte hårdnade till, och hon såg mörkt ut öfver den glittrande vattenytan. »Åh fy!»

»Ja, det är icke tilltalande. Svärmeriet — serenaderna på mormors tid voro härligare. Men man får väl taga saken för hvad den är, och akta sig för inbillningar.»

Men i detsamma slog det mig, hvilken humbug det var af mig att säga så — jag som så lätt lät inbilla mig. Dock kanske icke just här. Här hade jag varit på vakt. Ja, ja —.

»Nå, när nu en sådan där sinnlig lusta kommer i kontakt med de nedärfda romantiskt-lyriska föreställningssätten, blir det kontakt af. Det blir uttömning af känslan, trötthet, leda, ve och jämmer. Tvesplittring i själen och disharmoni i samvaron.

»Och botemedlet?»

»Ärlighet och resignation.»

Kanske att denna vackra varelse icke var i stånd till att utlösa sina själsförnimmelser i ett skarpt tänkande, men det föreföll dock som om hon med intresse lyss-

nade till mig, och detta gaf mig mod att fortsätta.

»Man har velat sammanslå själens och kroppens behof till *ett* begrepp: kärlek. Och kanske är det just häri felet ligger. Ty kroppens behof äro ständigt desamma: Äta, dricka, älska — räknadt från mannaålderns in- till dess utgång. I perioden förut och efteråt bortfaller ju könsbehofvet. Men själens åtrå växlar, våldsammare ju mer komplicerad en själ är. Dess kärleksbehof varar från vaggan och till grafven, men kastar sig på olika föremål, allt efter olika utvecklingsskeden. Om man blott ville lära sig inse och — tolerera detta.»

»Ni menar —.»

»Fysiskt engifte — psykiskt månggifte, ja. En hustru, med många själsväninnor, med hvilka man ordnade ett förtjusande oinskränkt umgänge — under samma tak till och med, om man så ville. Ett tack för hvad som varit och så — farväl, när ett nytt utvecklingsskede, en ny själens åtrå till en annan själ så kräfde.»

»Och hvem tror ni skulle nöja sig med rollen af den fysiska hustrun.»

Hennes ögon lågade oeh hon höll sitt

barn på en armslängd ifrån sig, som ville hon med detta väsen utmana hela världen.

»Men — men det skulle ju också vara en fysisk man. Och hustrun hade ju också sina vänner — andliga älskare eller hvad ni vill kalla dem. Och det uteslutes ju icke, att i sällsynta fall en man och en kvinna kunna vara nog för hvarandras själsliga kraf ett helt lif igenom. Eller att det från början är lika mycket själslig som kroppslig attraktion som åstadkommer förening, och sedermera fortfar att binda samman. Man akte sig blott för att tro på och uppmuntra ett fysiskt ombytesbehof — det är blott en sjukdom i blodet från gångna tider, då fälttågslifvet tvang mannen att taga kvinnan där hon stod att finna. Detta måste motarbetas. En hustru måste kunna säga till sin man: »Gå — haf så många väninnor du vill, men dina barns mor vill jag vara ensam.»

»Ni är teoretiker!»

»Ja, jag är teoretiker. Men besinna hvilken friskhet skulle det ej bli i förhållandet mellan man och hustru, om sålunda hvar och en utan rädsla och blygsel kunde bekänna, att de ej längre äro nog för hvarandra. Och hvilket uteslutande af en lumpen

svartsjuka, som nu så ofta skärrar fram bredvid en simpel tydning, när gift folk har förtroligt umgänge af motsatt kön utanför äktenskapet. Dessutom blir det ju alltid så många gemensamhetsintressen kvar, som förena äkta makar: barnen först och främst.»

»Åh — ni tror... Nej, vet ni allt hvad ni säger är falskt — ja falskt, ehuru jag icke kan förklara hvarför. Jo, ett af skälen är, att icke alla ha en själ, som växlar behof.»

»Triviala naturer, som antingen förbli borgerligt fästa vid ett föremål, eller rätt hän gifva sig åt utsväfningar. De äro efterblifna på utvecklingsplanet. Själ skola alla framtidsmänniskor äga.»

»Till att bruka månggifte med? Nej, det är för otäckt, och jag vet icke hur en kvinna — —»

Hon slöt sitt lilla barn intill sig med en åtbörd, som var obeskrifligt sårande.

»Är ni teoretiker ni, eller — —»

Jag vandrade hemåt ensam, bitande i läppen för att icke brista i gråt. Alltid samma brist på förståelse. Och jag hade tyckt, att min tanke var så vacker.

Hvad är jag då för sorts varelse, som

aldrig finner en annan att komma i kontakt med?

Hvarför sade jag henne icke, att jag beklagade, att jag *endast* var teoretiker. Men hennes plötsliga förolämpande vrede öfverrumplade mig.

DEN 24 JULI.

Himlen är full af små sönderbrustna moln, rymden af måsar och hafvet af vågor. Blir det oväder månne?

Frågan korsar ett ögonblick min tankegång, men utan att vidare besvara den. Mig är det likgiltigt om storm bryter ut eller solen fortfar att steka hällarna. Det är ett ljus inom mig, och en belåtenhet, som inga väderskiften förmå rubba.

Jag vänder min blick från de guppande, gråglatta vågryggarna, och fäster den på den skarpt utmejslade profilen hos en man, som ligger utsträckt på hällen, två steg från mig.

Vi ha samtalat lifligt, men nu har han fallit bort i en af sina ofta återkommande distraktioner. Hans små, uttrycksfulla, lysande blå ögon stirra ut i rymden, och hans mungipor dragas nedåt af de där smärtsamma linjerna, som redan äro mig så bekanta. Han

har lagt den svarta sidenmössan bredvid sig, och det långa, raka håret har fallit fram.

Jag tror mig veta de tankar, som nu åter såga och såga på hans medvetande. Han sörjer förspilda möjligheter. Är det icke innerst detta, som närmat oss till hvarandra, att vi äro två stympade — han, emedan han saknat det stål i viljan, som är äregirighet, jag, emedan min själ måst klämma in sig i så trånga andliga förhållanden, att hon likt en kinesisk dames fot blifvit till blott sin halfva storlek.

Huru vi först blefvo bekanta, minnes jag icke längre. En dag var han bland badgästerna. Och när jag på kvällen af denna dag tog fram min dagbok ville jag ditskrifva idel galenskaper — utrop af glädje, som tvingade sig fram på mina läppar. Men det är dessa utrop af känslösvallning, som när vi efter några år återfinna dem, svart på hvitt, bli oss så främmande och generande, och därför återhöll jag dem.

Nästan de första ord han sade till mig, voro att han sett mig förut. Och så utfrågade han mig om jag varit där eller där eller där. Men jag har varit ingenstans, jag,

— sedan barndomsåren, då vi kånkade land och rike omkring.

»Besynnerligt! Då måtte vi ha träffats i ett föregående lif. Ja — skratta icke! Här hemma skrattar man ännu, förstås, men jag kommer ifrån de stora samhällena, där medger man redan möjligheten.»

Och så fick jag litet teosofi till lifs, men jag är ej rätt säker på om han skämtade eller menade allvar. Hans lynne växlar mellan djup dysterhet och en viss glädlig cynism, stundom trött likgiltighet. Men i hvilket lynne han än är, söker han ständigt mitt sällskap. Söndrade från den öfriga världen promenera vi, segla eller meditera på klipp-hällarna.

Dagarna flyga nu bort.

DEN 6 AUGUSTI.

Ovädret drog öfver med några regndroppar och litet oro på vattnet. Åter stuppar solhettan ned öfver haf och klippor, dalsänkor och stugor. Åh, rymden är så varm — så ljufligt varm. Min stackars kropp året om instängd i tunga kläder och den mörkkalla boden, luftar sig härligt i mjukt

musslin, hvarigenom halsens och armarnas skinn, smidigt och ljust af den dagliga beröringen med den salta vågen, lyser igenom.

»Om vinden friskar i till i morgon, så segla vi öfver till Måsholmen?»

Jag nickar, medan jag drager till mig de yppiga kaprifolierankorna, som jag beröfvar deras doftande, kraftiga blomvippor. Jag tror att kaprifoliumen härute i skärgården aldrig upphör att blomma.

»Här är skugga, och här har ni stöd för ryggen — låt oss sätta oss. Jag intager min favoritställning med er tillåtelse.»

Han kastar sig vårdslöst ned på ljungen och jag sätter mig i klippans urhålkning.

»Häriifrån kan ni se Måsholmen. Där ryter hafvet högre än här, måsarna skria vildare och bergen äro mycket, mycket ödslicare. Just ett värdigt tillhåll för den gamle smugglaren. Ni har kanske hört, att min far smugglade — att han härpå samlade en ansenlig förmögenhet, som jag, hans förhoppningsfulle son, nu håller på att skingra för väder och vind», tillade han.

Jag tiger. Jag har nog hört.

»Far var ett original. Vild och elak var han nog — det satt ett troll i honom. Folk

tror att han umgicks med djäfvulen, och jag slår vad om, att er värdinna berättat er, att herr fan mörka kvällar for ned genom vår skörsten, hvarifrån eldslågor då brunno mot den svarta himlen. Ifrån storkammaren lär sedan vida omkring ha hörts skrålet och oväsendet från fars supgille med den onde.»

»Men han var tam och god de sista åren», invände jag.

»Det var han visst icke! Skröplig och värkbruten, men god — — — Ni skulle ha sett hur ögonen glimmade af ondska, när moster kom till hans säng med dekokten. Han hade legat och väntat på henne med munnen full af vatten, som han sprutade midt i ansiktet på henne. Men moster var af annat virke än mor. Ty mor grät, hon, när far hade det onda lynnet på, men moster hytte med näfven åt honom.»

Han betraktade ett ögonblick med glin-
drande gäckeri sina fina, smala händer, bruna
och seniga, men nervösa och obeslutsamma.
Så kastade han otåligt tillbaka det tunga,
gula håret och var på väg att falla bort i
tankar.

»Er mor», skyndade jag då att säga,
»var hon också härifrån skärgården?»

»Nej, mor var inifrån landet. Vek, snar till tårar — fars vilda lynne pinade till sist ihjäl henne. Hon var så ljus och fin ... jag har mitt gula hår efter mor. Af far har jag bara ärft musikgalenskapen. Han hade en gammal fiol, och det lät något, när man spelade på den fiolen. Den fick kvinfolken att tokas och gråta, men männen blefvo vilda. Ja, det var en låt ur den fiolen! Så en dag, när berserkalynnet var på, slog far sönder honom och hångrinade åt min gränslösa förtviflan.»

»Ni fick ändå utbilda er till musiker.»

Han ryckte på axlarna, och jag bäfvade för det uttryck hans ansikte fått.

»I alla fall betyder den där fiolkrossningen ej något numera. Det blef ingenting af mig. Ungdomssvärmeriets våldsamma brus af toner, sjungande likt hafvet, hvinande i takt med stormen, klagande med de sönderslitande bränningarna, jublande med de solglittrande små vågorna inne i viken — allt slogs sönder mot de akademiska knaggligheterna eller förtorkade i konsertsalarnas kvälm.»

»Men hafvet sjunger nu som förr.»

»Inte som förr — inte som förr», utbröt

han. »Det stillar oron, söfver onda tankar, men berusar ej längre. Nå», — han begagnar ofta detta »nå» såsom ett bortvisande af något som icke förtjänar vare sig ord eller tanke — »nå, man skrattar och man gråter litet våldsammare än andra i ungdomen, och prägel:n: »det blir något af dig», är satt på en såsom outplånligt märke. Och så slutar man ändå med att vara en trälände myra bland de andra i stacken. Jag är orkestermedlem jag.»

Jag satt stum. Men jag ville ropa: »Ja — ja så är det». Det är så hemskt, att icke kunna infria ungdomsårens löften. Men mina gåfvo inga — eller var det ingen som lyssnade till dem? Eller vågade jag icke själf tro på dem? Nej, jag hörde inga då — det är först under senare år den förfärliga tanken hos mig uppstått, att jag kunde ha blifvit något om — — — Blifvit något... hvad? Så fullständigt har jag tappat bort mig, att jag icke ens vet detta. Och aldrig har någon hjälpt mig att söka och finna rätt på mig själf.

Förvirrad af tankar och den gamla smärtan trycker jag mig tätt intill den släta, hårda bergväggen, som kyler genom det tunna tyget. Jag sluter ögonen, och har för ett ögon-

blick nästan glömt, att jag icke är ensam såsom alltid. Hans röst återkallar mig.

»Det var, när begrafningsklockorna ringde för mor, som far upptäckte, att jag hade ärft hans anlag för musik. Jag hade icke blifvit förd till kyrkan förut, och fiolen, där han dammig hängde med burstna strängar, hade jag bara sett, aldrig hört. Han tillhörde fars ljusare ungdomsår. Nå — kyrkklockorna brusade i den hvita vårluften, svepte ned öfver vattnet, svingade sig uppåt i rymden... Ja, så precist var det. Jag blef yr, vild — kunde bara gråta. Jag tyckte att hafvet tog mig, välte mig upp på vågtopparna, ner i djupet. — Då vi kommo hem, tog far ned fiolen, satte dit nya strängar och lärde mig de första handgreppen. Han var mjuk då... mor i den svarta kistan stod ännu för honom.»

Han slet med de bruna, veka händerna upp ljuven, och var tyst en stund. Så tog han åter i, troligen så upphetsad af minnena, som stormade in på honom, att han måste tala dem ifrån sig.

»En dag skrattade far åt mitt spel: 'ha, ha, ha, djefvulen själf måtte ha strängt det gamla skrället! Du skall en dag kunna spela själar in i himmelen eller helvetet, ocket du

vill.' Det var beröm, det där. Men ni förstår, med en fiol strängad af djäfvulen, och en människosjäl, väckt till medvetenhet om sig själf af begravningsklockor — — far man väl till helvetet endera dagen. — Nå, det gick också på tok. Direkt från Måsholmen och till Paris — det var ett hopp. Och med fickorna fulla af mynt...»

Han såg upp med en sjuk blick, och han måtte ha läst något i mitt ansikte, ty plötsligt drog han till sig en flick af min kjol, som han stack mellan sin kind och ljungen.

»Kvinnan», mumlade han, »åh, kvinnan! Hurudana kräk vi än äro, har hon ändå tårar för oss.»

Så låg han länge. Sjöng hafvet honom nu till ro, söfde det tankarna — eller var det mina tårar. —

DEN 9 AUGUSTI.

Jag har varit öfver till Måsholmen och sett spillrorna af den gamla fiolen. Han har dem förvarade i modrens kista, med de gula tulpanerna på locket.

Men huset står tillbommadt och öde. Själf

bor han hos en granne. Han hade kommit hem för att hvila upp sina nerver, säger han. Men jag tror det är längtan efter hembygden. Ack, måtte den hela de sår denna känsliga själ fått därute i de stora städerna, bland de många människorna. —

Till Storudden fortfar han att komma hvar dag. Men han söker ingen annan än mig.

Fru Borg ser jag vid badtimmen, men hon undviker mig synbarligen. Sedan hon badat, kör hon sin lilla flicka uppåt bergsbygden, och där håller hon sedermera till mest hela dagen. Hennes värdinna bär till henne maten. Ensam med sitt käraste på jorden, måtte detta friluftslif vara härligt.

Men jag — jag är också ensam med mitt käraste på jorden. Ja, han har blifvit mig — allt.

DEN 14 AUGUSTI.

Gud — Gud, hvad har jag skrifvit här ofvan. Orden bränna mig som eldslågor. Hvilket påhitt också att skrifva dagbok — af en sådan som jag, en af ödet förföljd, ville jag säga, om det icke vore så outsäg-

ligt narraktigt. Detta som har händt mig, händer alla dagar och ingen är särskildt förföljd af ödet. Man är bara mer och mindre rustad för att taga upp kampen med eller att skickligt undvika det grufliga som skickas i ens väg.

Min vän, skäms! Sluta upp med dessa onyttiga, förhalande reflektioner och relatera sakförhållande. Eljes bränn hvad du förut skrifvit och förakta dig själf öfver att icke ha haft mod fortsätta denna dyrbara själfbekännelse, när förödmjukelsen kommit, den bittra, verkliga förödmjukelsen — skammen.

Min dagbok har förut varit en vän, inför hvilken jag lättat mitt sinne. Nu — nu, vare hon den förtviflades biktader, som äger ingen tröst att gifva, men kräfver den fulla sanningen.

Nåväl, jag biter i läpparna och återgår till novellformen

Det var i går — eller kanske en annan dag. Hafvet hade börjat vråka för den storm, som hela veckan varit i antågande — ja, så var det visst. Vi hade sökt skydd bakom några klippor och stodo och beskådade det upprörda vattnet. Då skymtade något ljusrött förbi och i nästa ögonblick stod fru

Borg mellan oss och vattnet, midt i den smala solstrimma, som molnen ännu släppte fram.

Hennes skära klädning fladdrade mot bakgrunden af svartblått vatten och hvitt skum, och högt på armen bar hon sin lilla flicka.

»Se, liten Margit, hur den stygga stormen går illa åt vårt stora, sköna haf! Hör hur det gråter — stackars vårt härliga haf!»

I det samma vände hon på hufvudet och blef oss varse. Hade de blifvit fåniga — hvarför stirrade de så på hvarandra? Sedan... hvilken ordström, hvilka bittra utrop, hvilka hemska förebråelser. Deras höjda röster skrällde som allarmsignaler för mina öron och jag blef vittne till en af lifvets bittraste konflikter. Det framgick ur deras ord, att de voro man och hustru, som skilts i hat och vrede, för att nu så plötsligt återfinna hvarandra på en plats, där de minst af allt väntat detta.

»Hvarför kom du egentligen hit? Du visste att jag —»

»Jag trodde mitt barn skyddadt för dig här — om någonstädes så just här. Du hade sagt, att du aldrig ville återse din hem-

bygd... du hatade hafvet, som narrat dig till musiken. Du — du...» men hon kunde icke fortsätta.

»Du är alltså den främmande dam, som bott på Måsholmen i vinter. Och barnet är födt där... mitt barn — jag visste icke om att jag hade något.»

»Nej, nej — du var icke värdig — jag ville hälst, att du aldrig skulle få veta det. Barnet är mitt, mitt ensam, begriper du.»

Hon tryckte den lilla vildt intill sig, men han endast ryckte på axlarna.

»Tja — tja! Låt mig se på det», sade han plötsligt hårdt och hotande.

Det gjorde mig så ondt att se hur hans bruna, nervösa händer knötos bakom ryggen, medan han några minuter stillatigande blickade in i det lilla ansikte, som modren nödtvunget vände upp mot honom. Sedan snurrade han om i halfprofil, stirrande utåt hafvet

»Nå — så spordes det att jag väntades hem och då for du hit?»

»Ja, ty jag trodde, att du ej skulle stanna länge hemma. Och jag hade dessutom ingenting ordnad för mig. Hem vill jag icke — de gamle skulle skämma bort den lilla.

Och jag får ju vara så vaksam mot sådant...
med det påbrå — — —»

»Tack!»

Det blef tyst en stund, sedan kom det
tvekande:

»Vill du — vill du ha något för barnets
räkning?»

»Gud vare lof att jag ej behöfver det.
Jag disponerar ju mitt arf efter morfar...
pappa stälde ju så klokt —»

»Ja, förbannadt klokt! Nå, det var ju
också ett fullt spratt du spelade dina förnäma
föräldrar, när du gifte dig med smugglarns
son, den förolyckade musikern. Minns du
välgörenhetsmatinéen, där jag såg dig första
gången? Du sjöng med din lilla nätta röst
några folkvisor, men din skönhet, dina juve-
ler och din skarlakansröda sidenklädning tog
publiken med storm — mig med.»

Hon ryste till för de minnen, han fram-
besvor, och vände sig bort för att gå, be-
röfvad sitt vanliga stolta behag.

Han tog sin blick från hafvet och kisade
efter henne med halfslutna ögon. Sedan
vände han dem vidöppna mot mig, där jag
hängde som en trasa upp emot bergväggen.

»Tja, nu är det ni och jag. Men så ni

ser ut! Det är ju ingen skada skedd — den räddande ängeln uppenbarade sig ju i tid.»

Hur förfärligt, att han kunde håna så.

»Det är på tiden att gå hem, det börjar blåsa så kallt. Hu!»

Jag hade icke väntat att han skulle gå med, jag längtade efter att få bli ensam. Men han lämnade mig icke ens, när vi nått min stugudörr. Jag såg på honom, men han sade högdraget:

»Låt oss så godt göra upp med ens.»

Jag öppnade då min dörr. Därinne var så ljufligt, glad i min håg hade jag prydt min kammare med så mycket blommor.

Jag kröp upp i soffhörnet, resignerad inför hvad som komma skulle. Han gick upp och ned på golvet.

»Hon är den älskligaste varelse på Guds jord», började han, eller kanske han sade något förut. »Jag *borde* ju älska henne — ännu mer nu för barnets skull. Men den kärlek, som äger de flesta skälen för sig, är icke alltid den hållbaraste. Ja, är det icke djäfvulskt, att oftast denna af alla omständigheter gynnade kärlek till sist i alla fall blir lik ett bortklemadt älsklingsbarn... får något svagt och visset öfver sig — måste

passas som en nyckfull sjukling, som till sist ändå dör.»

Han satte sig bredvid mig på den hårda, halmstoppade soffan. Jag tror, att utan att han visste hvad han gjorde, fattade han min hand, som han strök mellan sina.

»Och så ville de omvända mig till sin förnäma öfversyn på lifvet. Nå — en sådan där liten familjeflicka och en vilde som jag... måste gå på tok. Men hon har ju barnet nu, det tröstar henne för allt — tror ni inte?

Han såg ifrigt på mig med sin hårda, blåa blick. Hans skarpt skurna ansikte, omgifvet af det tunga, gula håret, bibehöll hela tiden sitt strama lugn. Hvarje muskel var spänd till motstånd mot nervositen.

Men min hals var torr, och jag kunde icke få fram ett ljud.

»Jag är i alla händelser ingenting för henne — jo, ett vidrigt minne. Hon nämde skilsmässa —»

Han tog litet hårdare i min hand.

»Det finns intet skäl, hvarför ni och jag skulle älska hvarandra. Men det som icke har skäl, är kanske det starkaste. Om jag blir fri... Ni är ett litet bi, ni, som sticks när det blir retadt, men dessemellan

surrar ni så snällt omkring i alla lifvets riktningar för att samla visdomens honung till er lilla kvinnosjäl. Det är så rörande — ni har helt tagit mig... om vi skulle försöka —»

Jag ville draga min hand till mig, men han höll den kvar.

»Jag är en usling, förstås. Men ni har de längsta ögonfransar i världen, och en rikedom på tankar, och — allt detta kunde ni gifva mig, som intet har att ge igen.»

Jag kunde ha vågat risken att låta framtiden utvisa huruvida detta var hans bättre natur, eller blott det sätt, hvarmed han tog kvinnor. Men den unga frun och det lilla barnet stod emellan. Nu var det omöjligt. —

När jag framdeles får mod, skall jag nedskrifva huru vi skildes — eller kanske låter jag det aldrig komma utanför mitt hjärta.

Jag satt kvar på den hårda soffan halfva natten, med resdynan under mitt värkande hufvud. Jag hade mitt oväder, alldeles som hjältinnorna i någon gammal opera, i det spännande ögonblick, då rövvarne bryta sig in till dem, eller rivalen sticker ned deras älskare. Stormen tjöt bland skären och gula

blixtar klöf mörkret öfver vattnet, sedan började regnet skvala mot stenhällarna.

I morgon går semestern ut, därpå hufvudstupa in i butiksgöromålen igen.

Det hela är så besynnerligt hårdt och obegripligt.

DEN 24 AUGUSTI.

Löndörren har nu åter slutit sig om mig. Jag står ånyo bland pappaskarna bakom disken, och bjuder till att se ut som om semestern bringat mig idel hälsa och glädje.

Åh, min gyllene semester, hur den gick i kras!

På hvad skall jag skylla? På försynen, som jag icke förstår, och just därför måste vörda. Eller på människorna? Men ingen enda har någonsin varit elak mot mig — kanske de varit tanklösa, men icke elaka. På öfvermäktiga lifsförhållanden då, som gafvo mig så liten synvidd, att när jag ändtligen tilläts gå utanför densamma, råkade jag vilse.

Jag vet icke. Lifvet är visst bara dåligt — uselt skräp —

Men jag har fått minnet jag tiggde om.

DALENS MADONNA.

Ro — ro och glömska!
Den sjuka kastar hufvudet af och an, vänder det mot väggens gulnade tapet, vrider det ut mot rummet — sjukhusets hvarje prydnad beröfvade rum. Hon stirrar upp i det åldersgrå taket, bemödande sig att i dess sprickor finna ut en mening, bokstäfver, som bilda ett trösteord, eller en profetia, som hon med sjuklig vidskepelse skulle ha omfattat.

Men taket gifver icke ett önskadtt svar. Ju mer den sjukas stirrande blick följer den slingrande gåtan af sprickor, ju mer invecklad blir den, tills i ett nu löser sig därur bilden af en patologisk karta af blottade, skälfvande nerver. Nerver, som vrida och kröka sig af smärta och trötthet, för att lika

pötsligt öfvergå i en annan bild, som den, sjuka mera intuitivt förnimmer: själens strängar, hvarpå minnet oförtrutet och öronsliktande spelar melodien om sorg och lidanden oförrätt. Knäpp — knäpp, strängarne äro nära att brista, men obarmhertigt tager minnet i med allt hårdare grepp.

Den sjuka biter i kudden och stönar högt. Men då manar syster Yvones röst till tålmod och stillhet. Efter den nyss genomgångna operationen får den sjuka icke röra sig, om hon vill frälsa lifvet.

Ja, dö vill den sjuka icke. Bakom sig har hon väl endast sorg och misstag, framför sig nya lidanden, nya misstag och så en ensam ålderdom. Men dö vill hon ändå icke. Den tvifvelsjukas fruktan att mista sitt enda faktum, lifvet, behärskar henne.

Men finge hon bara röra kroppen helt litet, lyfta ryggen en tum, endast en tum från madrassen.

— Det är mer än jag uthärdar, kvider hon.

— Min dotter, intet lidande är större än att man förmår bära det.

Den sjuka vrider hufvudet mot det håll, där syster Yvonne sitter, med bönboken mellan de smala hvita händerna.

— Ah, hvad veta ni, helige, om lidandet! Världens milliarder plågor använda ni som trappsteg, hvarpå ni klättra upp till himmelriket.

— Nej, min dotter. Men vi veta att lidandet är lifvets ena hörnsten liksom kärleken dess andra, och vörda därför båda lika högt.

— Är den ena hörnstenen kärlek, så måste den andra vara lycka... eljest är hela världsbyggnaden ett eländigt fuskverk. Nej, syster Yvonne, tag icke parti för lidandet. Det är något fult, grymt, orättrådigt, som man bara kan hata, förakta — slå efter, hvi-skade den sjuka hest.

— Lidandet, min dotter, är väl en sträng och hård herre, men få förstå dock hvilken härlig följeslage genom lifvet han är. Ty han går tålmodigt med dig den slingrande stigen från din moders sköte intill dödsrikets port. Han vaktar på dina steg, stapp-lar din fot, tager han hårdt i dig, men han har hindrat ditt fall. Hissnar du invid bråddjupen, då är det åter hans järnhand som hejdar dig. Ty han sätter sin ära i att aflämna de flesta själarne till sankt Petrus med himmelrikets nycklar. Men de blinde

se icke. De strida emot honom såsom mot satan, bespotta och hudflänga den tålige, men han kommer igen trägnare, strängare, ju ursinnigare man värjer sig för honom. Endast mot de undergifne är han mild. Dem vaktar han på afstånd — de få icke känna greppen af hans järnhand.

Den sjuka kisar med ögonen af smärta och hån. Ja, hon hade visst värjt sig. I rasande ursinne hade hon slagit den gruflike ifrån sig — nästan ständigt hade han likafullt gått vid hennes sida, och nu höll han hennes handlofve i sitt järngrepp. Hvart förde han henne? Till en himmel, som hon försmådde såsom meningslös, eller till ett helvete, som hon icke trodde på?

— Ännu en gång, ni vet ej hvad lidande är, syster Yvonne, mumlade hon med sin trötta röst. Ni har sagt mig att ni är från en dal, en vrå långt bort i världen. Dit hittar icke lidandet i så intensiv form som hit till lifvets brandhärd, den stora världsstaden.

— Lidandet hittar öfver allt. Jorden är dess fädernesland och det uthärdar alla klimat. Äfven i min dal trifves det, sökande stapplande själar, för att visa dem vägen.

Den sjukas halfslutna ögon, som irrat kring i rummet, fästades på fönsterrutan, bakom hvilken träden, drypande af vinterfukten sträckte sina grenar mot en dungrå aftonhimmel.

— Tala mera, syster Yvonne. Er röst gör så godt. Det är mera makt i den, än i era ord. Berätta mig om er dal — är där mer fågelsång, mer blomsterdoft, än annorstädes i världen? —

— Ja, min dotter, det är det.

Och syster Yvonne berättade, och den sjuka lyssnade och fick ro för den natten. Och då plågorna till sist veko och hon med vacklande hälsa åter stod i begrepp att taga upp det dagliga lifvets små och stora strider, då var det dock helg i hennes sinne, medan hon nedskref syster Yvannes berättelse.

* * *

Syster Yvonne säger, att hennes dal är den vackraste man kan tänka sig. Nordåt öppna sig bergen kulissartadt till ett långt smalt pass, lämnande fritt spelrum åt en karg nordan, som stundom härjar med februar bland inbyggarne eller skada de unga valnötsträden.

Men detta pass släpper också fram floden, som vattnar dalen. Med språng på språng kastar hon sig ned, skyndar ett stycke jämsides med bergväggen, rundar sig sirligt kring kullen med borgruinen, och lugnar slutligen sin glittrande yra ute på slättlandet för att slutligen förlora sig långt, långt söderut.

Vaktornet på den gamla riddareborgen behärskar utsikten åt detta håll, hvarifrån man i tider af oro kunde vänta fiendens infall i staden. På den tiden glänste vaktposternas hjälmar från gluggarna. Och solgnistor blänkte till, när män i armborst och benskenor gingo upp och ned på bröstvärnnet för att hålla utkik. Syntes då hotande dammoln vid horisonten, kallade trumpetlåtarna där uppifrån den lilla staden i vapen.

Men nu bygga kajorna ostördt sina nästen däruppe. Ilande vindar ha fritt tillträde till borgens lönligaste kamrar, och i gemaken där ungersvennen spelte giga och tärnorna knäppte lutans strängar, där skriar nu ugglan sitt dödsvarsel bland lossnande bjelkar och stengrus.

Från bergpasset åter kan endast den med de branta stigarna fullt förtrogne bergs-

bon leta sig ned till dalen. Ty den stör-
tande floden är farbar först ute på slätten.
Röd af slam från sandskifferns trånga klyf-
tor, som denna flod har att tränga sig ige-
nom, öfversvämmar hon i våryra bondens
åker och tillåter hvarken näckros eller vass
att slå rot vid sina stränder. Men nedanför
borgruinen, där vattnet liksom begrundande
faller i tankar, där ha vidjebuskar begagnat
sig af tillfället och klängt sig fast längs
vattenbrynet

Här var fordomdags vadstället för rid-
darnas hästar. Nu gå lätta, flatbottnade bå-
tar mellan staden och valnötsskogen på an-
dra strandens tvära sluttning.

Men längre uppåt hvälfver sig öfver de
skummande hvirflarna en åldrig stenbro, med
fullt af murgrönsrankor i sina springor. Och
icke långt härifrån står kyrkan under den
skogiga åsen, som nu snart hållit tusenårig
vakt öfver gudshuset. Detta är så gammalt
och grått nu, så fullt af sprickor, vittrade
stenbilder och nötta ornament Trädens kvi-
star platta sig intill de målade fönsterna och
ogräs nära på döljer Mariabrunnens snäck-
bassin vid östra gafveln. Och under de

brustna golfstenarna sofva riddarna från den forna borgen i evig ro.

Nedanför staden kanta popplar strandvägen, och mellan dessas pelarlika stammar finnas bänkar af sliten sandsten. Hit komma om sommareftermiddagarna stadens matronor med sin söm och sina barnvagnar. Men något senare, när månen droppar guld i den strida floden, då är det ungt folk som hviskar från stembänkarnas dunkel.

Men uppför höjderna rundtom dalen klättra barrträd, och där landtgårdarna ligga på sluttningarna, stå fruktträden i klunga. Då är det vårtid som om vitklädda brudar stodo i backarna och smekte sig intill sin höge brudgum, den allvarliga furan.

Till denna aflägsna dal hittar sällan främlingen. Fast många ha nog sett den från fönsterna på järnvägsvagnarna, hvilka numera skramla fram på den nedersta åsens krön. Så som draken i sagan säges plötsligt rusa ut ur sin håla, så brusar tåget fram ur den tunnel, man sprängt genom bergväggen, rullar med ett dån, som nere i dalen höres likt åskans, ut på viadukten öfver passet, håller en minut på stationen liknande ett fågelbo däruppe på den grönskande slut-

ningen — och rasslar så vidare på sin färd mot södern.

Men främlingen gifver sig icke tid till att stiga af och klättra den besvärliga vägen ned mot dalen, som förbiskymtande ett ögonblick förtjust honom. Han tänker kanske, att han en gång skall återkomma och hvilat ut därnere bland dalens inbyggare, hvilka han föreställer sig såsom älskvärdare än annorstädes i världen. Ty tvifvelsutän måste de i detta idylliska gömmandan ha blifvit efter på en naivt frommare utvecklingsgrad.

Men de allra flesta nöja sig med utroppet af beundran, sedan de gjort sig öfvertygade om, att resehandboken icke nämner något om sevärdheter, utan endast angifver stationens namn.

*

Här vidtaga syster Yvonne egna ord: — I denna dal är jag född. Här ägde min fader en valnötspantering. Han prässade oljan ur nötterna och förde den sedan ut i foror på slätten, tills båtar togo den ombord och bragte den vidare ut i världsmarknaden. Affallet åt vår boskap, som lämnade en fet, välsmakande mjölk.

Vårt hus ligger vid stadens med kullersten satta torg. Midt emot ligger rådhuset. Det är af sandsten, men vårt liksom de andra stadsbornas, är af hvitt korsvirke med brutet tegeltak. Vid dess stenfot växer fullt af röda tulpaner, senare gula rosor och den blå riddarsporren, men frampå hösten stöter man hufvudet mot de tunga vindrufsklasar, som hänga in mellan trädgårdsbersåns takspjälor.

Vår grannes valnötsskog gränsade intill min faders. Hans son Pierre och jag träffades ofta under de mäktiga trädens hvalf. Och vid skördetiden foro alltid våra af nötkorgar fullastade båtar jämsides, och våra blickar möttes, äfven om vi icke alltid funno något att säga hvarandra. Var floden strid och motspänstig, hjälpte Pierre mig att staka min båt, gick ofta till midjan i vattnet, och med sina kraftfulla händer på min båtreling, förde han den kvickt ur den hvirfvel, som ville snurra den rundt. Sedan lastade husfolket nötkorgarna på små kärror, och sida vid sida vände Pierre och jag hemåt.

Vi visste tidigt, att vi skulle gifta oss med hvarandra. Våra föräldrar hade bestämt det, och vi älskade hvarandra sedan barn-

domen. Jag var nitton år då Pierres far dog. Han öfvertog nu gården och det afgjordes, att vårt bröllop skulle firas på hösten. Vi hade nu mycket att bestyra, men fingo dock alltid tid att råkas. Pierre kom öfver till oss, och om kvällarne promenerade vi vid flodstranden, då Pierre i skuggan af de höga popplarne kysste mig innerligare och oftare än när någon såg oss.

Ofta denna tid förvånade det mig, att Pierre älskade mig så mycket. Jag var nog vacker — en ståtlig flicka — och jag vet, att de unge männen beundrade mig samt afundades Pierre min faders valnötsskog och getflockar, som våra herdar vaktade uppe i bergsbygden. Men jag var allvarlig och inåtvänd, jag tänkte mer och log mindre än andra unga flickor, och sådant älska icke männen. När jag var liten flicka fick jag gå ensam bland barnen, som i grupper och arm i arm, pladdrande vände hem från skolan. Man tyckte icke om mig, flickorna ännu mindre än gossarne, och detta sårade mig mycket, ty man är vek, när man är barn, och förstår icke den ensamma vägens betydelse. Jag bjöd därför stundom till att gyckla, men det gick trögt och klumpigt,

ungefär så som när man tvingar en björn-
inna att dansa och göra konster. Och den
graciösa barnhopen förblef lika kall och un-
drande som förut emot mig.

Men Pierre var också allvarlig, och kan-
ske har detta gemensamhetsdrag gjort, att
vi så tidigt funno hvarandra, för att seder-
mera under ett sympatiskt hvardagslif bottna
allt djupare och djupare i hvarandras själar,
äfven utan många ord. Ty mest voro våra
läppar slutna — Pierres fint tecknade, ve-
modiga och fulla af en känslöglöd, liksom
om de drömt om fröjder, för långt borta att
kunna ernås. Och hans blick var stor och
fjärfskådande — det var något i hans ögon
som såge de bortom tingen in i evigheten.
Endast när han höll mig i sina armar, logo
hans läppar och strålade hans ögon i full-
heten af det närvarande.

Jag bäfvade för så mycken lycka. Jag
räddes att elaka makter skulle taga den ifrån
mig, och bad flitigt till madonnan om skydd.
Men man bör icke frukta Lucifer, då blir
hans makt starkare än den hvita jungfruns.

Slaget kom några dagar efter det vi i
samråd med mina föräldrar och Pierres mor,
enkan Valldinet, fastställt dagen för vårt

bröllop. Vi hade bestämt det till den 15 oktober.

Då kom underrättelsen om kriget.

Först hoppades vi, att Pierre icke skulle bli utskrifven. Han hade nämligen som gosse brutit benet vid ett fall ur det höga valnöts-trädet, som står så nära vår gräns, att det äfven kastar sina nötter på min faders mark. Men benbrottet läktes snart, han hade sedermera ej det ringaste men däraf, och arméen behöfde honom.

Den dag han kom och meddelade mig, att man kallat honom att infinna sig vid fanorna, satt jag på gräset intill de gula rosorna och sydde på mitt utstyre. Jag var så glad, högsolen sände ned floder af värme och lekte ljus och skugga genom bladverket på det hvita lärfvet i mitt knä. Jag minnes, att jag sjöng till biens surr, ty aningslöst hade jag gifvit mig åt stundens omotiverade befrielse från de föregående dagarnas ängslan och ovisshet.

Min mor satt bredvid mig. Vid Pierres budskap började hon gråta, sägande att toge man benbrutne, kunde hon ingen stund längre vara säker för att man icke också skulle kalla hennes gamle man.

Men jag lade tyst ihop mitt arbete. Jag skulle icke komma att behöfva det — jag kände detta med den oväntade blixstens förkrossande makt. Min strupe snördes ihop och min tunga kändes så skrumpen, som om jag hade bitit i en af de omogna sommar-nötter, hvilka min mor just var sysselsatt med att sortera till insyltning för det blifvande unga hushållets räkning.

Jag var visst mycket blek, ty Pierre betraktade mig med oro, och började med uppskrufvad glädje tala om fältlifvets härligheter. Strax därpå gick min mor in för att i sin bekymrade välvilja bringa Pierre en kylande dryck i värmen.

Pierre omfamnade mig då, och bad mig ej vara ledsen. Det nutida kriget stode ej länge på, och skyddad af Gud och madonnan skulle han nog snart åter vara hemma hos mig. Bröllopet behöfde kanske ej ens uppskjutas. »Kanske», och han såg begrundande på sina starka, välbildade lemmar, »kanske komme han hem utan ett ben — en arm! Men skulle jag icke likafullt älska honom?»

Jag brast i tårar och tryckte mig intill honom, innerligare och mera oförbehållsamt än jag förut ansett mig kunna göra. Såsom

krympling skulle jag älska honom mer än någonsin — om det *vere* möjligt.

Han stannade hos oss hela dagen och hans stackars moder slöt sig till. Redan dagen därpå skulle han bort.

På kvällen, sedan de gamla gått till hvila, gingo vi ut ensamma. Vi gingo förbi den gamla borgen, förbi kyrkan, öfver stenbron och hela strandvägen i ända under popplarna. Men vi satte oss icke på någon af bänkarna. Pierro rodde mig öfver floden och vi gingo upp i valnötsskogen samt vände icke hem förrän lärkan sjöng öfver fälten. I den natten blefvo Pierre och jag man och hustru. Månen hade visst aldrig varit så stor som denna natt, aldrig stjärnorna strålat rikare, aldrig den röda floden sorlat saktare under brohvalvet, aldrig blommor och örter utsändt mildare vällukter. —

Det var tunga dagar, som följde på Pierres afresa. Min mor förebrådde mig, att jag icke återtog min söm. Men jag kunde icke; fruktan och ovisshet prässade mig ömsom ända till förlamning. Jag bjöd icke ens till att behärska min oro, fast jag icke uttalade den högt.

Underrättelserna från kriget kommo spar-

samt och oregelbundét. I min ångest gick jag att själf hämta dem däruppe vid stationen, de dagar jag trodde, att något nytt var att vänta. Fjärde gången jag företog min vandring, sade man mig, att Pierre stupat i sin första batalj.

Några barmhärtiga kvinnor ville följa mig hem, men jag lät dem veta, att det icke behöfdes. Jag måste vara ensam. Jag gick såsom i mörker, och ibland måtte jag ha fallit omkull eller i min förtviflan kastat mig mot jorden, ty jag återfann mig då vid sidan af vägen, med ansiktet i den mjuka mossan som kylde mina tinningar, och jag stapplade vidare. De vridna stammarne därinne i skogsdunklet och trädrötterna, som stucko upp ur markén, kommo mig att rysa, ty de framkallade för min inbillning slagfältet öfversålladt af stympade människolemmar. Där, bland våra sönderskjutne tappre, låg också min Pierre. Hans vackra, sökande ögon hade väl nu funnit sitt mål.

Tiden släpade sig fram. Då valnöts-träden denna höst aflämnat sin skörd och fällt sina blad, då visste jag, att jag skulle bli mor.

Men icke ens denna visshet förmådde

till en början rycka mig ur den lamslagning
hvari mina sinnen höllos sedan Pierres död.

Jag borde dock ha förskräckts. Man
bedömde felsteg af detta slag mycket hårdt
i vår bygd, och det var ännu i allas minne,
huru föräldrarna obevekligt jagat ut ur hem-
met en dotter i samma belägenhet, som den,
hvari jag befann mig. Hennes trolofvade
hade rest till främmande land, men seder-
mera icke afhörts, och det slutade mycket
eländigt för den olyckliga.

Kanske att mina föräldrar skulle handla
på samma sätt, och folk peka fingret åt mig.
Men vildmarken skrämde mig icke, och jag
tänkte, att väl alltid någon af herdarnes kojor
skulle upplåtas för barnaföderskan. Sedan
skulle jag arbeta för mitt och Pierres barn.

Men då jag kände barnet röra sig i mig
då spratt jag fullständigt upp ur min dvala,
och min tankeriktning förvandlades i ett
slag. Jag glömde att min moder kanske
skulle komma att gråta öfver mig, min fader
blygas och människorna bli hårda. Jag glömde
till och med att mina bröder måhända skulle
slunga förbannelser öfver mig, och barnets
födelse kasta skugga på min unga systers

stig, där hon från barn till jungfru stod i begrepp att träda ut i lifvet.

Jag tänkte på ingenting annat än att jag bar Pierres barn under mitt hjärta, och att jag i dess lilla ansikte kanske skulle återfinna min Pierres drag, kanske hans vackra vemodiga mun, kanske hans fjärrskådande ögon. Jag skulle taga det med mig, när det hunnit förstående år, och tillsammans skulle vi knäböja vid soldatgrafven, där min Pierre hvilar under vården, hvori man ristat hans och fallna kamraters namn.

Dristigt gick jag upp på loftet, där min moder satt undan kistan med mitt påbörjade utstyre. Den stod i den skumma vrån bredvid farmors söndriga spinnrock och den dammiga gamla väfstolen, som tillhört farfar, hvilken varit strumpväfvare. Jag lyfte upp det tunga, snidade locket och tog ut det finaste lärfvet. Sedan klippte jag små skjortor af mitt brudlinne, och af lakanen, hvarpå Pierre och jag skulle ha hvilat, sydde jag vaggutstyret.

Min mor, hvars ögon så forskande följt mig under sista tiden, föll i bitter gråt, när hon såg hvad jag förehade.

»Min mor», sade jag då, »gråt icke. Den

heliga jungfrun var en gång i min belägenhet, tills ängeln uppenbarade sig och vände hennes skam i ära, förrådande hennes himmelske brudgum. Är icke också min brudgum himmelsk — är icke min Pierre bland de helige i himlen? Mottag icke hans barn med tårar, utan med glädje».

Jag vet icke om det jag sade var för-mätet, men mitt sinne var mildt och uppfyllt af vördnad för de heliga tingen. Min mor gick att tala med min far i enrum, hvarpå båda begåfvo sig till pater Guilio, för att inhämta hans råd. Jag vet icke hvad den fromme mannen sade dem, men när de återkommo lade min far handen på mitt hufvud och mumlade något — jag tror en välsignelse — och min mor strök min kind så som när jag var en liten flicka. Mina bröder sågo väl mörkt på mig, men blefvo aldrig ovänliga, och min lilla syster var nog oberörd af hvad som tilldrog sig med mig.

Men ifrån den dagen märkte jag, att allt i huset vände sig omkring den väntade lille. Min mor hjälpte mig med min söm, och min far bar med egna händer ned familjevaggan från vinden. Och sedan han målat om den, lade min mor sina mjukaste kuddar däri.

Det blåste hård nordan hela denna vinter. Stormen utbredde sig genom passet öfver dalen, riste i viaduktens järnpelare, och strödde snö öfver barrträden på sluttningen. Jag vandrade mellan mina föräldrar till messan för att bedja för min Pierres själ, och för det lilla ofödda väsen, jag bar under mitt hjärta. Eljest gick jag sällan ut. Jag märkte dock icke att främmande drogo sig för mig, snarare tvärtom. De små barnen nego i häpen undran och ställde sig vid vägkanten tills jag gått förbi dem. Männene hälsade allvarligt, och hustrur och unga flickor slöto sig gärna till mig, ej nyfiket och närgånget, utan stilla och tysta, nästan högtidliga. Jag trodde och tror ännu, att min Pierres ande alltid omsväfvat och skyddat mig, ty från den dag jag begrät min älskade såsom död, ha människorna varit obeskrifligt goda mot mig.

Men solen smälte det lätta snöhöljet på barrträden, nordan efterträddes af en spelande sunnanvind och det vardt vår. Då föddes Pierres och mitt barn. Det var en gosse.

Medan jag ännu låg till sängs efter de svåra födslosmärtorna buro grannhustrurna till mig vin och unga dufvor, inbakta i

deg. Flickor bragte den nyfödde gåfvor, som de själfva arbetat, och de små barnen kommo med liljor från sina mödrars fönsterkrukor, eller med vårblommor, som de plockat vid flodstranden. Pierres moder gaf den silfverbägare, som i släkten gått i arf från far till son.

Till sist kom äfven fader Guilio för att själf välsigna den lille.

»Jag är glad öfver att fosterlandet fått en son», sade han, »i ersättning för den redlige Pierre, som föll till dess försvar. Min dotter, uppfostra din son till att älska Gud och fäderneslandet, och glöm icke, att när du blef detta barns mor, så påtog du dig äfven fadersansvaret. Ty Herrens rådslut var öfver dig i den stunden, ehuru du intet visste därom».

Jag gömde den fromme mannens ord djupt i mitt hjärta. Jag gaf oafårligt akt på min gosse, och när jag såg att hans själ började vakna upp ur omedvethetens dvala bemödade jag mig flitigt om att leda den i den af pater Guilio angifna riktningen. Allt för villigt lydde den mig. Den lille var väl full af upptåg, men de voro icke yra, snarare lika djupsinniga idéer, hvilka han måste ut-

föra i handling, för att pröfva dem, så att säga öga mot öga. Han frågade mer än jag alltid kunde besvara. Han forskade igenom den lilla värld, som omgaf honom, men icke nöjd härmed ville han också ha förklaring öfver de mysterier, hvilka hans lilla själanade styrde och reglerade den bortom äfven de äldres vetande. Med hvilket intresse han åhörde messan och ville ha förklaring däröfver!

Jag förskräcktes stundom inför denna brådskande ifver att få veta och förstå. Och då jag iakttog att gossen alltmer och mer fick Pierres ögon med sitt fjärrskådande uttryck, hans mun med vemodsdraget, men utan glädjelängtan, då förstod jag, att en kvinna en dag skulle sörja honom så som jag min Pierre. Men jag hoppades alltid, att jag dessförinnan blifvit återförenad med Pierre, och att vi båda skulle möta vår gosse vid dödsrikets port.

Döden kom, men han tog efter eget val. Först mina goda föräldrar, som jag bittert och länge begrät, ehuru icke otröstligt, ty ännu låg min lille Pierres hand lifsvarm i min egen, och barnet blef mig dyrbarare år från år.

Men den dag kom då jag äfven måste se Pierres och mitt barn dö... se hur man tog den lilla stela kroppen från mig för att jorda den därute i kölden bland de frusna grafvarne. Nordan tog många af de små barnen detta år. Den förstörde också de unga valnötsträden, och det var en tid af dysterhet och misströstan på allas ansikten.

Men då klockorna klämtade öfver mitt döda barn, och mullen föll i frusna klumpar på den lilla kistan, då försiggick något sällsamt med mig. Det var som om jag klufvits i två delar. Den ena delen — mitt egentliga jag — tycktes mig ha lämnat det jordiska för att i utesäglig sällhet förena sig med Pierre i himlen. Men den andra delen af mig själf var ännu dömd att framläpa sin jordtillvaro i tunga sorgedagar.

Jag greps af ett oändligt medlidande med denna del af mig själf, som jag liksom skilt mig ifrån. Jag kallade den, jag vet knappt hvarföre, för min syster, och jag beslöt, att ännu en tid försaka himlen, för att stanna hos min stackars syster och hjälpa henne att uthärda lifvet, den tid hon ännu måste vandra på jorden.

Jag sade henne, att vi borde återgälda

människorna all den godhet de bevisat oss. Jag ville hjälpa henne att lindra de lidandes plågor, trösta de behöfvande, vända döendes tankar till Gud. Jag förde henne därför allra först till ett kloster, hvarest de goda systrarna lärde henne att vårda sjuka och läsa dödsbönerna. Sedan foro vi hit, och här i denna stora staden ha vi uteslutande vistats bland de lidande.

Dessa kända alla syster Yvonne. De mångas välsignelser ha hjälpt henne att bära bördan af sorg och längtan efter återförening med Pierre och barnet. Men den andra Yvonne — den redan döda Yvonne — följer henne som en skugga genom vedermödans dal och vaktar den tärda gestalten, för att vara redo att, när dess stund är kommen, föra henne med sig dit, där Pierre vistas.

Men innan dess, när jag märker, att syster Yvonne är vid slutet af sin lifsgärning, då skall jag föra henne hem till vår dal med den röda floden. Må hon dö där. —

* * *

Så berättade syster Yvonne sin historia för den sjuka på lasarettet. Och hon glömdes aldrig af denna sin mest skeptiska och

lifshånande patient, i hvars sinne det länge efteråt blef mjukare och varmare vid hågkomsten af syster Yvannes milda ansikte med de sorgestrålande grå ögonen under det hvita doket, samt hennes tröstansfulla: »Människorna äro så goda, min dotter.»

Längtan efter att återse henne låg städse och glimmade som en liten gnista i medvetandets dunklaste vrå, tills omsider af den lilla gnistan vardt en liflig eld. Ack! syster Yvannes mjuka röst — ack! stämningen af ro och fridfull högtid i syster Yvannes närhet, medan hennes fingrar syssla med radbandet och hennes vackra läppar mumla innerliga böner. Hon måste ännu en gång återse syster Yvonne.

Men syster Yvonne fanns icke längre i den stora staden. Hon hade återvändt till sin hembygd. Skulle man uppsöka henne där? Icke var det väl troligt att syster Yvonne kunde veta sitt slut vara nära och att hon nu återvändt till sin dal för att dö där, såsom hon sagt, att hon ville.

Tärd af vakor och försakelser, hade syster Yvonne kanske låtit narra sig att tro på dödens närhet. Men dessa bygdens tärnor

äro ju så kärnfriska, nog skulle landtlif och hvilat återställa syster Yvonne.

Men man kunde ju i alla fall uppsöka syster Yvonne i hennes dal. Likaväl resa dit som någon annanstans under de heta sommarmånaderna. Det blefve ljufligt att med syster Yvonne lustvandrade under popplarna vid floden.

Solen gassade hett den dag, då den främmande damen steg af tåget vid stationen på bergsplatån. På en åsninnas rygg bar det sedan i sakta mak ned mot dalen.

Så hon kände igen sig. Floden, glittrande i rött, poppelkolonnaden, kullen med borgruinen — kyrkan under skogsåsen, och ej långt därifrån stenbron med murgrönsrankorna — allt var där. Det enda nya var repbanan, som förde korgarna med oljekärlen upp till godsmagasinet vid stationshuset.

Då, just som hon på åsninnans rygg nådde stadens första krokiga gata, började kyrkklockorna ringa med skär, sjungande medeltidsklang.

Främlingens hjärta bultade till af en oresonlig ångest.

»Hvarför ringer man?» frågade hon, vänd

till föraren, som lunkade vid sidan om åsninnan.

»Åh! det finnes inte ett barn här i trakten, som inte vet det. Man begrafver just nu vår goda syster Yvonne».

Främlingen blef hvit om kinden. Hon stannade åsninnan, hoppade af och sade att sakerna kunde föras till värdshuset så länge. Sedan gick hon i riktningen af klockljuden.

Men det var mycket folk samladt kring den uppkastade grafven. Hon satte sig då att vänta på en stenbänk vid Mariabrunnen, tills alla gått. Sedan ville hon sitta hos syster Yvonne och lyss i sitt minne efter stämman, som hviskat:

»Människorna äro så goda, min dotter.»

Mekaniskt afbröt hon några kvistar från de blommande körsbärsträden, hvilka lutade sig öfver hennes hufvud. Hon band ihop dem med några Margaretablommor, som växte i gräset vid brunnskaret — syster Yvonne skulle få buketten.

Men nu tystnade klockorna, ännu en liten stund, och så började flockar af folk att vandra förbi. Somliga togo vägen mot staden, andra upp mot bergsbygden. Allas

ansikten voro allvarliga och sorgsna. Barnen hade man kländt i hvitt såsom vid Fête-Dieu, och det såg ut som om de förbjöde sig själfva att le.

Syster Yvannes graf var nu öfvergifven — nej, ännu dröjde en. Det var en djupt sorgklädd matrona, som bittert gråtande låg kvar i knäböjande ställning. Hon torkade tårarne och stod upp, när den fränmande damen nalkades.

»Ack, ännu en, som känt min syster», sade hon med ett vackert småleende, då främlingen lade sina blommor på grafven.

Främlingen svarade, att hon känt syster Yvonne. Hon såg längtansfullt in i matronans ansikte — hon sade sig ju vara den dödas syster. Men i de feta, vänliga dragen var ingen likhet att spåra med det fina madonna-ansikte, som nu multnade därnere i jorden. Syster Yvonne hade haft så stora, sorgestrålände ögon, sådan mjuk, lidande mun.

De båda fruntimmerna kommo snart i sorgset samspråk om henne. Slutligen sade främlingen:

»Men säg mig, hur kom det sig, att er syster mötte all denna välvilja i sin olycka?

Man dömer ju så omildt den fallna, men er syster hörde aldrig ett hårdt ord?»

»Nej, min fru. Det var nog många landets döttrar, som i de dagarna voro i samma belägenhet som min syster. Kanske fingo de lida smälek, då brudgummen icke återkom. Jag vet icke. Men med vår Yvonne var det något alldeles särskildt. Hon var känd för sin rena dygd, för sitt milda allvar och sin djupa fromhet. När hon vardt hafvande, trodde folk därför icke på köttslig synd, utan på ett under. Pierres ande måtte ha besökt Yvonne. De unga människorna hade ju alltid förhållit sig så anständigt. Männen uttalade visserligen icke högt denna förmodan, och kvinnorna endast hviskade härom i skymningsstunder. Men barn kommo hem och berättade, att de sett glorian omstråla syster Yvannes svarta flätor. Sedan sågo många af de vuxna detsamma, isynnerhet när hon kom vandrande på flodstranden med barnets hand i sin, båda inbegripna i allvarligt samtal om de högre tingen.»

Främlingen böjde djupt sitt hufvud, för att dölja det skeptiska smålojet.

»Och syster Yvonne — visste hon om

den ära man gjorde henne? Och ni själf, såg ni någonsin glorian?»

»Syster Yvonne misstänkte aldrig att man höll henne för helig. Hon sade endast: »människorna äro så goda». Och glorian... jo, den såg jag en gång.»

Hon teg ett ögonblick begrundande, och främlingen väntade i andlös tystnad.

»Det var, när syster Yvonne stod vid barnets öppna graf. Kistan hade just sänkts ned — då såg jag glorian omstråla min systers hufvud.»

Åter tystnad under några sekunder.

»Men enkan Valldinets arrendator, som är en drinkare, säger när han fått litet för mycket till bästa — annars vågar han det icke — att det var solen, som bröt sig genom mina tårar och narrade mig att tro på en gloria. Ty jag grät mycket den dagen. Jag trodde mitt hjärta skulle brista af medlidande med min syster Yvonne. Dock, äfven människorna ute i världen, hvilka jag hört sägas äro elaka och hårda, ha alltid varit goda mot Yvonne. Hvarför skulle de ha varit det, om icke af vördnad? Tvifvelsutän sågo de fromma bland dem också min systers gloria och berättade härom för andra, hvars ondska

hindrade dem att se. Men tro måste de likväl, elaka äro nog människorna, men förneka Gud, det vågar ingen».

Matronan knöt till sina hattband, hälsade allvarligt och gick.

DEN FJERDE FLICKAN.

Ja, det hade nu Anita råkat att blifva. Ingen var väl precis stygg eller otålig mot henne för det. Men i alla fall hade föräldraömheden och föräldraintresset icke riktigt räckt till för äfven denna fjerde flicka.

Det var också bra tålamodspröfvande, att få fyra flickor å rad. När den första såg dagens ljus, hade man nog tyckt, att det skulle ha varit viktigare om det hade varit en pojke. Men det var nu i alla fall så rart med den lilla ungen. Nästa gång blefve det nog en gosse.

Men det var åter en flicka, och åter tröstade man sig. Det var ju så bra att lilla Magda fått en leksyster. De två små flickorna tillsammans i vagnen voro för näpna. Nu kunde ju pojkarna komma. Men den tredje var också en flicka. Man resignerade. Babyn blef Magdas och Hélénes lilla Gullgull. Den fjerde föddes, och man teg och

låtsade om ingenting. Inför bekanta beto-
nade man, att det ingen fara var med flickor,
det fanns så många utvägar för flickor nu
för tiden.

Magda kom ut såsom »hjälp och säll-
skap åt frun». Héléne, stackare med sina
musikaliska anlag, var det bra hårdt att
nödgas sticka in på ett kontor, men det kunde
nu icke hjälpas. De musikaliska anlagen
hade man i alla fall icke råd att bekosta
vidare utveckling. Lilla Gull-gull blef tele-
fonfröken.

Men hvad i all världen skulle man taga
sig till med Anita. Hon visade just icke
särskild fallenhet för någonting. Stark och
duktig var hon. Kanske borde hon ägna
sig åt något praktiskt. Men hvad? Det
kostade ju pengar att lära, och pengar var
det alltid ondt om. Man funderade hit och
dit, men det var alldeles som om, trots de
»många utvägarna nu för tiden för flickor»,
det ändå icke funnits någon för Anita. Och
medan man funderade, trallade och sjöng
Anita, snöt småsyskonen och lagade deras
kläder, tvättade småplagg och höll rent i
rummen, lagade mat och diskade kär1. Hon
var allas allt i alla, och hade sina egna hvilo-

stunder först på söndagseftermiddagen, då hon tog på sig ett armband af falska granater, lekte dame och spelade piano medan Héléne och Gull-gull voro på besök hos någon väninna.

Men hur hon sålunda gnodde ut och in från plättpannan på den glödgheta spiseln till klädstrecket på gården, där familjens linne torkade, eller från skorpbaket ut på tegeltaket, där hon hade sitt älsklingstillhåll med strumpstopningen, så ådrog hon sig en svår förkylning, som till sist lade henne på sjukbädden.

Det blef oreda af i hushållet. Humöret tröt för alla, och retligt förebrådde man Anita hennes ständiga vårdslöshet om sig själf. Men Anita tyckte, att pjask tjänade till ingenting. Hon skulle nog snart komma på benen igen och ville ej höra talas om, att doktorn skulle besväras för hennes skull. Då blefve det dyra medikamenter af, och det var nog med utgifter ändå. Edwards skolkvartal skulle ju betalas i dagarna och lilla Pullan behöfde nya kängor.

Ja, upp kom hon visserligen igen, men hostan ville ej gifva med sig. Den blef, i stället för bättre fram på sommaren såsom

man hade hoppats, värre, och till sist måste då doktorn rådfrågas.

Han talade i enrum med pappa, och när mamma fick del af samtalet brast hon i gråt. Anita tvingades att åter lägga sig och mamma tog själf plats vid hennes säng. Det bars starka soppor till henne och pappas finaste cognac, tillsatt med socker och vispad ägggula, men hostan var lika envis.

Anita blef först förvirrad, sedan ond. Det var ockå att göra väsen af litet hosta! Och hon sköt ifrån sig läckerheterna och lät dem stå orörda. Folk skulle tvingas att taga reson. Hon ämnade icke tåla att det pjåskades med henne. Det var ju rent på tok, att hon skulle ligga här och bli upp-passad och så kosta pengar till. Det vore bättre mamma sparade ihop till ett par nya förmaksgardiner eller att Edvard fick den ordbok, han så mycket önskade sig.

Mamma teg bekymrad och blinkade åt pappa och flickorna. Anita såg ju icke själf, att här gällde det lifvet, och icke kunde man då rycka den barmhärtiga bindeln från de unga ögonen för att visa på den roffågeln döden, som för hvar dag i allt trängre ringar kretsade omkring henne. Doktorn kunde

ju också ha misstagit sig. Anita hade en sådan utmärkt konstitution.

Hon hade ju varit en riktigt liten vildkatt i hälsans dagar. Ute i ur och skur som liten tös. Snott omkring i gränderna lika väl som uppe i de staden omgifvande bergen, där det väl icke fanns en »vrät,» som hon icke nyfiket undersökt. Sommartiden för att speja efter bär i skrefvorna, och vintertiden för att samla mossa och stensöta till mammas blomsterbord. Och tidigt på våarna hoppade hon omkring efter smultronplantor, som befriade från den smältande snön, planterades in i krukor, att bära tidig frukt. Ty Anita var också en liten snäll trädgårdsmästare. Hon vårdade så träget sina krukor och bar dem ömt från solfläck till solfläck i de vinterkulna fönstren. Och när sedan våren kom, kröp hon ut genom det gamla lilla husets vindskupa för att varsamt ställa dem i det vindomspelta solgasset i takrännan. Smågnolande och med något handarbete satte hon sig sedan en bit därifrån på de uppvärmda tegelpannorna för att vakta sina redan rodnande smultron för de glupska sparfvarna.

Men de äldre systrarna menade sins-

emellan, att det var icke bara därför som Anita tåmtals höll till uppe på det blåsiga taket. Ty detta låg i vinkel med hyresvärdinnans fönster i det större huset bredvid. Och hyresvärdinnan hade en son, som hette Nils, och det var just Nils rumsfönster, som låg närmast det låga taket, där Anita vaktade sina smultronkrukor. Och Anita och Nils voro lekkamrater. Och när Nils blef student och Anita fick långa kjortlar, och de icke längre kunde leka på den stora gården, och deras umgänge var allt för olika för att de skulle kunna träffas ute i sällskapslifvet, så vidmakthölls ändock bekantskapen på det lifligaste medan Anita satt på taket, stoppande de sinas strumpor, och Nils satt lutad öfver sina böcker i fönstret bredvid, alltemellanåt läggande sig raklång öfver fönsterbrädet, aflockande Anita löften, att nästa dag komma dit igen, eller patetiskt citerande någon vers, som kom Anita att tankspridt stoppa pappas gråa ullstrumpor med rödt garn.

Men Nils var en förmögen enkas enda barn. Han hade lika litet varit med Anita uppe bland vräterna i bergen, som han hade stridt med henne mot grändernas slynglar

när de blefvo för näsvisa. Alla käringar och ungar i förstadsstugorna, hvilka klättrade upp för branterna, kände väl Anitas brunburriga hufvud och blixtrande blåa ögon. Hennes snabba fötter och vighet var bland dem ett samtalsämne likaväl som den ström af otidigheter, den mestadels allvarligt slutna lilla munnen kunde utslunga, när man gick henne för när. Men Nils sågs endast af den välbyggda gatans trafikanter, där han korrekt gick till och från läroverket, eller följd af en jungfru hämtades från ett kalas. Och detta hade tidigt rest mellan de båda en skiljomur, som gjorde sig märkbarare ju äldre de blefvo.

Ty båda tillhörde dessa blyga, anspråkslösa naturer, hvilka hälst gå af andra utstakade vägar, medan de dock inom sig själfva helt lefva sitt eget lif. Däraf kom det sig att Nils pluggade på sina examina såsom hans mamma, fru värdinnan önskade, och såg i ett aflägsset fjärran den dag då han möjligen själfständig skulle kunna bjuda Anita ett eget hem. Och Anita å sin sida tycktes icke tänka på annat än att uppfylla sina många åligganden i hemmet, men förunderligt lätt gingo sysslorna de dagar hon

språkat med Nils från tegeltaket, och så tungt, så tungt när Nils uteblef och hon från vindskupan kunde se in genom grannens salsfönster hur mamman-fru-värdinnan styf i nacken och fryntligt småleende presiderade vid ett långt bord af middagsgäster.

Då flyttade Anita ut en rottingstol under pyramidpoppeln på gården och tog ett finare handarbete med sig, en spetsvirkning eller dylikt. Händelsevis behöfde Nils lufta sig litet då ofvanpå de ansträngande värdskapsplikterna. I sina fina svarta kläder stod han en stund hos Anita, förläget stram och högtidlig, medan Anita icke vågade lyfta ögonen från virkningen, ty båda hade en stickande förnimmelse af att de bespejades uppe från salsfönstren, tills mamma-fru-värdinuans röst manande kallade på Nils.

Vintern var en svår pröfning. Då fingo de nöja sig med förstulna hälsningar bakom innanfönstren.

Men Anita var nu, denna vinter, som hon sjuknade, aderton år och hennes unga blod varunt och längtansfullt. Hon hade icke ens fått se Nils genom rutan. Nu brann hon af begär att få visa honom hur duktig hon åter var. Första solskensdag kröp hon ut

genom vindskupan, förra årets smultronplanter sattes i takerännan och snart var Anita åter i full färd med sin strumpstoppning.

Här var härligt! Soligt, luftigt och tyst. Bara sparfvorna som kvittrade, där de byggde sina reden under takåsen. Hon kunde då riktigt se hur smultronen svällde och rodnade i solgasset, hur de brunklubbiga knopparna på pyramidpoppeln nedanför på gården brusto för värmen, så att de gyllenröda bladen kommo att sticka fram ur hylsan likt ifriga fågelvingar ur ett äggskal.

Och Nils, han hängde glad och förtjust öfver återseendet ut genom sitt fönster och läste upp af vinterstämningen vemodsfödda och längtansfyllda verser, tills Anita var färdig att gråta af glädje öfver lifvet.

Men för hostan var detta icke nyttigt. Heléne kom och kastade till henne en sjal, men föraktfullt lät Anita den bli liggande där den föll. Slutligen kom mamma själf och kallade in henne — men dagen därpå var Anita där igen i bara tunna klädningen, och blodspottningen gick åter upp.

Ja, nu var det som det var, och hvarför skulle de bannas på henne.

»Jag blir snart bra.»

Men sommaren gick utan bättring. Den unga kroppen blef allt tårdare, endast själen bibehöll sin sega energi.

»På Luciadagen stiger jag upp. På inga villkor vill jag bli liggande under julen.»

Luciadagen bröt in grå och snötung, med flickskämt och kaffedoft och en pin färsk dyfvelkatt till en hvar i familjen.

Anita rätade på sin utmärglade kropp i en känsla af stark vilja och ungdomlig längtan efter livvets fulla, heta verksamhet. Åh, så många bestyr att taga itu med nu i den välsignade julens tid.

Hon väntade tills Heléne och Gullgull gått, hvar och en till sina olika sysselsättningar utomhus, sedan letade hon rätt på sina sedan lång tid undanlagda kläder, stridde en förtviflad kamp mot hosta och mattighet, men blef omsider klädd.

Modren kom in med den sjukas mor-gonchoklad. Men då stod Anita i full färd med att bädda upp. Madrass och kuddar ruskades med energiskt raseri — det var då för skönt att riktigt få bulta om pino-bädden.

Inte behöfde mamma se så förskräckt ut. Nu var det ingen fara med henne, Anita.

hon kunde godt reda sig uppe. Ingen makt finge henne att lägga sig igen. Den dumma liggningen bara gjorde henne svagare och svagare. Nu skulle hon försöka en annan metod. Man finge väl se. Och besinna hur väl hon behöfdes nu till julstöket! Vänta bara så duktig hon skulle bli.

Men för första gången i sitt unga lif höll den alltid så ordhålliga Anita icke hvad hon lofvade. Det var skröp med duktigheten, det måste hon tillsist själf medgifva. Dagen rann bort och hon kunde bara sitta i sin gungstol och med sorgsna ögon se på hur mamma ensam fick knoga med alla de sysslor de förut delat. Icke ens virka eller sy orkade hon.

Medan hon legat till sängs, hade hon dock stödd mot uppstaplade kuddar kunnat påbörja sina julklappar — en liten nyttighetsgåfva till hvar och en. De trötta, gula fingrarna hade en stund för hvar dag sysslat med stråpärlorna, sefirgarnet och virknålarna, som hade sin plats på bordet vid sängen. Blott i dag gick det icke. Det var för nedslående hur trött hon kände sig.

På kvällen skulle systrarna på Luciabal. De kommo in och visade sig för Anita i sina

ljusgröna, tunna klädningar, med hvita novemberastrar i håret och på bröstet.

Så förtjusande vackra de voro! Anita såg tyst på dem och nickade matt till afsked. Hon hade aldrig varit på en bal. Hon hade tänkt, att hon kanske kunde bli bjuden på någon nu i vinter, fast det nästan var för mycket begärtdt, att man skulle bjuda tre stycken systrar ur en familj. Hade det icke varit skamligt att antaga — nå, nu var ju i alla fall hostan i vägen.

Anitas hufvud föll tillbaka mot gungstolsdynan, medan hon försjönk i drömmier om hur det skulle vara, att fara på bal, fint klädd och uppvaktad af Nils. Om han skulle lägga armen kring hennes lif... hon skulle höra hur det styfva skjortbröstat knastrade, och så hade han små hvassa mustascher... Ja, Nils hade en gång i trappuppgången försökt att kyssa henne, och detta var Anitas underligaste minne. Skjortbröstat hade knastrat förfärligt nära henne, hon hade känt lukten af den raktvål han begagnade, och så hade studentens gossaktiga läppar snuddat vid hennes — men inte riktigt, för Anita hade blifvit så dödligt förskräckt, att hon

ryckt till, och så hade egentligen hennes kind fått läpparnes varmaste tryckning.

Om han skulle försöka det en gång till? Anita var ej alls säker på hur hon då skulle förhålla sig. Nils hade så många studieår kvar, och här satt hon sjuk. Och så den strama mamma — fru värdinnan. Ja, det var nu icke annat än att uppskjuta allt detta till en oviss framtid.

Anita suckade. Det var tyst och mörkt nu i huset ofvanpå den glada balbrådskan nyss, då det hade brunnit så många lampor, för att man riktigt skulle kunna se och beundra de båda flickorna i sin förtjusande stass, och man hade beredvilligt sprungit hit och dit för att räcka dem än det ena än det andra, tills de äntligen blifvit fullt färdiga och så farit sin väg.

Föräldrarna hade gått att fira Lucia hos en bekant familj. Bara en lampa brann nu på salsbordet, och rundt om detta hängde småsyskonen modstulna och sömniga.

»Stackars små», mumlade hon.

Och hon gjorde ännu en kraftansträngning. Hon lämnade sin gungstol och smög sig ut till barnen, och när de minst väntade det stod hon midt ibland dem med ett mun-

tert tillrop, som genast satte dem i humör. Hon hade dem att taga fram silkepapper och sax och gummiflaska, och sedan flög kvällen sin kos medan allas flitiga fingrar klippte och gummade ihop grannlåterna till julgranen. Såsom festens värdiga avslutning bjöds på Anitas bröstkarameller.

Men sedan låg hon länge, länge vaken, så förfärligt trött och rädd att somna in riktigt innan flickorna komme hem. Hon blefve då i alla fall så irriterande störd, medan de klädde af sig och ifrigt talade om sina balminnen.

Hon höll sig tappert vaken genom att förespegla sig, att det kanske ändå icke vore så omöjligt, att hon kunde få komma på en bal redan denna vinter. Hostan skulle väl i all världen någon gång gifva med sig.

Nå, nu vore det i alla fall först och främst julen med alla sina härligheter, att tänka på.

Hvad skulle hon önska sig?

Kanske kunde hon på fint vis låta veta, att hon mycket önskade sig en ny hatt och en muff — hon hade aldrig ägt någon. Syst-rarna voro rätt eleganta på sina löner, men Anita, hemmets hjälpreda, hade ingen lön.

Och så voro hennes gamla kängor bra slitna. Uff, att nödgas påminna stackars mamma om detta! Och så behöfde hon så väl ett par meter blåa sidenband att snygga upp den grå ylleklädningen med — hennes enda bästa.

Fru värdinnans hållning hade på sista tiden ej synt fullt så stram — hon hade till och med kastat fram att hon ville bjuda Anita och flickorna på sitt sedvanliga nyårskalas. Då voro de blåa banden alldeles nödvändiga. Om nu bara systrarna ville vara så förnuftiga och ge henne dem i stället för de godsaker, de nu jämt förde med sig hem åt henne. De tokiga flickorna, hvad tänkte de väl på!

* * *

Bing bång — bing bång.

Anita har stulit sig ut på gården och står under den risiga pyramidpoppeln. Där har hon stått alla jular efter slutadt stök, för att lyssna till hur klockorna ringa in julen, medan hon blickar in i stjärneglittret och ber om god helg för sig och de sina. Ung och lycklig i sinnet, tycker hon att julens fröjd och frid härunder kommer till henne.

Så, nu börjar klockringningen. Svin-

gande och dallrande, dånande och manande klämtar det i mörkret under himlen, törnar mot bergen, men kastas tillbaka i ett klingande virvarr, flämtar ännu litet, men dör bort i ekon utåt landsbygden.

Anita har mumlat sin bön upp mot stjärnorna, men står kvar ännu. Nils versar sedan förra julhelgen ha runnit henne minnet. De hade varit så högstämnda, med sådan vacker grundtanke. Mörkret höljer väl jorden i midvintertid. Ängslan hemsöker då nordbon, men evighetsljuset lyser för honom i stället klarare än någonsin. I julens heliga timmar mötas den svarta stjärnan jorden och den strålande stjärnan evighet. Längtansfullt svingar sig jorden uppåt för att i några få ögonblick famnas af sin vackraste tanke: evigheten. Den skyntar förbi några heliga ögonblick blott, men befruktad med evighetsvisshet sjunker jorden tillbaka i sin hvardagstillvaro.

En dödlig mattighet öfverföll Anita, men därpå blef hon med ens så lätt. Hon andades så härligt djupt och lugnt, sin kropp kände hon icke såsom den gamla tyngden, hvilken man hade att dragas med. Hon tyckte att hon sväfvade uppåt, alltjämt uppåt tills hon nådde

stjärnorna, af hvilka hon blef en. Glömd var nu jorden — föräldrar, syskon. Såsom en drömbild stod tillvaron, och hon sökte tankfullt efter en anknytningspunkt mellan det härliga nuet och det dimmiga jordiska förflutna. —

Hélène fann till sist den sammansjunkna gestalten under poppeln. Så, nu vankades bannor igen, och så bekymrad mamma såg ut. Åh, förlåt henne alla och var nu snälla och glada! Om de visste hur härligt det varit därute under den gamla poppeln, i vintersnön och stjärneljuset.

Té dracks och förstämningen öfver Anitas grufliga oförsiktighet gaf till sist vika. Julklappsutdelningen började och småbarnens jubel var ej att få bukt med. Äfven de äldre sågo så belåtna och upprymda ut — alla hade fått ungefär hvad de önskat sig.

Men Anita satt tyst i sin gungstol och stirrade med skrämnd blick ut genom rutan, bakom hvilken månljuset stod grönt och blekt. De magra fingrarna plockade på några böcker i knäet, eller omslötö nervöst de askar med choklad och konfekt, som stodo bredvid henne på bordet, där också en bukkett af syrener, hyacinther och tulpaner från Nils doftade.

Hvarföre hade hon just fått dessa önskade och onyttiga gåfvor? Åh, hon var visst nöjd och tacksam. Men hatten och muffen och de andra sakerna? Hon bäfvade till. Blixtlikt berördes hon af den första förfärande aningen om sanningen. Var det då ett varsel, ett hemskt varsel hon haft nyss, när hon tyckt, att hon blef så lätt — så frigjord från kroppen sväfvade uppåt, ständigt uppåt. Ja, då hade det syntts härligt, men nu, när hon anade betydelsen — —

* * *

Nu var det så tyst och stilla. Julgranen är släckt och alla ljus och lampor. Alla sofva, trötta af ansträngningar och glada öfverraskningar, trygga öfver att helg förestår och intet arbete.

Men Anita vakar. Månstrimman mellan fönsterkarmen och rullgardinen glider i kapp med klockans tick-tack. Från salen kommer alltjämt os af vaxljus, doft från granen och den blandade lukten af kvällsvardens lutfisk, stekta korf och kanelgröt. Och till detta osynliga stilleben sällar sig systrarnas lugna, mätta andhämtning.

Anita sätter sig upp, betäckt af ånge-

stens kallsvett. Hon har lyckats slumra till ett ögonblick, men spruttit upp ur sömnen, just i själfva uppvaknandets stund träffad af den bittra vissheten.

Det är döden, som kretsar omkring henne — redan så nära, att hon känner den kalla graffläkten från vingarna.

Dö? Nej, nej, hon nändes icke lämna lifvet ännu. Skrämseln för döden kunde hon väl få bukt på, men lämna lifvet? Hon hade lefvat det så litet, och där var så mycket, som ännu lockade.

Hon stack den skälfvande handen under hufvudkudden och ett sakta knastrande af papper hördes, när fingrarne slöto sig om den lilla biljett, som åtföljt Nils bukett och som ömt gömdes där.

»Snälla Anita!

Din gamle lekkamrat önskar dig en god jul och ett snart återfrisknande. Mamma undrar om du icke kan komma och hälsa på henne såsom vi talat om. Får jag komma och prata bort en liten stund med dig, nu hvar dag under helgen, frågar

Din vän Nils.»

Nej, nej, icke dö redan. Vår Herre kunde icke mena så illa med henne.

»Gode Gud — gode Gud... Men det gick icke att bedja. Tankarna hade snodt ihop sig i ett sådant ångestens virrvarr, och hon kunde icke afskilja några ord till sin förtvifflans bön om lifvet.

Då fick hon en idé. Ja, hon ville släpa sig till julottan, för att be Gud att få lefva. Det blef så lugnt och ljust inom henne vid denna tanke, hon kröp ned under täcket och sköt ifrån sig ångesten i en djup suck, och sedan lyckades hon att somna.

Hon vaknade i god tid — salsklockan slog sex. Tyst, tyst, så att hon icke väckte någon och blefve hindrad i sitt förehafvande. Man skulle nog icke låta henne gå ut i den kalla vintermorgonen — hon som icke varit ute sedan i somras. Men man öfverdref nog hennes onda.

Hon lyckades finna sina kläder i mörkret och fick dem på under en förtviflad strid mot hostan, som icke finge höras och väcka de andra. Sedan gällde det att trefva sig ut genom salen till tamburen. Det gick också bra — hon stötte icke mot en enda stol.

Därute kammade hon litet det burriga håret och kände sig före efter hatten på hängarn. Men det gamla spektaklet fanns

ju icke där, och icke håller kappan. Hon måste ha känt fel. Hon stod risken att repa eld på en tändsticka och lyste på raden af plagg — nej, hennes hängde där icke längre.

Stickan slocknade, det blef mörkt, otäckt, kväfvande mörkt. Anita stod kvar med den kolnade stickan mellan fingrarne — förstegrad, stum, tillintetgjord. Då var det alltså riktigt säkert... och det där varslet — Alla, alla visste att hon skulle dö — man hade redan börjat hänga undan, hvad hon icke mer komme att behöfva.

Då steg ett starkt trots upp inom henne, och sköt blodet med konstlad värme och styrka genom hennes domnade leder. Åh, hon skulle visa hur alla misstagit sig — hon skulle strida mot själfva vår Herre och segra... nej, be så ödmjukt, så innerligt. — Och hon skulle komma hem bönhörd, strålande, så att det då riktigt skulle synas, att lifvet blifvit henne återskönt.

Hon grät af den kroppens svaghet, som ej förmådde uppbära själens stormande känslor och åter spirande förtröstan. Så ryckte hon Helénes hatt och kappan ned från hängaren — nå, så fin hon blef! — gled ut genom dörren, ut på den folktomma gatan.

Hu! den isiga luften sved i strupen, det var som att svälja sand. Tungt och långsamt gick det också att komma fram i den oskottade snön med de söndriga sulorna — man hade ju icke ens hållit för nödigt att låta laga de gamla kängorna. Hon skulle ju stoppas ned hon ... hvad tjänade det då till. — Man hade ju alltid så ondt om slantarna.

Det var långt att gå. Luft, mera luft, ehuru den rinner som sand nedför den sönderhostade strupen, in i lungorna, där den rasslar, skär och filar som ett slipverk. Den lilla magra gestalten vikes dubbel af smärta, är färdig att tumla omkull af mattighet, men viljan är så stark — den drifver på. Framåt — bara framåt! Blicken är vidöppen och förpinad — irrande snöflingor törna mot pupillerna, smälta och blanda sig med de tårar, som smärta och ångest tvinga fram.

Och allt är så underligt främmande. Gaslyktorna flämta med gul, half låga. Alléens långa rader af träd sticka upp ur den smuts-gula skymningen såsom ofantliga fastlagsris, fulla af hvita fjädervippor. Och den inbrytande morgonen andas på stjärnorna,

som mattas och småningom utplånas likt isfacetter på en ruta.

En liten gumma med en fällstol på armen, linkar hela vägen före Anita. Hon skall nog också till julottan.

Så blir det ett virrvarr af fotspår i snön. Kyrkans upplysta fönster skära sig skarpt ut ur mörkret, klockringningen faller som tunga klubbslag från höjden — Anitas Cannosavandring har nått sitt slut.

Hon tumlar in genom kyrkodörren och faller ned på närmaste bänk. Ögonen sluta sig och hufvudet sjunker tillbaka mot den hvita väggen. Halft medvetlös hör hon psalmsången brusa omkring sig, hör den åter drunkna i den hostande och snytande tystnad, hvarur den uppstått, och så häfver presten upp sin röst, däst och morgonkulen.

»Ära vare Gud, frid på jorden, människorna en god vilja.»

Anita spratt upp. Som pilar stungo de välkända orden henne. De borrhade sig fast i hennes medvetande och fördubblade ångesten. Att »ära Gud» — var det icke att försaka lifvet? »Frid» — gaf endast döden. »En god vilja» — det var att dö nöjd, så tydde hon i sin ångest julens hälsning.

Hon hörde icke ett ord af predikan. Hon slöt åter ögonen och tankarna blefvo till tysta, förvirrade bönerop.

»Lille Gud — snälla, snälla Gud, du vet att jag icke vill dö. Besinna min ungdom, Gud allsmäktig, och hur härligt lifvet är, fast jag ännu icke fått smaka det riktigt. Jag vill ha lefvat det fullt först — där är Nils och... jag behöfs ännu. Mamma orkar icke längre — du kan icke vilja det, lille, lille Gud — för Jesum Kristus, vår Herre. Han dog på det människorna skulle få lefva. Besinna — besinna! Det gifves en annan tydning, men denna är den riktiga: att Han gaf sitt lif, för alla de unga, som eljest måste lämna det sköna lifvet. Gud, Gud, tänk dig före —»

Gudstjänsten slutade och kyrkan utrymdes. Blott Anita var ännu icke färdig. Hon ville också kyssa den korsfästes fötter, för att stämma honom till förmedling mellan sig och den högste. Det var kanske vidskepligt, men inget finge lämnas oförsökt.

Darrande och osedd af kyrkvaktaren, lyckades hon komma innanför altarrunden.

Hon knäföll framför Kristusbilden, som var naglad vid korset i molnen ofvanför al-

taret, nådde den icke med sina läppar, stod då upp på sviktande fötter — nådde ändå icke, men tog då af dammet från de genomstungna fötterna på sina fingerspetsar och tryckte ändtligen de skälfvande läpparna däremot.

»Milde Kristus, säg din fader att du dog för att skona alla unga lif. Bara, bara där-före. Ty de unga måste lefva, måste — måste —»

Men kyrkvaktaren, som gick omkring och släckte gasen, blef henne nu varse. Inspirationen, som förklarade hennes uppåtvända ansikte, svagheten, som kom den unga gestalten att svikta — allt gick honom förbi, och djupt indignerad, tillsade han henne med barsk röst att aflägsna sig. För säkerhetens skull följde han henne ända ut genom portarna.

Anita visste icke hur hon kom hem. Den lilla gumman med fällstolen hade visst hjälpt henne, de hade samma väg. Hade de icke hvilat på ett af de snöiga sätena i alléen? Och hade icke den lilla gumman ynkat sig och talat om den tid, då Anita sprungit från sten till sten i Majbergen? Jämmerligt sådan hon nu var!

Ja, Anita mindes icke riktigt. Bara att hon kysst den korsfästes fötter.

Hemma voro brasor, riktiga julbrasor tända i alla rummen — också i förmaket, som annars stod oeldadt. Och från frukostbordet doftade det rara julbaket bredvid Nils' syrener och kamelior.

Men alla voro så besynnerligt upprörda och mamma grät. Anita kunde endast hviska:

»Det blir snart bra. Jag kämpar mig igenom.»

På våren var den striden ändad. Då gick julklockornas varsel i uppfyllelse.

MAMMAS LILLA FLICKA.

I ett af de nya stads kvarteren, midt ibland nya moderna femvåningars kaserner ligger ännu ett gammalt gult trähus kvar. Förut har det legat utanför staden, men det är nu rätt längesedan.

Det var på den tiden, då staden låg och sof såsom en liten hopgyttrad klump på slätten. Sof och sof tills det omsider blef ett brådt uppvaknande, när den nya järnvägen kom och ställde till buller, förande en ny tid med sig.

Och detta var en gäst med pretentioner. För att tillfredsställa honom måste staden inköpa stugukvarteren i sin utkant, och förvandla dem till avenyer och stadspark. Men ändå var icke den nya tiden nöjd. Då gick det löst på de täcka landt gårdarne, som i idyllisk ro drömde invid skogsbrynet och elfvens strand. Och

först och främst blef den närmaste, — den, hvars corps de logis det gula huset varit — hemburet som offer.

Men själfva huset fick stå kvar — stadsfullmäktige vete hvarför — när dess äppleträd och jasminhäckar ströko med. När parkens åldriga jättar föllo och man sköflade rabatterna, som fulla af blomster ringlade sig i gräsmattorna inom ramen af snäckor, bländhvita utanpå, pärlemorskära inuti.

Där det förr var så brokigt af nejlikor och löfkoja, af »gossen i det gröna» och »prins Gustafs öga», där utbreder sig nu gatans enformigt grå makadam. Och det gula huset vänder ett af sina hvassa hörn däremot, likt en gammal tvärvigg, som nekar att följa med tiden. Det alldeles liksom skäms att ställa sig i led med de unga resliga stenspolingarne, hvilka i trygg regelbundenhet stödjade hvarandra gatan utefter, som ville de säga: »Vår fulhet är vår styrka».

Men det är icke endast gnatig butterhet öfver det gamla huset, utan äfven sorg. Det är dysterhet och mörker i de fönsterögon, hvarmed det nu blickar ut i världen. Och det är ej att undra på, ty de måste ju oaf-

vändt stirra in i den nya grannens kolossala brandmur. Förr var det annorlunda! Då var det både sol och ljus i dem, när de fingo skåda ut på jasminers sommarsnö och syreners blåa plymvågor. Dufvor åto då brödsmulor från blecket, och fåglar sjöngo i den mossiga lönnen öfver dem.

Men nu är det endast kattor, som hålla musik i prånget mellan det gula huset och brandmuren. Icke ens de annars föga sparsmakade sparfvarne vilja titta in i denna dragtrumma för dammet från gatans hvirflande stoftskyar.

Naturligtvis bor det icke ungt och modernt folk i detta miserabla gamla hus. På nedra botten bo ett par gamla fröknar, f. d. skolmamseller, och i öfre våningen en läroverkskollega.

Folk, som ha sin väg förbi, ha märkt, att de gamla fröknarnas lilla våning är strålande upplyst hvarje lördagskväll. Men denna lördagskväll ses endast ljus från hörnrummet — det hvassa hörnet mot gatan. Det är fröknarnas förmak, ett gammaldags rum, mättadt med vällukt från blombladen i den blåhvita potpourrikrukan på byrån, där dessutom

annat gammalt pretiosa — rart för samlare — har sin plats.

Det är icke lätt att säga, hvad som är äldst i detta gamla rum med idel gamla saker. Men nog äro oliandrarne, callorna och akasierna, som stå i ekbaljor på golvet framför de nedfällda rullgardinernas herdestycken, yngst, ehuru åldriga äfven de. Sedan blifver det svårt att fälla domen emellan det lutande golvet, de nedtrampade trösklarne och de gedigna mahognymöblerna — mellan de något blekta fransyska blommorna under glaskupan på spegelbordet och den storrosiga brysselmattan.

Men hur som hälst, allt bär dock samma prägel af pietetsfull omvårdnad, af denna väl bibehållna ålderdom, som tyder på god kärna, och som kan sägas utmärka de gamla frökarna själfva — åtminstone den ena af dem, den som sitter i soffan och lägger patience på divanbordet framför sig.

Det är Ann-Beate, den äldsta af de båda systrarne, en gammal dam med ett intelligent, ett vaket och lifligt, ehuru ganska robust ansikte, som står i sällsam kontrast till de små, välformade händer, hvilka så elegant handskas med korten. Hon är myc-

ket rödlätt och pannan kraftigt skuren, det hvita håret, kortklippt och icke olik en tjock, ostyrig man.

Men det är hos gamla Ann-Beate också så mycken glädtighet och friskhet, att det något grofva icke endast verkar försonande utan rent af tilldragande. Så hon kan skratta! Lika bullersamt som i unga dagar. Och behof har hon alltjämt af kroppsrörelse och vandringar i det fria. Alla hennes bekanta tala beundrande om, att hon ännu förra sommaren tog sina kalla hafsbad därute i skärgården, där systrarne brukade hyra sin lilla stuga.

Hu! många yngre hade stått kvar på stranden och gallskrikit, när gummans rygg dök ned bland vågsvallet och det hvita hufvudet snart följde efter, »för att också få sin uppfriskande dopping».

Den yngre system, Lisette, som krupit ihop i sin stora sjal i gungstolen, är icke så kraftfull, ehuru äfven hon tills för några dagar sedan gjort intryck af att vara en kry åldring. Men hon äger icke Ann-Beates glada friskhet, och det något nippa i hennes rörelser harmonierar alls icke med figurens kantighet.

För tillfället är hon nervös, frusen och

retlig och företager sig ingenting. Hon har varit sådan allt sedan Marions, fosterdotterns, bröllop, och Ann-Beate tror, att hon öfveransträngt sig vid detta tillfälle, ehuru hon icke uttalar denna förmodan högt af fruktan att såra den lättretliga sjuklingen.

Ty Lisette hade nämligen, trots Ann-Beates och Marions protester, yrkat på att det borde bli ett bröllop med både tärnor och marskalkar och storståtlig traktering — »så som det brukades i min ungdom». Den gamla damen hade sålunda försakat sin natt-sömn för att stå upp och baka kakor och tårtor efter gulnade recept, framletade ur sina gömmor. Hon hade kokat in söta efterrätter och bryggt drycker af honung och mandelmjök, och lastat skålar med konfekt och sylter. Hon hade skrivit verser till brudparet och målat en transparent med amoriner och rosenslingor och dufvor som kysses. Hon hade hängt upp girlander af lingonris och stöpt grenljus, sirade med papper i granna färger. Och dansen hade gått efter takten af vals och polka, spelade af Lisettes outtröttliga gamla fingrar. Och man hade dansat kronan af bruden, och sedan hade den oskyldiga gamla Lisette yrkat på att

man skulle följa brudparet hem till sitt och att brudens strumpeband på öfligt sätt skulle bortskänkas. Men detta hade strandat på att Marion icke brukade strumpeband, och hemföljningen på hennes bestämda motstånd — ett oryggligt nej, som icke ens Lisette rådde på, Lisette som annars dref igenom sin vilja så som ingen.

Nå, man hade skilts åt, belåten med sin kväll förstås, men litet muntert gyckel hade också försports.

Stackars Lisette, icke hade hon med allt sitt besvär afsett teatereffekt och godt-köpsföreställning. Naturligtvis var hon nu sjuk både af öfveranstängning och förtret.

Ann-Beate höjde blicken från sina kort och fäste den medlidsamt på den i sin sjal inhöljda systemen.

»Hur är det, syster Lisette?»

»Sämre.»

Åter blir det tyst, sedan Ann-Beate i ett par frammuttrade hm! gifvit tillkänna sitt deltagande och sitt välmenta missnöje med Lisettes illamående.

Det är icke mycket tal numera mellan dessa två gamla. En snart sjuttioårig daglig samvaro har lärt dem att förstå hvarandra

utan ord. Då och då kasta de emellan sig korta meningar, signalerande stundens intryck, en tanke, det kroppsliga befinnandet. I godt samförstånd äro de dock alltid, ehuru de under senare år skilts åt i en del tänkesätt och åsikter just i punkter, som förut innerligast förenat dem: det gemensamma arbetet i kvinnofrigörelsens tjänst.

Ty de ha varit ett par väldiga förkämparinnor för denna numera så impopulära sak. Men Lisette har blifvit allt mer och mer vacklande, tills hon omsider öppet af-fallit från det, som både hon och Ann-Beate ända från ungdomen med sådan ifver och värme stridit för. Ann-Beate får nu ensam redigera tidskriften, besluta om sammankomsterna med kottet och hålla föredrag bäst hon vill. Ända tills nu har Lisette åtminstone icke öppet försökt motverka henne, men i dag på morgonen hade det hetat:

»Vet du, Ann-Beate, jag tror vi få inställa aftonens diskussionsmöte. Jag orkar icke med att ha de der pratmakerskorna här i dag».

Och Ann-Beate hade genast beredvilligt ställt om återbud till alla de kallade, men

icke utan en liten bitter bitanke. Tog Lisette sitt illamående till en förevändning? Var det hennes mening, att också Ann-Beate nu skulle draga sig tillbaka? Lutade Lisette åt *det* hållet, blefve det en hård strid emellan dem. Ännu var icke gamla Ann-Beate färdig med sitt lifsverk, ännu hade hon icke sagt sitt sista ord — ännu satt hon inne med sin fulla slagfärdighet och den försåtliga ironien bakom den maskerande älskvärdheten.

Isynnerhet till i kväll hade hon beredt sig på triumf. Det var ett par nya synpunkter, som hon brunnit af begär att få delgifva kotteriet. Lisettes illamående kom verkligen bra olägligt. Ann-Beate fnyste till af otärlighet.

»Ja, det är trist», sade Lisette frånvarande, sättande Ann-Beates fnysning i samband med sin egen tankegång. »Jag kunde aldrig tro, att det skulle bli så tomt efter Marion.»

Ann-Beate såg upp i begrepp att säga något. Men ögonlocken föllo åter ned öfver den skälmaktiga blicken, och tyst såsom förut ordnar hon med sina kort. Kung — dam — knekt... Ja, hvem hade väl varit så angelägen om att få Marion bortgift, om

icke syster Lisette själf? Hade icke syster Lisette värre än en mamma med »sex oförsörjda» fikar efter en man åt vår Marion. Hade hon väl gifvit sig ro innan hon fått ut den motsträfviga flickan i det slags sällskapslif, som de städse själfva varit angelägna att hålla sig utanför. Och hade hon icke ganska ogrannlaga forskat i unga mäns enskilda lif, för att vädra upp ett passande parti — moraliskt passande — för vår Marion. Hade hon icke tillochmed kastat från sig sin jungfruliga skygghet och närmat sig de unga karlarne — för Marions skull förstås, men blifvit misstydd på det simplaste. Och bjudningar hade hon gjort och ställt till dans därute på det buktiga salsgolfvet, hvarpå de icke ens själfva dansat i sina unga dagar, allvarliga till sinnes som de redan då varit och med helt olika mål än unga flickors vanliga.

Men gamla Ann-Beate, som icke spar sina ironiska snärtar på andras svagheter, är gent emot Lisette mild som en dufva. Aldrig har hon med ett ord hänsyftat på den andel i Marions giftermål, som Lisette tilläfvventyrs har.

Därför tiger hon också nu i detta kin-

kiga ämne. Men liksom i förbigående framkastar hon något om att »syster Lisette borde återgå till forna sysselsättningar för att skingra ledsnaden efter Marion; själf ämnade hon med dubbel kraft åter upptaga det arbete, som en tid fått ligga nere.»

Lisette svarade icke genast. Men om en stund stack hon fram sitt frusna, retliga ansikte ur den stora sjalen, och nu fick Ann-Beate besked, ifall hon förut tviflat om hvar hon haft henne. Lisette har blifvit bedragen på det, som de kämpat för. Ann-Beate borde icke spela okunnig. Ann-Beata tror naturligtvis, att hon är tanketrött — ålderdomsfjollig... lika godt, det *gamla* kvinnoidealet: ljufligheten personifierad, modren, den tåliga korsdragerskan, — *detta* står numera för henne såsom en uppenbarelse, och *detta* vill hon ägna de sista åren af sitt förspillda lif. Och hon kommer hädanefter icke att spara någon möda för att få Ann-Beate med sig.

Ann-Beate sitter stum. Ända tills nu har hon hoppats på att Lisette skulle vända åter från *nymodigheterna*. Men hädanefter är allt hopp ute. Hur har hon icke alltid fruktat för det ögonblick, då döden skulle skilja henne från lifskamraten — antingen

dödsbudet kallade henne eller systemen först — men hur mycket grymmare var icke denna andliga skilsmässa, som hon nu fick stadfästelse på.

Hon förebrädde sig häftigt det saktmod, hvarmed hon upptagit Lisettes småningom skeende affall. Hon skulle ha stridit, så som Lisette sade sig nu ämna göra med henne, Anna-Beate. Men det hade förefallit henne som om det blott varit små förargliga luftblåsor, hvarpå Lisette sväfvat bort från henne och deras rättvisa sak — sådant som man icke kostar svärdshugg på.

Lisettes ändrade signaler hade nämligen sammanfallit med den tidpunkt, då folk började uppköpa gamla konstverk och möblera sina rum med gammalt bohag. Då väfstolar åter kommo till heders och kvinnan gjorde ett nytt oförsynt intrång på mannens arbetsområde genom att själf väfva sina gardiner och möbeltyg. Till och med sina klädningstyg hade det i en hast blifvit så kvinnligt att själfva förfärdiga, sedan man i årtal funnit sig i, att mannens maskiner tillverkade dem. Och allmogekvinnans dräkt och hennes mönster, som hon uppfunnit i en tid, jämförelsevis fri från manlig konkurens, hade man äfven

tagit upp, icke besinnande hur gement också detta var mot mannen och hans *magasin des modes et nouveautés*. Ja, man tänkte öfver hufvud icke alls på, att den icke längre roffande och krigförande mannen nödvändigtvis så kastat sig in på alla arbetsområden, att om också kvinnan uteslutande ägnade sig åt sin mest kvinnliga sysselsättning, digifning, så skulle hon ändå härvid göra mannens nyuppfunna patenterade diflaskor förfång.

Men huru som hälst, antingen nu detta återttagande af frånröfvadt kvinnligt arbete och återupplifvande af åldriga möbelstilar och thy åtföljande rumsdekorationer, var ett steg framåt eller tillbaka på utvecklingsplanet, så var härmed i alla fall samtidigt ett gånget kvinnoideal frambesvuret och anammat af de lättrörda. Och Lisette hade varit en af dessa lättrörda.

Det är från sin kvinnlighets rot, kvinnan skall skjuta upp till ett praktblomster af fullkomlighet, tillfredsställande sin egen natur, på samma gång som mannens kraf på följeslagerskan. Denna fras hade helt och hållet tagit Lisette, samtidigt med att den konstnärliga ådran i hennes temperament ej kunde finna sig tillrätta med den moderna

sportkvinnan i miljön af graciösa spindelbensmöbler. Hon drömde om ett slankt väsen, som i skira höljen — visserligen opraktiska, men höjande könsvärdet — glider mellan taburetter och sköra porsliner, med bleka fingrar sköter spole och slända i den åter till heders komna frustugan — fordomsdags påkallad af nödvändigheten, men numera visande tendens att blifva en pikant ram för kvinnligt arbetskoketteri, — som vyssjar små väsen i sömn och låter tidens vågor rulla sina likgiltiga ögon förbi. Stora eller små vågor, blott de icke skära in på hennes egen mark.

Gamla Ann-Beate har under sin många-åriga verksamhet iakttagit, att just de fysiskt svagare och andligen klent utrustade kvinnorna, oresonligast och hätskats motarbetat henne. Och i fallet Lisette har hon tyvärr vunnit ny bekräftelse på denna iakttagelse. Ju äldre och svagare och tanketröttare Lisette blifvit, ju ofördragsammare har hon ställt sig gent emot kraftfull och förnuftig kvinnlighet, gent emot den tänkande kvinnliga hjärnan, som hvälfver på reformförslag mot orättvisor och absurditeter ute i lifvet,

likaväl som mot tidsölet och opraktiskheten i hvardagslivets anordningar.

Och såsom etikett på omvändelsen — såsom en harmlig skylt på att här gjordes i äkta kvinnlighet, hade Lisette satt en liten spetsmössa på hufvudet och samtidigt dolt det kortklippta håret under en försvarlig lösfläta. Och icke nöjd med detta, hade hon också till sist draperat den kantiga bysten i spetsfichuer, samt försummade tidskrifterna för att sy broderier.

Nej, det ginge icke an att tiga längre. Lisette och hon måste tala ut med hvarandra. Ann-Beate sköt ifrån sig korten och öppnade läpparne för att låta den gent emot Lisette så länge återhållna strömmen af kvinnosaksvishet, välla fram.

Men i detsamma ringde det häftigt på tamburdörren, och bådas tankar fingo en annan riktning. Hvem kunde denne sene besökande vara? Kanske ett bud från deras Marion? Kunde något ledsamt ha händt deras Marion?

De lyssna i oro till hur tjänstflickan går och öppnar. De höra otydligt en karlröst blanda sig med tjänstflickans, som blir mer och mer högljudd. Så följer ett häftigt

buller, dörren till förmaket far i väggen och in raglar en drucken mansperson, ung och välklädd.

Han gör en slingrande bugning, börjande från höger, men slutande mot venster, medan hatten, som han vid inträdet burit i handen, rullar utåt golvet, tills den hamnar vid Floras byst, som höjer sig ur oleandrarnes och akasiernas grönska vid midtfönstret.

»Ptsi... lugn i stormen, mina damer. Varen försäkrade om att jag kommer i de välvilligaste afsikter. Hör på! Jag går förbi härnere på gatan, på väg till min stilla ungarbarnsboning. Då ser jag ljuset i era fönster och säger till mig själf: däruppe sitta de gamla ugg... flickorna, och så ha de setat år in och år ut, »men ingen friare där kom» — ptsi, ni vet! Men längtat ha ni, inte sannt? Bekänn, att ni äro människor... men nej, man är ju väluppfostrad — fi done, *människa!* Man bekänner ingenting. Men lika fullt är jag här för att vara wohlthäter — det blir oss emellan, på min ära. En glad kväll med en ung karl, vill jag förskaffa er — hej! flickor.»

»Människa» — men rösten stockar sig i halsen på gamla Ann-Beate. Med mer än

sin vanliga raskhet har hon kommit upp ur soffan och skyddande ställt sig framför Lisettes gungstol. »Människa, gå er väg, säger jag.»

»Ptsi, min nådiga, lugn i stormen, säger jag. Se icke så sträng och dygdig ut — kyl icke mina glada, varma känslor. Tamme fan, menar jag icke väl. Jag är mannen som kommit i elfte timmen för att omvända er, gamla ugg... flickor till en förnuftig syn på lifvet.»

»Människa, om ni inte...»

»Ptsi — ptsi!»

Den druckne gör ett försök till humoristisk blinkning och ser sig om efter en stol.

»Leben und leben lassen»... det är, fritt öfversatt: könen ska vara sams. Jag säger, att det är endast kvinnan, som icke känner mannen, som är hätsk på honom och vurmar för likställighet och sånt där. Nonsens, skapa om er först, mina damer, tala sedan om likställighet. Likhet och likställighet — olikhet och olikställighet, det är reson, tamme fan. Svart nigger får icke trampa hvit man på tårna, så säga di i Amerika och Amerika är ett fritt land... ptsi. Barn och grannlåt och dans, det är hvad di små

fruntimmerna skall ha, se'n bli di nöjda och ge fan i emancipationen — puh!»

Han hade funnit den sökta stolen, och efter att ha jämkat den hit och dit sätter han sig bredvid den på golfvet.

»Lifvets elände! I stoftet er ödmjuka tjänare krälar som sig bör. Och låt oss så resonnera, eller tror ni jag är full, därför ... Men tamme tusan, är jag icke nykter som ett nyfödt flickebarn.»

Det är åter kvällfrid och tystnad i det lilla förmaket. Uppträdet har slutat därmed att hyresvärden, tillkallad af tjänstflickans rop, ledt ut den druckne.

Lampans skära ljus faller på de två — på Ann-Beate, som går omkring med en rafraichisseur, för att få bort den infama lukten af sprit och tobak, och på Lisette som våldsamt skakande åter krupit in i sin själ.

De undvika att se på hvarandra tills Ann-Beate hör upp att spruta omkring eau-de-colognen, för att räcka Lisette ett litet glas kognac och vatten. Hon stoppar dessutom en liten mjuk kudde bakom lösflätan, håller en stund lugnande Lisettes skakande stora hand i sin, och återtager sedan sin

plats i soffan. Som om ingenting händt, fast med en mörkröd fläck på hvardera kinden, breder hon åter ut sina kort.

Efter en stund öppnar Lisette ögonen och mumlar svagt:

»Ja, det är ju så man dömer oss ute i världen».

»Åh, det måtte väl syster Lisette ej bry sig om. Syster Lisette menar man i alla fall icke. Enhvar vet ju, att syster Lisette numera omvändt och bättrat sig — så det syns», är hon färdig att snärta till lösflätan och fichyn med, men hejdar sig hänsynsfullt.

»Elakheten var nog ämnad åt mig ensam. Och jag kan, gudskelof, bära den med lugn. Jag har blifvit så härdad genom de många, många små dosis giftig spydighet, som jag varit tvungen svälja, att numera gifter af detta slag icke längre bita på mig», bifogar hon med öfverlägset lugn.

»Af barn och dårar — och en drucken är en dåre — får man höra sanningen», envisas Lisette med sin trötta röst, nu nästan jämrande. »Men jag tänker i alla fall icke så mycket på oss, utan på Marion».

»Marion?» upprepade Ann-Beate osäkert.

»Ja, när hon först kom till oss, kallade

hon sig alltid »mammans lilla flicka». Och i mitt hjärta fick hon fortfarande heta så, äfven sedan hon vuxit upp och själf glömt bort det smeknamn, hennes mor en gång gifvit henne. Hon var så vek, så fin och söt, och jag fruktade så mycket för, att den där nimbusen af »mammans lilla flicka» skulle nötas af henne hos oss skrofliga, gamla emancipationsvurmar. Hon fick sina dockor att jollra med, och jag höll henne till att dansa — ack! hvilket behag hennes näpna dans förlänade åt våra ofruktsamma diskussionsmöten».

Ann-Beate blinkade litet hånfullt, men sade ingenting. Ja, nog hade Lisette hos den lilla fosterdottern sannskyldigt odlat, hvad hon tidigare så häftigt bekämpat: docknaturen och dansösen i kvinnan.

»Minns Ann-Beate det rörande bref, Marions mor tillskref oss, när hon strax innan hon dog, bad oss taga vård om sin lilla flicka.»

Ann-Beate nickade stum. Detta bref ihågkom hon alltför väl. Nu gulnade det bland andra relikerna i Lisettes öfversta byrålåda.

Marions mor hade icke personligen känt

de båda systrarna. Men tidigt vorden änka, hade hon med lifligt intresse på afstånd följt deras verksamhet, och därefter bildat sig ett omdöme om dem. Och när så hennes hjärtlidande tilltog, och hon visste, att hon endast hade döden att vänta, tyckte hon, att hon till ingen på jorden, hällre än till de båda systrarna, ville anförtro sin lilla älskling.

Det föreföll henne så lätt att bedja dem taga den lilla flickan. Hon stod i ett innerligt själsligt samband med systrarna, och när hon vädjade till deras godhet visste hon, att hon också såsom den goda féen kunde gifva belöning. Och hon hade icke tagit fel. Marion blef de båda ensamma, åldrande flickornas största och djupaste glädjeämne.

»Ha vi väl rätt förstått denna stackars döende moder? Hon öfverlämnade till oss ett litet väsen i tunna skor, rosetter på klädningen och lockar —»

»Som ju den lilla ungen fick behålla — alltsammans. Och syster Lisette sörjde dessutom för hushållsförkläden, dussinnet fullt. Den lilla husmodern lärdes att servera té-supéerna, och fick beröm för sina efterrätter. Och hur näpen var hon icke, när hon med

mammelucker på de smala benen dansade mazurka efter syster Lisettes pianoklink, eller en spansk *cachuca* till klapprande kastagnetter. Hur applåderad, kysst och beundrad blef hon icke af de saliga tanterna! Och är hon icke nu lyckligt och väl gift — såsom en värdig afslutning på denna högst kvinnliga uppfostran. Hvad vill syster Lisette mer begära?»

»Jag — jag endast fruktar för, att skuggan af allt det vi ägnat våra dåraktiga sträfvan- den, en dag kunde förmörka hennes lif.»

Ann-Beate ryckte på axlarne, men sade ingenting.

»Hem — make — barn, kvinnans bästa ägodelar», fortfor Lisette drömmande. Hvarför ha vi fördärfvat lifvet för oss. Dömt oss till hunger — jagat efter tomhet.»

Ann-Beate såg upp från sina kort med en skarp blick.

»Syster Lisette, tänk efter! Äfven som unga flickor voro vi fula som troll. Vi hade rätt mycken lärdom, men inga af de behag, som locka mannen. Fattiga voro vi ock. Tror syster Lisette, att vi blifvit gifta äfven om vi uppgifvit våra misshagliga åsikter,

och i stället fiskat med huslighet och kvinnlig innehållslöshet?»

Lisette kröp åter in i sin stora sja, så att Ann-Beate knappt kunde höra hennes svar. Det var något om, att hon icke precist menat Ann-Beate eller sig själf. Det var bara i allmänhet — ja, hvad skulle man nu säga om alla dessa kvinnor, som äntrat upp på katedrar och pulpeter eller på annat sätt knuffades ute i lifvet. Voro de lyckliga? Trodde då icke Ann-Beate att de önskade sig in i ömmare förhållanden.

»Jo — jovisst!»

Ann-Beate samlade med fart ihop sina kort. Sedan började hon blanda dem för brinnande lifvet, och härunder talade hon oupphörligt, till sist så upprörd, att nu kunde hon icke styra sig längre!

Medlet: arbetet, för mannen till målet: kvinnan, det egna hemmet. Sannt att det är motsatt förhållande med kvinnan — det själfständiga arbetet aflägsnar henne från *hennes* mål: mannen och det hem, han bjuder henne. Och så hade kvinnan ute i lifvet relativt fått sig en pigplats anvisad, där hennes förmögenheter icke komma till sin fulla rätt. Så begränsadt, som man gjort

hennes arbetsområde, har följden blifvit, att den intelligenta kvinnan måste tränga ihop sig med de mindre begåfvade vid telefonlurar och kassapulpet. Läkare kan hon ju bli — och så blir kvinnan med läshufvud detta, antingen hon har kallelse eller ej.

Detta är absurditeter, som ofta straffa sig, när kvinnligt arbetsresultat visas upp.

Men mannens ridderlighet har alltid gått några steg före hans lagstiftning till kvinnans förmån. (Hvarför i all världen får hon icke stifta sina lagar själf?) Isynnerhet som äkta man är han ridderligare än som arbetsgifvare — också en af aledningarne hvarför kvinnan har det bättre hos maken-ridderligheten än hos mannen-arbetskamraten eller arbetsgifvaren.

»Ann-Beate glömmar ju moderskapet», föll Lisette in med skärpa, och hennes jordgrå ansikte tittade för en minut fram ur sjalen. »Den speciellaste driften i kvinno- naturen är att älska och värna».

I kvinno- naturen? Hvarför icke i människonaturen — det är sanningen närmare.

Ann-Beate blir allt hetare. Hon tilloch- med glömmar att blanda sina kort.

Det är också för besynnerligt till hvil-

ken inkonsekvens den modärna mansdyrkan gör sig saker. Man erkänner mannens öfverlägsenhet i intelligens, och det har blifvit högst impopulärt att tala om hans snedsprång i sammanhang med kvinnofrågan. Man är midt inne i en period af beundran för och tolerans gent emot mannen.

Men något får man väl också gifva den lilla kvinnan, och så har man då beslutat att skänka henne öfvervikt i kärleksvärde. Hvilken oförrätt mot mannen! Men man måste ju se till att hålla balansen i dessa virriga förhållanden, som kvinnans kraf på likställighet fört med sig.

Och så har man då rest två troner — tvillinglika — och satt Adam på den ena, och Eva på den andra. Och Adams tron är intelligens, och Evas är kärlek, och bådas ha kunglig suveränitet.

Det är så klart och lättfattligt, att både de mest outvecklade och mest utbrända hjärnor utan ansträngning kunna förstå det.

Om nu bara det besvärliga människoparet ville hålla sig på sina respektiva platser. Men stundom faller det Eva in att profva skapelsens herres tron — ibland sätter Adam sig på skapelsens kvinnas. Att

det icke sker så ofta, att man kan konstatera regel, har man att tacka historiskt arf. I tider af oro, när man krigade både för att försvara och eröfra, när man med svärd i hand kifvades med den världsliga och kyrkliga öfvermakten, då hade manuen att värna kvinnan, och kvinnan att värna sin lifsfrukt. Mannen löste sin uppgift säkrast och bäst genom att så att säga ställa sig med ett svärd utanför sin dörr — kvinnan genom att regla den och gömma sig så långt bakom den som möjligt.

Så föll kärleksgärningen utan blodsutgjutelse på kvinnans lott — den blodsbesudlade kärleksgärningen på mannens. Och detta har ända in i våra dagar satt sin olika prägel på mans och kvinnas framträdande i lifvet, men borde man därför tro på ursprungligt olika naturer? Den så kallade naturen är väl snarare ett historiskt arf af omständigheter, hvarunder den verkliga naturen tappat bort sig själf. Det såg under århundraden ut att vara mannens natur att döda, plundra och föra ett tygellöst lif, och det blef då nödvändigtvis kvinnans lott att med saktmod och mildhet reagera mot mannens hårdhet och vildsinthet. Men nu är man-

nen hvarken hård eller vildsint längre, utan blir mer och mer fredlig och kristligt broderlig. Och följden? Jo, att kvinnoljufheten icke längre af behovvet påkallad såsom motverkande medel, utan åter lydande en nödvändighetens lag, mer och mer byter karaktär, blir allmänmänsklig godhet, ett förnuftigt begripande af brodersplikt och brodersrätt.

Men ännu äro vi icke där. Ännu kommer det att dröja, innan man och kvinna inse, att de äro för hvarandra bärande krafter genom lifvet, och icke motfränder som det å ömse håll gäller att tillskansa sig makten öfver, å ena sidan genom förmyndarskap, å den andra genom mer och mindre förtjusande list.

»Men hur vill Ann-Beate förutsätta bärande kraft, utan att hos den ena parten just saknas, hvad som finnes hos den andra, och tvärtom», ljöd Lisettes jämrande röst ur djupet af sjalen.

»Naturligtvis icke. Men jag skulle frukta för den förkrossande likformigheten af, att ständigt ha att vänta mig vissa egenskaper å ena eller andra sidan: det bättre hjärtat hos det ena, och den bättre hjärnan hos det andra könet. Charmen i en förbindelse mellan

man och kvinna ligger väl just häri, att hjärna och hjärta finna hvarandra, men icke däri att hjärnan är mannens, hjärtat kvinnans. Ett instinktens naturliga urval måste bli afgörande. Och har denna instinkt varit sund, så blir också lyckan i förbindelsen varaktig, äfven om det visar sig, att det är mannen som älskar högre, och kvinnan, som tänker djupare.»

»Ja — *om!* Men det är nog i alla fall så, att kvinnan både såsom syster, maka och moder älskar innerligare än mannen. Det måste vara så. Hennes moderskap är här en naturens oförtydbara fingervisning. Lifvet väckes hos henne, omhuldad och näres af henne — moderskapet är en gnista från den mystisk-gudomliga kärleken».

Och kastande ut denna sista trumf, lät Lisette sjalen glida ned på axlarna, för att iakttaga verkan på Ann-Beate.

»Brr — hvilken gammal fras! Lifvets gnista tändes af två — man och kvinna. De vetenskapliga detaljerna kunna förbigås — alltnog, de bevisa tillfullo, att vi icke äga rätt att tillerkänna kvinnan ett större mått af kärlek på den grund, som syster Lisette nämde. Men hvarför också vid värdesättandet af något så psykiskt som kärlek — ty märk! jag

talar hela tiden icke endast om den tillfälliga *erotiken* — begagna fysiska mått? Jag är en gammal kvinna och jag har sett på tillvaron med öppna ögon . . . jag menar, att jag vågar förlita mig på min erfarenhet. Och den säger mig, att mannens förmåga af den stora, heliga kärleken — den, som omfattar allt mellan himmel och jord — fullt uppväger kvinnans påstådda företräde i detta fall.

Men det är sannt, att han icke gifvit bevis härpå, utan tvärtom. De lefnadsförhållanden, han nödvändigtvis iråkat, ha hållit tillbaka kärlekslifvet hos honom. Man har dock historiska vittnesbörd om, att det stundom slagit ut i lågor, likt en underjordisk eld förrådande sin tillvaro i plötsliga, öfverväldigande utbrott. Vi ha en Kristus, vi ha en Dante — representanter för två de betydelsefullaste slagen af kärlek — för att nu icke tala om de varierande berättelserna om den råa, blodbesudlade soldaten, som tager upp det lilla öfvergifna barnet från marken, ömt vårdar det, och med stor svårighet och själf-uppoffring skaffar det näring. Eller historien om barnen, som gå vilse i skogen och återfinnas, den lilla flickan ömt skyddad af gossens jacka — gossen själf halfnaken, död

i drifvan vid hennes sida. Men likväl ser det skenbart ut som om mannen yore kärlekslösare. Kvinnan gifver ju kärlek med så mycket mildare stämman, så mycket mjukare hand, så mycket större smidighet, och detta narrar så många. De förhållanden hvori hon lefver rent af tvingar på henne en rikare utöfning af kärlek. Är det därför hennes *natur* att vara intensivare i kärlek? Hon har synbart ett större behof af kärlek — ja, ty det kallas så mycket mer med den lilla flickan än med gossen, och när hon sedan åldras, och kyssar och smekord upphöra, blir det så tomt och kallt omkring henne — såsom när en brasa brunnit ned, ett ljus slocknat. Men gossen hårdnar till för ett ofta upprepadt »odrägliga pojke, gå din väg». Och förhållandena ställa mannen på bra mycket stadigare egna fötter, än dem hvarpå kvinnan någonsin tillåtits komma, därför spelar icke håller kärleksmomenten samma roll i hans lif. Men de som fastslå detta faktum, sammanblanda nästan alltid natur och omständigheter.»

Ann-Beate trumfede eftertryckligt sin lilla hand i bordet, men fortfor sedan lugnare:

»Kommer så härtill att mannen är van att taga reel valuta för de flesta sina hand-

lingar. Men för kärleksgärningar finns ingen värdemätare — allt bestämmes här af godtycket, och detta är nu också en af de anledningar, som hålla mannen borta från utöfvandet af kärleksgärningar. Ända från den första knytnäfveskampen för födan, till våra dagars hårda strid för att få vara till, ha den kämpande mannens sinnen blifvit ytterligt skärpta för skillnaden mellan vinst och förlust, och därför ger sig hans natur — det som skenbart blifvit hans natur — endast motsträfvigt åt ett hindrande kärlekspatos eller ett obetaladt utförande af kärleksgärningar. Men om det gäfves en taxameter för kärlek, är det troligt, att hans urartade kärleksinstinkter skulle hastigt nog vakna till nytt lif. Fast något så subtilt som en kärlekstaxameter är ju otänkbart. Huru som hälst, mannen har åtminstone visat sig intagen af kärleksidéen i lika hög grad som kvinnan, äfven om han icke i det stora hela gifvit den samma praktiska tillämpning. Hur har han icke besjungit kärlek, förevigat den i konsten, omhuldat dess princip. Skulle då icke kärleksgnistan glöda lika varm i hans natur som i kvinnans, äfven om hans sysselsättningar, hans lifstill-

varo hindrat ett lika utslående i lågor som hos henne. »Kärlekens plåga» har fallit honom obekvämare än henne, och helt naturligt har då kärleksbördan blifvit lagd uppå kvinnan, som mottagit och införlifvat den med hela sitt väsen. Men jag spår, att den alltmer åt fredliga värf hängifne mannen — mannen, som alltmer och mer får klart för sig hemmets och familjens betydelse — framtidsmannen, befriad från de allt uppslukande näringsbekymren, skall allmännare än hittills gifva sig åt ett intensivt kärlekslif. Annars...»

Men här afbröt Ann-Beate sig plötsligt, intagen af förvåning öfver sig själf och halft skamsen. Hur hade hon icke pratat och gått på! Hon hade endast haft för afsikt att säga några ord, för att med skärpa betona sin ståndpunkt i den tvistefråga, som Lisette bringat på tal, innan uppträdet med den druckne kom emellan. Och så hade hon ju nästan i stället hållit ett helt litet föredrag. Inför *Lisette*, som hon alltid annars så fogligt teg gentemot!

Hon skämdes så, att hon icke fick mod att kasta en enda blick åt det håll, där Lisette satt. Men hastigt glimtade det till af humor i hennes nedfällda blick och kring

läpparne spelade ett själfironiskt småleende. Nå, nå, det var ju lördagskväll och den gamla ramsan hade gått af stapeln, rakt af sig själf, af gammal vana — bullrat i väg som ett uppdraget väckareur, ställdt på en viss timma.

Hon stoppade in sina kort i det pärlsydda fodralet med sin form af andaktsbok — en skänk af en skämtsam väninna — och frågade om icke Lisette tyckte att det var tid att gå till sängs.

Lisette reste sig stapplande och med möda, men Ann-Beate lade stödjande sin arm om henne, och förde henne in i sängkammaren. Hon hjälpte henne med afklädnin-gen, stoppade kärleksfullt täcket om sin åldriga lifskamrat, och beredde sig att gå in till sig. Men då mumlade Lisette med sin trötta röst:

»Ann-Beate har kanske rätt. Skönt vore det i alla händelser, att icke ha något att ångra — jag menar i vår lifsgärning. Men hvad var det Ann-Beate ville säga nyss, när Ann-Beate afbröt sig? »Annars»...

»Hm, jag minns icke.»

»Jag skulle gärna vilja veta det.»

»Men syster Lisette är trött, och jag har redan pratat för mycket.»

»Nej, Ann-Beates prat har varit så lugnande. Det har väckt till lifs gamla minnen, och det har känts godt. Jag har åter vågat se förra handlingar i ansiktet... något voro de dock värda, och om något af dem vidlåder Marions åskådningssätt —»

»Icke mer än till husbehof, tänker jag.»

— »Så skadar det kanske icke. Men låt mig nu höra Ann-Beate till slut — ty något återstår ännu af Ann-Beates lilla tal, gissar jag.»

Lisette log svagt. Hon hade ju varit anledning till att Ann-Beate gått förlustig aftonens diskussion, och nu ville hon i någon mån godtgöra sin gamla kamrat genom att visa sig såsom intresserad, om också enda, åhörarinna till hvad Ann-Beate samlat på sitt hjärta till denna aftons möte.

För sin egen del brydde hon sig icke så mycket, som hon låtsades om, hvad Ann-Beate hade att säga. Men medan Ann-Beate satt där på sängkanten hos henne, kom dessutom en ljuf känsla af trygghet öfver henne, nattens sömnlösa timmar afkortades, och hon blef nästan åter den lilla flickan från länge, länge sedan, hos hvilken modren setat så många kvällstund, sakta nunnande en sång,

tills hon omsvepts af barndomens gyllene sömnlycka.

Så längesedan det var. Hvilken gammal vacklande, värkande och skrumpen ugglan hon blifvit!

»Ja, jag talade visst om könens olika förmåga af kärlek, hvilken enligt min uppfattning icke beror af olika naturer, utan af de olika förhållanden, hvarunder man och kvinna utvecklats sig. Jag framhöll visst också, att ju kvinnligare mannen blir i sina sysselsättningar — det vill säga, att ju mer han ägnar sig åt värf, förut mestadels uppdragna åt kvinnor — och ju kvinnligare han blir i sina lifsprinciper, desto rikare skall också kärlekslifvet utveckla sig hos honom. Och förnekas kan ju icke att mannens, den upplyste mannens utveckling går emot ett högt ställt kvinnligt ideal, det vill säga hvad jag i min enfald menar med kvinna, och icke det underligt sammansnodda väsen, halft demonisk häxa, halft öfverjordisk gudinna, som hon ju också påstås vara. Men skulle han låta hejda sig i sin utveckling af de spöken, som synas ha fått största delen af våra dagars män i sitt våld: förvärfsbegäret och det sterila, borgerliga, själffrälsande förnuftet —

då ve honom! Det blir då kvinnan, som ensam sitter inne med framtidens lösen: *Kärlek*, hvilket kommer att medföra åt henne en oerhörd maktöfvervikt. Kvinnan skulle härigenom komma att härska öfver mannen, så som han härskat öfver henne i tider, då den fysiska öfverlägsenheten gaf lösen. Och härifrån bevare oss — ty jag är icke hämdlysten å mitt köns vägnar».

Ann-Beate smålog och såg förstulet efter om Lisette var med, eller om hon tilläfvventyrs sof. Men Lisette låg endast med halfslutna ögon och nickade, instämmande i Ann-Beates sista yttrande.

Ann-Beates tankfulla blick sväfvade ut i rummet, så svagt upplyst endast af ljuset på nattduksbordet. Den snuddade vid den nätta sykorgen med sitt broderi, vid lösflätan på toaletten, vid Lisettes kläder, lagda i prydlig ordning på en stol vid sängföterna. Men sedan höjde den sig och fastnade, klarnande, vid tapetens gammalmodiga blomstermålning. Och Ann-Beate började åter tala.

»Alldeles så som mannen förr i världen gaf åt kvinnan imaginära änglaegenskaper, ställde henne på piedestal, dyrkande i henne

madonnan, så synes den modärna kvinnan nu hemfallen åt en märklig dyrkan af en imaginär maskulin öfverlägsenhet, samtidigt med att hon, hängifven olika andliga intressen, som oupphörligt vidga sig, förråder sig i stolt sinnlighet. Och detta medan hon stort sedt aldrig varit så ringaktad af mannen som nu, sedan han ryckt henne ned från piedestalen och tvättat af henne änglaglansen, ehuru han visserligen, skrämnd af sitt tilltag, skyndat att sedan försilfra upp henne med moderligheten. Endast en mycket grön teologie studerande tillber den dag i dag är ängeln i kvinnan. Huru länge skall kvinnans tillbedjan af mannen-öfverlägsenheten räcka? Ingen vet. Men huru som hälst, är det dock troligt att hädanefter ett erotiskt moment utvecklar sig hos kvinnan, i motsats till gångna dagars pryda underkastelse och blyga förtegenhet. Och hvart skall detta leda hån? »Till förödelse», skria många. Men jag tror det ej — jag tror, jag, på ett uppflammande af snille, på en förmåga af skapande, sådant kvinnan ännu ej gifvit prof på».

Ännu en stund stirrade Ann-Beates vidöppna blick på tapetens blomsterslingor, som den mer fantasirike än naturkunnige måla-

ren sammanfogat af dalier och tulpaner, liljekonvaljer och astrar. Sedan vändes den åter förstulet till Lisette. Men nu sof Lisette. Ann-Beate hade som så mången gång förr gjort nunnande moderstjänst. Lisettes sinnen hade varit alltför trötta, att längre kunna följa med Ann-Beates outtömliga talflöde.

Ann-Beate steg sakta upp, blåste ut ljustet och gick in till sig. Men hon förföljdes länge af det drag af kufvad smärta, som Lisettes sofvande ansikte haft. Och en besynnerlig oro höll henne vaken.

Så gingo några timmar, då hörde hon Lisette röra på sig och stöna till. I nästa ögonblick stod hon lutad öfver den gamla lifskamratens säng

Hvilken förändring som försiggått med syster Lisette på dessa timmar! Ilbud sändes efter Marion.

Åtta dagar därefter var syster Lisette död.

* * *

Håglös och utan sysselsättning satt gamla Ann-Beate efter syster Lisettes död från morgon till kväll i sin korgstol vid fönstret. Förbigående skymtade henne blek och affallden i djup sorgdräkt. Besökande släpptes

icke in — gamla fröken mådde icke bra. Endast Marion fick hälsa på sin tant.

Sålunda glömde gamla Ann-Beate bort världen för att försjunka i sin sorg och saknad, men världen mindes henne ännu — en tid. Och man skakade bekymrad på hufvudet, när man iakttog den förvandling, som försiggått med den afhållna väninnan. Ty emellanåt vandrade Ann-Beate ut till Lisettes graf, och då var det icke möjligt annat än att stöta på en eller annan bekant, hur mycket än hon undvek de större gatorna — hon, den gamla Ann-Beate, som man eljest var van att törna ihop med i de mest trafikerade gathörnen, talträngd och med fryntligt framräckta händer. Vänligt skämt hade hon väl ännu för dem, hon sålunda icke kunde undgå. Men man såg godt hur hon härvid ansträngde sig, den älskvärda gamla. Läpparna gycklade, men logo ej längre, och ögonen skulle helt visst ha flödat af tårar, hade de icke varit så gamla, att ålderns visdom och tårlösa resignation tittade ut ur dem.

Man undrade om hon länge skulle öfverleva syster Lisette. Och mest af alla tänkte Ann-Beate själf på döden. Han hade plötsligt blifvit en någon, som hon för hvar dag

väntade skulle bulta på hennes dörr, sägande:
»Kom, nu är det din tur.» Döden, som hon
ända tills nu i sitt verksamma lif, egnat så
få tankar, han stod nu såsom något lifslef-
vande för henne.

Och med glädje skulle Ann-Beate ha
hörsammat hans kallelse, som ju i alla fall
innebar en möjlighet till återförening med
Lisette. Ty bortom det klara medvetandet,
bortom förnuft och tanke, lockade något
drömmande obestämt och konturlöst, hopp-
fullt bådande, att det gamla kanske kunde
komma igen... att Lisette och hon sida vid
sida skulle sväfva igenom evigheten, likasom
de sida vid sida stridit sig igenom lifvet,
mest belåtna i hvardagslifvets demaskering
på tu man hand och i förstående tystnad —
en tystnad liksom understruken af Lisettes
spridda spirituella infall och Ann-Beates glad-
lynta medgifvanden.

Ja, sålunda hade Ann-Beate under hela
sitt långa lif varit så lycklig och gladt nöjd.
Och det är troligt, att om man utforskat
hennes tankar om evigheten, skulle hon på
samvete icke ha gifvit annat besked än, att
hon icke af evigheten begärde mera eller
bättre än hvad lifvet redan skänkt henne.

Hvad skulle väl *hon* med änglavingar — hur skulle väl *hon* reda sig med hosianna-körerna, som aldrig kunnat taga en ren ton? Och förresten, icke ville väl S:t Petrus släppa henne in i sitt himmelrike, så som hon städse gycklat med den gode mannen. Åhnej, nog vore väl evigheten så sinnrikt inrättad, att hvar och en finge efter såsom det passade honom eller henne bäst, och i så fall finge nog Ann-Beate igen sin gamla Lisette där, och kanske att hon också tillätes att litet få stöka omkring på sin käpphäst, kvinnofrågan, annars blefve hon nog icke riktigt nöjd.

Ja, detta var numera Ann-Beates hela förråd af skämt, och det utvisade i hvad riktning hennes tankar oupphörligt gingo efter Lisettes död. Alla andra intressen voro slocknade, som om Lisette varit den, för hvars skull de hållits brinnande. Lisettes döda ro hade utbredt sig öfver dem alla, och de kvarstodo i minnet blott såsom växlande skuggbilder ur ett rikt förflutet.

Marion bjöd till att förströ henne. Men Marion var sig icke häller lik, och allt hvad hon gjorde vid denna tid, gjorde hon blott till hälften och ingenting lyckades henne.

Sörjde hon också den döda? Ja visst,

men det var ju onaturligt att *hon* också skulle förlora alla sina lufsintressen. Hon hade ju sin unga lycka, var midt uppe i smekmånaden — då är det onaturligt att sörja så.

Ann-Beate funderade slött på detta någon stund då och då, men så föllo tankarna åter in i sitt kretslopp: Lisette och döden. Men för hvar dag vann dock Marions bleka kinder och orofyllda blick mer och mer terräng hos henne.

Stackars lilla Marion, sorg i smekmånaden. De förtjusande ungmorsdräkterna — som Lisette varit i sådan extas öfver — utbytta mot crêpe och svarta tyger... ett bra dystert ackord midt uppe i den glädjeklingande pastoralen.

Men var det bara detta, som jagat leendet från Marions leendesnara läppar? Gång på gång bestämde sig Ann-Beate för närmare undersökning, men slöade till och sköt upp.

Slutligen en dag då hon åter kände sig ovanligt talför och minnet af hennes förlust lättade likt en svår dimma, som så länge skymt alla andra utsikter, vaknade hon upp till bittra själföfvebräelser öfver att så länge

ha försummat sitt hjärtebarn. Hvad i Guds namn gick det åt Marion?

Hennes jungfru måste gå till specerihandlarn och telefonera till den unga frun och fråga om hon icke ville tillbringa kvällen hos sin gamla tant. Kaptenen kunde ju hämta henne något senare.

Jungfrun kom snart tillbaka och mälde att kaptenen själf mottagit budet.

Ann-Beate tände nu hörnlampan, hvars röda skärm spred ett så rosigt skimmer öfver Florabysten och bladväxterna — alldeles så som Marion brukade tycka om att beundra sitt gamla hem. Hon sade till om en tebricka, flyttade fram en hvit hyacint på divanbordet, rättade med en skygg smekning Lisettes tomma gungstol på dess plats och slog sig sedan ned i soffan, väntande på den ringning i tamburen, som skulle förkunna Marions ankomst.

Hon behöfde icke vänta länge, men det var icke Marion som blef insläppt, utan hennes unge make, kapten Harald Hörner.

»Min käre kapten — du!»

»Ja, som tant ser. Marion kan först komma något senare, och jag hoppas tant

ursäktar att jag begagnat detta tillfälle att få tala några ord med tant.»

Den ännu unge mannen såg ovanligt bortkommen ut, nervös — i motsats till det något säfliga lugn och den trygga själfkänsla, som annars utmärkte honom. Det föreföll till och med tant Ann-Beate, som om hans mörka, markerade ansikte såg blekt och missnöjdt ut, detta friska sjömansansikte med de eljest så iakttagande, skälmskt bruna ögonen.

Han och Marion hade funnit hvarandra i det sällskapslif, som Lisette haft sådan möda att få ut Marion i. Nå, syster Lisette hade fått till stånd en liten roman, så som hon så lidelsefullt önskat det. Hvilken förälskelse! Kaptenen, som med sund jämvikt tagit lifvet sådant det var, och likaså kvinnan, där hans granna ögon något ofta fört henne i hans väg, svor med gammaldags trofasthet i blodet, att tanterna Agnells mönsterflicka, såsom Marion kallades, dock var kvinnan i hans lif. Och Marion torkade hans fästmansbuketter och sof med kinden mot hans kärleksbiljetter. Så lämnade kaptenen sjön, sökte och fick direktörsplatsen vid ett assurancesbolag, och de två blefvo gifta.

»Sätt dig, kaptan! Är det något särskildt det är frågan om?»

Han upphörde med sin oroliga vandring fram och åter, och slog sig ned i en fåtölj bredvid Ann-Beates soffa.

»Tant Ann-Beate äger ju Marions hela förtroende?»

Tant Ann-Beate sköt en skarp blick på honom ur sina ännu så klara, blåa gummögon. Jaså, här gällde det att se upp — för Marions räkning.

»Marion hyllade sig kanske mer till min syster Lisette.»

Men som Ann-Beate sade detta, slog det henne som en klar blix, att förhållandet mellan henne själf och fosterdottern dock varit djupare. De hade tegat tillsammans emot den kära aflidna. Lisette hade fört ordet, men de två, de hade, figurligt taladt, nickat åt hvarandra bakom hennes rygg.

»Ja, men Marion citerar oftare tant Ann-Beate. Jag måste tro, att tants inflytande både varit och är större, och nu har jag kommit för att bedja tant Ann-Beate begagna det litet — hm! till min förmån.»

»Och Marions nackdel?»

Tant Ann-Beates ton var vänligt skämtande.

»Nej, nej, jag försäkrar tant —»

Men han höll brydd inne och lät blicken osäkert, sväfva ut i rummet. Så med ens fäste han den svart och skarp på tant Ann-Beates frågande ansikte, och så kom det brådstörtadt, det han ville ha sagt.

»Jag förstår mig så föga på omsvep — dessutom kan Marion vara här när som helst. Hörpå! Marion, ehuru min lagligt vigda hustru, nekar alltjämt att tillhöra mig så som sådan. Döm nu emellan oss — tala reson i Marion.»

Gamla Ann-Beate blinkade icke inför detta ömtåliga förtroende. För hennes minne dök upp hågkomsten af unga hustrur, som med flammande kinder och tårfyllda ögon biktat inför den förstående gamla väninnan om första tidens slitningar och förfärliga upptäckter inom det intima äktenskapliga samlifvet. Att det nu var den nygifta äkta mannen, som vädjade till hennes råd, utgjorde för henne föga skillnad. Hufvudsaken var nu såsom alltid förut för henne frågan, hur hon skulle bäst kunna hjälpa — jämka ihop, trösta.

Men hon önskade, att det dock varit Marion som kommit — för Marions egen skull — och svarade därför något undvikande:

»Jag förmodar det är detaljer som här bestämma, och i dem inviger man icke utomstående. I alla händelser kan jag icke döma, innan jag också hört Marion.»

»Detaljer — *detaljer!* Nå, de låta mycket väl höra sig — om de ens finnas. Men mig synes saken i hög grad osammansatt. Jag för hem min brud — längtansfull, varm... jag älskar ju Marion lidelsefullt. Då är hon så rörande bedjande och så — kallt afvisande. Hon ville komma af sig själf — citerade en mängd, så att jag vardt förbluffad. Jag hade varit en barbar om jag icke — nå, hon har fått sin vilja fram.»

Kaptenens hvita tänder lyste till i ett plötsligt småleende, som sårade gamla Ann-Beate. Hon sade ganska snävt:

»Det kan jag förstå. Men hvad har egentligen jag med det här att göra?»

»Nå, men tant Ann-Beate! Jag hade tänkt, att tant ville begagna sitt inflytande till att få Marion att inse sin skyldighet såsom hustru.»

Tant Ann-Beate svarade icke.

»Hörpå! Tant hör ju till de förnuftigare sorts fruntimmerna trots — ja, det är icke värdt vi börja disputeras om det där gamla igen, men jag kan ju vända mig till tant i fullt förtroende? Ser tant, jag tror Gud hjälpe mig, att det är tant Lisettes sjukdom och död, som allra mest rubbat sakernas gilla gång. Först hettes det visserligen från min lilla tokiga hustru, att hon var en fri varelse och ville möta mig såsom sådan — tvång, underkastelse vore oss båda ovärdigt, och så vidare. Det finge icke finnas en skymt af öfvertag å min sida — hm! Jag åberopade mig på gammal häfd och råkade nämna min lilla erfarenhet. Men då bar Marion sig åt som om jag slagit henne. Hon ville icke taga reson — hon hade fått en alltför grym inblick i mitt förflutna — var jag då icke en ren man!»

Åter glittrade kaptenens tänder fram, och tant Ann-Beates vrede växte.

»Tant Lisette hade låtit henne tro — tant Lisette hade forskat i mitt förflutna och hört idel berömmande uttalanden — hm! Jag kom tidigt ut att försörja mig på egen hand, underhöll min mor på min lilla jung-

manslön — det hette att jag var ovanligt ordentlig och stadgad, min mor gick i god för sin gosses moral. Fan — det där andra skrifver man ju icke folk på näsan, man är sjöman, går i land i främmande hamnar — det är underförstådt, att man har ett och annat litet äfventyr.»

»Jaså, det är underförstådt.»

Kaptenen blef något förbryllad af skärpan i tant Ann-Beates röst, men fortsatte utan att låta sig störas:

»Marion sade sig behöfva tid att glömma sin bittra missräkning. Så kom underrättelsen om tant Lisettes insjuknande — Marion tog detta till anledning att formligen fly mig och vårt hem.»

»Marion delade med mig sjukvården om den älskade aflidna — ingenting att säga om detta, vill jag tro.»

»Jag fick hämta hem henne nästan med våld. Hon var då ytterligt exalterad efter dödsfallet. Hon kunde endast tänka på tant Lisette, såg den döda ständigt i sin närhet — tant Lisettes ande vakade hos henne, för att hon icke skulle låta locka sig till en förnedring, ty för mig var hon alltjämt icke färdig. Och då vore det så oskönt.»

Tant Ann-Beate nickade för sig själf, men det undgick honom.

»Detta började bli olidligt och mitt humör led. Med mitt tålmod var det till ända, och det kom till uppträden. Det ena ordet gaf det andra, och jag lät Marion veta, att jag icke var van att underkasta mig dylik penitens.»

»Min stackars lilla flicka — åh!»

»Ja, nu är det rent förbannadt. Marion aftvang mig bekännelsen, att jag äfven under vår förlofningstid — nå, den räckte ju ett helt år. Men jag trodde, att hon var förständig och hade lärt sig inse skillnaden på man och kvinna.»

»Det har hon, men icke i den bemärkelse, du tycks tro.»

»Nej, jag har börjat misstänka detta.»

Kaptenen rynkade pannan och hans blick naglades mörk fast vid mattans rosor och förgätmigej.

»Jag trodde, att det var den sannskyldigaste lilla kvinna, jag gifte mig med. Alla sjöngo hennes ljufhets lof — tant Lisette hade tillämpat en så ovanligt lycklig uppfostringsmetod. Nå, hon är ju också förtjusande — vete Gud!»

Han utstötte en kort, längtansfull suck.

»Men så stöter jag plötsligt på det där kvinnosakssattyget — ja, förlåt! Marion lägger i dagen de orimligaste tänkesätt, uppställer de orimligaste fordringar — begär, att vi skola lefva skilda ett år, och att jag härunder sonar mitt förflutna genom en jungfrulig vandel. Det är så befängdt, att man ej vet om man bör skratta eller gråta däråt. Jag har icke riktigt kunnat taga den tokiga lilla flickan på allvar i denna punkt, och nu har det gått totalt sönder mellan oss — kritsch, kratsch.»

Kaptenen darrade på målet. Gamla Ann-Beate satt djupt orörlig.

»Tant, hvad skall jag taga mig till med den lilla halsstarriga ungen!»

»Underkasta dig hennes vilkor, sedan blir nog allt bra.»

»Ni äro galna!»

»Kom ihåg Marions lynne; hennes sega, mjuka, undfallande envishet, som hvarken syster Lisette eller jag rådt på. Och lägg så härtill den omgifning, hvori hon vuxit upp.»

»Marion bör väl återföras till sin plikt, icke annat jag kan se.»

»Icke annat *jag* kan se, har hon icke svikit den.»

Nu voro båda heta, och den unga herrns svarta och gummans blåa ögon borrhade sig skarpt i hvarandra.

»Detta är för starkt! Hvad är detta för sanna kvinnlighetsteorier?»

»Vill du återvinna Marion, återstår dig endast att åter höja dig i hennes aktning på det sätt hon föreslår.»

»Detta är så vansinnigt det kan vara. För tusan, sjömän äro väl inga fröknar häller. Jag har icke såsom make svikit Marion, och inför detta faktum måste hon böja sig.»

Tant Ann-Beate slog ut med sina händer, och denna lilla satiriska rörelse var nog för att beröfva honom sista återstoden af lugn. Han flög upp och började gå fram och åter på golvet.

»Jag har försökt med argument — jag har bönfallit, men hon är flinthård. Om det åtminstone vore fromhet, jag hade att strida emot. Ty till affall ifrån Gud lockar man lättare, tror jag, än ifrån dessa slags principer — från dessa besynnerliga föreställningar om skam och brottslighet. Något så

naturligt — det är så man kan bli galen.
Tant *måste* öfvertala Marion!»

»Mot min öfvertygelse? Nåja, men det blir lamt.»

»Då återstår mig endast ett — att begagna min myndighet såsom man och make.»

»Gör det icke — för Guds skull, gör det icke!»

»Det har fått bukt med genstörtiga kvinnor förut. De älska dubbelt efteråt. Om Marion är af den sorten, vet jag icke, men det gäller att försöka.»

Gamla Ann-Beate blef mörkröd.

»En annan ton, om jag får be. Jag fordrar aktning för mina medsystrar.»

Men nu var kaptenen så rasande, att han blef hånfull, såsom alltid, där han icke kunde taga till grofhet eller handgripligheter.

»Bah, jag är kvinnans ödmjukaste slaf. Men man vill jag vara ensam.»

»Det är ju ingen, som gör dig rätten stridig, min kära kapten. En man är i alla fall ingenting annat än en kvinnas efterapare.»

»Åh katten! Föiklära mig detta, den som kan.»

»Det kan jag, om du vill höra på, men du tyckes ej vara i sinnesstämning härtill.»

»Ja — jovisst. Jag är djupt tacksam för den visdom, som här står att få, och hvarom jag förut varit grymt okunnig.»

Men ju ondare han blef, desto lugnare blef tant Ann-Beate. Hon kunde ju gärna ge honom en liten läxa — för det goda detta möjligen skulle medföra åt Marion.

»Jag kan förstå, att du oftare hört motsatsen, nämligen att kvinnan är en mannens efteraperska. Och att nu få höra, att en gammal mö vågar tänka annorlunda, väcker väl blott ditt gyckel. Men när du tröttnat att gyckla, kommer måhända eftertanke, och då skall du minnas mina ord. Hörpå! Ni män tillägna er ju mer och mer af kvinnans fredliga värf, och er karaktär — hela ert väsen blir mer och mer kvinligt. Er utveckling går sålunda: från barbar till fredlig kulturfrämjare — från våld till kärlek — från näfrätt till broderskap — från otuktigt själfsvåld till sedlig renhet. Dessa äro era mål. Men äro icke nämnda dygder kvinnans sedan urminnes tid? Kvinnan synes således i detta hänseende ha utgått färdig ur skaparens hand, medan ni män ännu ha en lång vandring

för er, innan ni nå slutmålet för er personlighets utveckling — en lång vandring på af kvinnan redan banad stig. Och afvägar taga ni alltjämt, som hindra er — vår tids naturalism med sitt aflägg: en skönhetsglädje, hvilken visat sig vara endast förfinad njutningslystnad, är också en af dessa afvägar. Men säg nu, om jag icke har rätt i, att ni äro kvinnans efterapare.»

Gamla Ann-Beate var känd för att stundom svårt skämta med folk. Kaptenen visste därför ej rätt hvad min han skulle hålla, och under denna tvekan hann hans vrede något lägga sig. Och slutligen gick det upp för honom, att han kunde slå henne med hennes egna vapen, och då blef han nästan glad midt i sitt bekymmer.

»När nu kvinnan står så nära det slutliga gudomsidealet, bör hon väl också gudomligt kunna förlåta oss, fattige efterblifne. Men det är hvad Marion icke vill göra, ergo sviker hon sin plikt såsom kvinna.»

Men nu var tant Ann-Beate hög.

»Om med en kvinnas plikt menas att böja sig för en mans vilja och nöja sig med den kurs, han bestämmer för lifshändelserna — att med tålig fördragsamhet och passiv

dygd reagera mot det andra könets öfverlöpningsar . . . ja, då sviker kanske Marion denna plikt. Men om hon anser, att såsom en oundviklig följd af händelsernas gång, det blifvit hennes ärorika arfslott att vara sedernas och moralens vaktarinna, och om hon genom sitt exempel härutinnan offerar till och med sin personliga lycka för att hjälpa en man ett fjät mot hans slutmål — då fyller hon sin plikt som kvinna i ordets bästa bemärkelse.»

Kaptenen hade stannat framför tant Ann-Beate och betraktade henne med sin skarpa mörka blick. Hvad allt den där lilla gumman satt inne med! Men hans sinne var icke beredd för dylik sådd, och hans enkla sjömannaförstånd trodde sig dessutom vädra sofisteri i det hon yttrade.

»Det kan ju hända, att tant Ann-Beate har rätt — för våra efterkommandes räkning. Men för mig är det alldeles för nytt — det verkar främmande och otäckt. Det är så förbannadt mycket ord — det gamla var bättre. Inte så mycket resonnerande — taga saken som den är.»

Tant Ann-Beate gjorde en af sina elegantast ironiska handrörelser. Alltså hade hon spillt sina ord förgäfves. Stackars Marion!

»Ja, ja,» mumlade hon, »tag då saken som den är. Underkasta dig Marions villkor.»

»Det gäller ju min myndighet såsom man och make.»

»Hvilken dårskap!»

»Skänk mig åtminstone medkänsla. Jag har så grymt bedragit mig på Marion.»

»Ingen bad dig tro, att hustrulig underdånighet inbegreps i Marions ljufva väsen och snälla huslighet.»

»Nej, jag lät helt enkelt narra mig af hennes nätta hushållsförkläden och utmärkta kokkonst.»

Han skrattade obehagligt till, och in-seende, att här intet vidare var att göra, tog han afsked och gick.

Tant Ann-Beate tände sin lilla afton-pipa, men genom de bolmande rökmolnen irrade hennes blick oupphörligt till pendylen på Lisettes byrå. Marion borde snart vara här.

Det samma tänkte också kaptenen, och därför vände han in på en sidogata, icke angelägen om att möta sin unga hustru just nu.

Han dref omkring på gatorna utan mål och i en stridig sinnesstämning, som han

dock gjorde intet försök att komma till rätta med. Ty han var icke van att begagna själf-analys. På sin höjd såg han till, att sinnes-rörelser af hvad slag som hälst ej fingo honom utom hederns och det goda samvetets gränser. Och detta afhöll honom nu också från, att såsom han haft mest smak för, svira bort sin afton — döfva, öfverrösta den sjudande förbittring, som behärskade honom, och hvori honom ovetande spirade ett gryende hat mot Marion och hennes tanter, både den lefvande och döda.

Han tillbragte sin afton vid en stilla grogg på en hotellrestaurant.

* * *

Hopkrupen på mattans rosor och förgätmigej, och med hufvudet nedborradt i tant Ann-Beates knä, gjorde Marion under tiden *sin* bikt.

»Allt är en följd af, att jag visst för ifrigt lyssnade till de eviga diskussionerna, medan ni trodde att jag bara var upptagen af mina kastagnetter och det välsignade broderiet,» slöt hon mellan snyftningarna. »De omtröskade själfständighetsteorierna och moraliska ytterlighetsideerna fingo sätta frö och

slå rot hos mig, utan att någon visste i hvilken grad — knappast jag själf, förr än nu — *nu*. Och nu kan jag icke vika. Mitt kraf på åtminstone någotsånär sedlig jämställdhet med Harald — med min make, förtär mig... tillintetgör mig. Åh, tant Ann-Beate, hvad skall jag taga mig till.»

Men den gamla satt tyst och bekymrad.
»Har jag icke rätt i min fordran? Bör icke Harald gifva mig detta prof på sedligt allvar?»

»Det är knappast klokt,» inföll tant Ann-Beates sorgsna röst.

»Klokt?»

Marion reste sårad på hufvudet.

»Tänk efter om icke din envishet också har väl mycket att säga i denna sak.»

»Du är icke i kontakt med mig. Klokhet — envishet! Jag känner icke igen tant Ann-Beate i afton,» svarade Marion häftigt.

»Harald var här, nyss — en stund innan du kom, min lilla flicka.»

Marion sprang upp.

»Harald — här! Nå han...?»

Tant Ann-Beata nickade.

»Ja, han talade om alltsammans.»

»Då — då framhärdat han.»

Tant Ann-Beates tystnad var svar nog, och den högresta, nästan till en bildstod förvandlade Marion, sjönk ihop tum för tum, tills hon åter låg i stoftet, klamrande sig in till sin gamla tant.

»Han skulle kunna — han vore i stånd offra mig för sin inbilskhet.»

»Är du stark i ditt beslut, måste du också vara stark inför dess följder, Marion lilla.»

Men Marions gråt var hejdlös, och gång på gång skakade nervrysningar hennes kropp — så rörande afmagrad i den svarta sorgdräkten.

»Det är så svårt för mig att tänka, att min flicka kanske snart skall stå så ensam med sin sorg, för gamla Ann-Beates frist är väl snart utlupen. Bör du icke försöka att förlåta utan förbehåll — ditt öde blefve ju bara flertalet kvinnors.»

»Och detta vill tant! Så fult, så simpelt — nedsjunka till det slentrianmässiga. En glädjelös underkastelse, och så öka antalet hustrur, som lefva i så oskönt förhållande till sina män — kärlekspjoller och kompromisser, och käbbel och hat och — barnsängar.

Gamla Ann-Beate teg. Hon hade återsett andra unga hustrur sedan de hos henne gråtit ut sin blygsel och strid med sig själfva, en resignerad, en annan likgiltig, en tredje galgmunter, — ingen förkrossad.

Slutligen sade hon mildt:

»Ja, de små barnen, du Marion. Moderslyckan uppväger ju makans misräkningar, till och med förödmjukelser.»

»En eventualitet! Jag tror, jag skulle hata de barn, som komme till blott af underkastelse å min sida.»

»Men att icke naturen hos dig tagit ut sin rätt. Kanske har du misstagit dig på din kärlek till Harald.»

»O, jag älskar honom! *Hur* har sista tidens konflikter lärt mig bättre än förlofningstidens kyssar — för kyssar och smek har jag varit van vid från det jag var liten, och Harald var så grannlaga och jag tyckte det var ingen skillnad. Så dumma äro visst oftast vi af tanter och farbröder och väninnor förkyssta flickor. Men nu — åh, jag skulle ha tillhört Harald, om jag inte fått den där förfärliga inblicken i hans föregående —.»

»Som du väl borde kunna förlåta.»

»Ja, ja . . . jag strider hvar stund jag är med honom mot min längtan att få kasta mig i hans armar och ropa ut att jag förlåter honom. Men min rättskänsla kräfver annat. Han måste först upprätta sig.»

»Harald skulle dock icke svika dig sedan, därtill är han för hederlig och principfast. Kunde du icke nöja dig med ett löfte härom.»

»Nej. Det vore så fult — så vanligt. Vi skulle sjunka ned till ett par makar af ömsesidig ringaktning. Jag skulle förakta mig själf och hata Harald, om jag af kärlek till honom mutades att slå af på hvad min känsla för det rätta bjuder mig. Och vi skulle bli djupt olyckliga.»

»Detta är tragiskt.»

Tant Ann-Beate blickade bekymrad in i Marions bleka, af ett fast beslut nästan hemskt stela ansikte. Hon omfattade det med båda händerna och tryckte det intill sig.

»Min lilla flicka — min lilla flicka, har jag någon skuld i detta? Mitt bångstyriga jag kunde icke finna sig i att låta tant Lissette ensamt råda. Ja, Marion, jag måste bekänna kort. Jag var rädd för att du skulle bli ett litet kvinnopjåk, och jag sade ingenting och jag höll icke ett tal, utan att beräkna

verkan på dig. Det blef nästan ett intrigspel, fullt af spänning och behag.»

»Det förstod jag och var så stolt. Och nu säger jag: tack, tant Ann-Beate, tack!»

»Nej, nej! Lisette borde ha fått råda. Du borde ha varit en hel liten kvinna, präktigt förlåtande eller oreflekteradt böjande dig för det oundvikliga.»

»Tror du då icke, att jag också tänkt litet på egen hand?

»Eller om *jag* fått styra med dig ensam, barnet mitt. Hvem vet om jag icke fört dig ut öfver de pryda gamla mamsellernas sedlighetsbegrepp, som hålla vissa synder för de svåraste i världen. Vant dig vid inblickar i männens ungarlsvanor, ställt dig ansikte mot ansikte med deras lastbarheter, så att gent häremot ditt samvete varit robust eller skälmaktigt eller likgiltigt. Nu är det till din olycka alldeles för seriöst.»

Marion steg upp.

»Ja, om jag kunnat änglaljuft förlåta Harald eller slå honom på axeln — »gamle syndare, där» — och inte brydt mig om hela saken... hade det varit bättre, hade det varit sämre?»

Det blef en stund tyst efter denna med

bitter kraft utslungade fråga. Så återtog Marion:

»Stackars tant Lisette! Helt visst dog hon i tron på att i mig ha uppfostrat en den förträffligaste hustru, och så stupar jag omkull på själfva äktenskapets tröskel.»

»Åh, gif efter! Ja, ja, se icke så på mig, jag näns icke gifva dig ett annat råd. Hvad vinner du — hvem förstår dig? I en tid, då man är mest böjd för att fästa de *gamla* sedlighetskrafven vid dumhetens skampåle för att taga upp nya, halft obegripliga. Kvinnor, sådana som du, om de fullfölja sina idéer, äro för tunga för den nya tidens flod, som är i antågande. Det är blott det lättare godset, som skrattande och yra skola kunna gunga på vågkammarna.»

Ann-Beate teg. Minnet af hennes lifs långa sträfvan störtadé öfver henne, och hur nu allt måste snart vara slut. Något nytt höll på att bryta in, men hon stod på grafvens rand och förmådde icke med mera, än att ironiskt vinka med handen däråt. Hennes sista kraft måste egnas Marion.

»Kasta icke bort Harald för denna idés skull. Han är så god och hederlig, ehuru han under sitt afskilda sjömanslif fastnat i

några föråldrade begrepp om sin manliga förstfödslorätt.»

Men Marion skakade på hufvudet. Hon hade förut själf sagt sig allt det där — hon hade öfverlagt, åh! kompromissat, stridit, våndats. Nu visste hon, att hon icke kunde gifva med sig.

Hon smög mjukt sin arm kring sin gamla tants nacke.

»Du och jag få hålla ihop som förut om icke Harald visar sig kunna motsvara de fordringar, jag ställer på honom,» hviskade hon.

»Han gör det icke — låt hoppet fara,» gaf tant Ann-Beate sorgset till svar.

Marion svarade icke, men armen kring tant Ann-Beates hals stramadades krampaktigt. Det blef tyst en lång stund. Slutna intill hvarandra fullföljde de sin smärtsamma tankegång, pröfvade möjligheter, undersökte det oundvikliga.

»Vill du bli här i natt, barnet mitt?» frågade slutligen tant Ann-Beate.

Marion for upp.

»Nej tant — nej tack. Jag måste hem till Harald... ännu får jag ju vara i hans närhet, se honom, höra honom,» tillade hon

sakta. »Åh, är klockan så mycket, då får jag skynda.»

Tant Ann-Beate följde henne ut i tamburen. Marion tog på hatten och kappan och omfamnade länge och innerligt gumman.

»Stackars gamla, jag har gjort dig så bekymrad. Du ser så trött ut, gå nu genast och lägg dig. Du har mig snart här igen.»

Hon nickade uppmuntrande. Men i dörren vände hon åter om.

»Är jag mycket rödgråten — ful? Och mitt hår är visst i förfärlig oordning. Harald får icke se mig sådan.»

Med tant Ann-Beates hjälp baddades ögonen och håret friserades med en tång, som tillhört tant Lisette. Sedan gick Marion att möta sin make, trygg åtminstone i medvetandet om sin ungdoms och fägrings makt.

* * *

Några dagar därefter inträdde hon åter i tant Ann-Beates förmak. Hon lade stillsamt af ytterkläderna och kom bort och satte sig på den lilla canapén vid sidan om tant Ann-Beates korgstol i fönstersmygen.

Den gamla hade icke rest sig upp vid hennes inträde. Hon hade blifvit allt tröttare

och tröttare, och så var det något i Marions utseende, som ytterligare lamslog henne. Obränd pannlugg, ögonen grumliga och den lilla »kom och kyss mig»-munnen torr och blek — sådan såg Marion ut.

»Nu är det afgjort, tant, vi skola skiljas,» sade hon med onaturligt lugn.

Hon är tacksam öfver att tant Ann-Beate icke säger något. Deras händer ha smugit sig i hvarandras, och sålunda sitta de länge, länge, utan att veta hur tiden går. Då och då säger Marion något — ord, som hennes förtviflade tankar tvinga fram på läpparna.

»Jag trodde, att han var en gentleman, men han har velat visa, att han var herrskare.»

Paus.

»Att lefva tillsammans efter detta blefve omöjligt. Det skönaste jag kan tänka mig, vore att nu ligga på min dödsbädd, med hans hand strykande min så som din nu gör.»

Paus.

»Han erbjöd mig underhåll, men icke kan jag taga emot det. Nej, nej! Jag går lika fattig som jag kom till honom.»

Tant Ann-Beate sade något om, att så länge hon lefde, var hennes hem Marions.

Men hon lämnade ingenting efter sig. Boet var förskrifvet såsom fyllnad i en lifränta, hvilken upphörde vid hennes död.

»Vi ha just aldrig lefvat under lysande förhållanden. Men den tid Lisette och jag sträfvade med vår skola, lyckades vi dock lägga af litet till våra lifräntor. Vill man skylla oss för att icke ha varit kvinnor i andra afseenden, så ha vi åtminstone varit det däri, att vi ägt vårt köns förmåga att rätta sig efter ett oundvikligt *måste*. Vi finga alltid debet och kredit att gå ihop,» slöt hon med ett matt leende.

Men Marion hör knappast på henne.

»Jag blir half i allting en tid bortåt — det kommer jag knappast att kunna hjälpa,» mumlar hon. »Jag måste likafullt arbeta, men mina lektioner i skolorna kan jag icke återtaga. De välsignade ungarna — jag kan icke återse dem ännu på länge — om någonsin.»

Paus.

»Jag tror att jag skall bli docksömmer-ska. Det bör löna sig rätt bra. Jag är ju händig, och det skall bli riktigt nöjsamt att ha de där små leende tingestarna att hand-skas med. De skola bli hela min lilla barn-

skara — jag skall icke behöfva gifva dem något af min själ — den trasiga rest, som är kvar. De äro så nöjda och evigt småleende och fråga ingenting. Tänk, du tant, att vi skola få hela huset fullt af de där små kropparna.»

Paus.

»Tant Ann-Beate, pappa dog ju af hjärtlidande?»

Och nu fäste Marion för första gången blicken ifrigt på tant Ann-Beate, men skrek till i detsamma. Det gamla hufvudet hade sjunkit mot ryggstödet, och ansiktet var så grått, kallt och stelt. Det var ett slaganfall.

Sedan lefde Ann-Beate icke länge. Innehafvaren af inteckningen i det vackra, gamla boet, sålde det, och det gula huset refs med tiden.

Marion flyttade till Stockholm.

* * *

Sjön går orolig i väntan på den nalkande stormen. Med färgen af en grå huggorm buktar han upp och ned, fräser och spottar fradga. Luften är kvaf och blir icke svalare af blåsten, som nästan varm rullar dammolnen framåt vägarna, ruskar ned karten i träd-

gårdarna. Isynnerhet i backen ligger han hårdt på, men uppför måste man ju, och Marion sträfvar på allt hvad hon orkar, och det är icke mycket nu för tiden.

Förr var hon lång, fyllig och rosig. Nu är hon lång, mager och skranglig. Den tunna sommarblusen förråder de kantiga formerna, och sommarhatten med sina nätta blommor kläder icke längre det lilla infallna ansiktet — det blir så gult, visset och hopplost under tyllburret.

Målet för hennes sträfvan uppför den här backen på Söder är ett långsträckt, envånings hus i hvitt med gröna fönsterluckor och djupa fönsternischer med geranier och balsaminer innanför rutorna.

I täppan utanför ha lackviolerna och auriklerna blommat ut, och krusbärskarten sticker fram på buskarna och klängrosorna på södra husväggen visa öppna blommor — blygredelina i ovädersdagern. Refvorna nå ända upp till gafvelfönstret, som Marion lämnade öppet för värmens skull, när hon gick hemifrån.

Hon bor därinne. Hon hyr detta vindsrum af ett ungt folk, som här bortom storsadslifvet och hyreskasernerna roa sig med

att leka idyll från mormors tid. Hon har varit bortåt Östermalm för att göra upp sitt mellanhafvande med den firma, som hon syr sina dockor åt. Handen kniper nu hårdt om portmonän — pängarna måste räcka tills nästa beställning blir färdig.

Nu är hon uppe på backens krön, där hon ett ögonblick stannar, kippande efter andan. »Pappa dog af hjärtlidande.» Dagligen upprepar hon detta för sig, stilla och mekaniskt. Men det skänker lättnad, ty hjärtlidande brukar man kunna ärfva —

I köket på nedra botten står den unga frun, Marions värdinna, och gräddar munkar åt sin man — stackarn sitter i värmen på kontoret, just samma kontor hvarifrån Marion kommer, då hon i förbigåendet sticker in hufvudet genom sitt värdfolks köksdörr och med sin muntraste röst och flickaktigaste nigning säger:

»Goddag, lilla fru Herz! Det har väl ingen varit och sökt mig?»

Frågan upprepas hvar gång Marion varit ute, och ehuru svaret, afgifvet med det vänligaste småleende, alltid blir ett nej, upprepar hon den gång på gång, och tror sedan nöjd,

att ingen i världen märker hur ensam och öfvergifven hon i själfva verket är.

Till och med tanternas väninnor ha till sist förlorat henne ur sikte, förda bakom ljuset af ett och annat glädtigt ironiskt bref — nästan i den muntra, gamla Ann-Beates egen stil. De hade kommit till svar på samvetsömma förfrågningar. »Dockaffären gick så utmärkt — tack! tack! hon behöfde ingenting. Alla voro så hyggliga emot henne och fullt upp af nya, goda vänner, hade hon fått.»

Marion går tvärs öfver vinden och in genom sin egen dörr.

Därinne ser det ut! Lappar och trådsnurr och knappnålar på golvet — spetsrester och tyll och söndriga kartonger på möblerna. Rusk och damm öfverallt, och odiskade kärl på bordet med fotogenköket borta vid kakelugnen. Men det hade varit så brådt med den sista dockbeställningen — och dessutom, hvad skulle det tjäna till —. Men nu hade hon ju litet ledigt, och så kunde det ju hända, att värdinnan tittade upp såsom hon brukade ifall mannen fördröjde sig. Och därför tager Marion på sig en urtvättad bomullskofta och röjer upp i rummet.

Men den äkta mannen kom i rätt tid, och herrskapet Herz åto sitt pepparrotskött och sina munkar i det grönmålade lusthuset, som låg ytterst på den svindlande branten ned till den i berget nyutsprängda gatan.

Marions fönster vette däremot åt sjön. Hon kröp upp däri med föresats att njuta af ovädret och hvilostunden. Fönstret slet och ryckte på sina hakar, men Marion tänkte liknöjdt, att om det for i väggen, finge hon väl betala det med en dags svält. Hon glömde i alla fall så ofta bort att äta, och så var det så mycket besvär därvid och så tidsödande. Oftast kände hon häller ingen hunger — det var ett sådant varmt bestyr med de välsignade dockebarnen, som logo fram ur alla rummets vrår, och skulle pyntas och skickas ut i världen.

Först när alla voro afsända och kammaren åter tom, blef det så fantasilöst och grått och kallt, och då kunde man ju tänka på litet ordentlig mat från närmaste hushållsskola — om vädret var bra, annars som nu, kaffe och smörgås och ett par löskokta ägg.

Nu började åskan gå. Marion ryste nervsvagt till för den skarpa knallen, men

undrade sedan hvarför försyner ej sände en vis blyxt att döda henne.

Nå, kom då aldrig packlåren med nya dockkroppar — man hade lofvat på kontoret, att den skulle skickas framåt kvällningen. Men kanske att man för regnets skull väntade tills i morgon. Sysslolöshet var då hvarken hvila eller njutning, när allt kom omkring.

Så det regnade! De våttunga rosenbladen sletos af och hvirflade till marken. Men Marion lade sin magra hand skyddande öfver två nyss brustna knoppar, som på samma kvist växte alldeles upp under fönsterbrädan.

»Två — två! Stormen får icke skilja er och icke slita sönder er häller.»

Herrskapet Herz komma springande om hörnet med händerna fulla af tallrikar och fat. Regnet, som genom lusthustaket sökt sig ned i karotten med fru Herz bästa hal-lonsylt, körde in dem.

»Men, lilla fru Agnell, så oförståndigt — med er klena hälsa. Stäng fönstret, snälla ni — drag är dessutom så farligt, när åskan går,» ropade frun i förbigåendet.

Marion nickade tillbaka med sitt kramp-

aktiga småleende. Men hon satt kvar långt efter det herrskapet Herz gått in. Och hennes lidande blick fortfor att glimma ut i ovädersskymningen ända tills sista spårvagnsklockan upphört att pingla, skramlet af åkdon minskats och sorlet af steg-steg-steg dämpats. Då kröp hon ned ur fönstret, stängde det och tände sin lampa.

Hon tog fram skrifdon, och utan att besinna sig lät hon pennan raspa i väg på papperet, nästan såsom en sömngångerska eller en, som hypnotiserad lyder en annans vilja. Det var gångna sömnlösa natters och arbetslösa stunders vilja af plågsam tvekan, fattadt och öfvergifvet beslut, hon nu lydde.

»Käre Harald.

Det förefaller mig som vore mina dagar räknade — de måste vara det, så ändamålslost som mitt lif är. Dagligen gör jag mig dessa två frågor: »hvarför föddes jag?» — »hvarför dör jag icke?»

Men det var min mening, att du aldrig skulle få veta detta. Jag ville hälst, att det aldrig skulle komma till din kännedom hur i grund sköfladt mitt lif är — icke emedan jag önskar skona dig, ifall du tror dig äga någon skuld, utan emedan det är så dumt

att tala om sådant där. Men till sist är jag i alla fall tvungen att meddela mig i detta ämne. Ty ser du, jag tror mig ändtligen ha fått ett antagligt svar på de där två frågorna, nämligen att jag kommit till världen för dina barns skull, samt att jag icke får dö förrän jag sagt dig detta, på det, det må komma till godo som dig bör.

Håll mig icke för galen — hörpå! Du är nog omgift och har barn, ehuru jag ingenting med säkerhet vet härom, då du varit död för mig alla dessa år och det fallit sig så naturligt för mig, att ingenting höra om dig — ingenting efterhöra. När jag skildes från dig, tog mitt lif slut... sedan har jag bara gått bredvid det. Det är icke säkert att det skulle ha gått så, om icke samtidigt tant Ann-Beate också tagits ifrån mig. Det var alldeles för hårdt. Jag krossades af de tre samtidiga slagen — de båda dödsfallen och mitt kärlekshaveri. Sedan repade jag mig aldrig. Det var icke håller värdt att försöka — jag hade disposition till hjärtlidande efter pappa, och detta bröt ut just i de dagarna, och jag tyckte att jag bara hade att gå och vänta, att allt skulle taga slut. Därför har jag nu lefvat så där... icke brydt

mig om något riktigt — bara lefvat i kappsäck såsom en, den där väntar i hvar minut på att afgangssignal skall ljuda.

Och nu får du veta detta, emedan jag är viss om att du är alldeles för god och vekhjärtad, att blott rycka på axlarna däråt — äfven om du ännu är bittert stämd mot mig. Utan du blir nog tankfull och lägger det på minnet och säger dig själf, att de där idéerna, som den där tokiga flickan offrade sig för, väl ändå voro värda något, eftersom de kommo åstad ett stycke tragik. Och så skall du låta leda dig af dem i din uppfostran af dina unga söner, så att om deras öde blir en annan »mönsterflicka,» konflikten då icke blir så grym som vår.

Och sålunda har jag svar på frågan »hvarför i all världen blef jag född. Och när jag nu talat om allt detta för dig, är det väl också meningen att jag får dö.»

Marion.

Lika flytande skref hon utanskriften och därunder: »att tillställas adressaten efter min död». Sedan inlåste hon brevet i ett skrin, där hon förvarade några minnen, och när hon lade sig, tyckte hon att det icke borde finnas någon morgondag för henne. Dubbelt

meningslöst blefve lifvet härefter, då hon icke ens egde grubblet öfver dess ändamål kvar.

Men dagen därpå kom packlären med små vaxansikten, och klumpigt efterapade barnalemnar som skulle skapas ihop. Och brokiga sidenstufvar och skyar af tyll böljade åter öfver möblerna, och rader af små skor stodo och väntade på de små fötter som skulle trädas i dem. Symaskinen slamrade bittida och sent, högen af småplagg växte, och små eleganta fröknar tittade fram med rosiga ansigten ur snart alla vrår, och med förkärlek stoppade Marion ned en liten trind brokig dam och en liten stel rödkindad herre i en och samma kartong.

Och brevet bidade sin tid ännu så länge.

* * *

»Vet du, jag låter icke narra mig längre nu af den stackars människan däruppe. Hon gör sig så kavat, men... Hon måste ha haft någon stor sorg i sitt lif, och så står hon visst alldeles ensam i världen — förfärligt fattig är hon visst också.»

Herr Herz såg upp från sin kvälltidning.

»Fattig? Ånej, hon förtjänar tillräckligt för ett ensamt fruntimmer att lefva af.»

»Ja, men hur släpar hon icke för denna förtjänst. Och så är hon visst ganska opraktisk — eller liknöjd . . . ger till första bästa, som kommer och ber. Men värst tycker jag är, att stackarn är så ensam.»

»Du kunde ju be ned henne emellanåt.»

»Har jag gjort, kära du. Men då har hon skrattat — så där öfverdrifvet, du vet. »Nej, lilla goda fru Herz, nygifta skall man lämna ifred.»

»Människan har förstånd.»

»Jag skall titta till henne litet oftare, när det bara väl är öfver för mig. Det har ju varit så många bestyr denna sista tid och så den branta trappan.»

Det »var öfver» för den unga frun redan samma natt. Herr Herz måste brådt ut i snöyran och hämta barnmorskan, som anlände i sista minuten.

Marions vindsammare låg rätt öfver det unga parets sängkammare. Hon hade hållits vaken af en förfärlig trötthet efter dagens mer än vanligt forcerade arbete, så blef det ett sådant spring därnere, ett sådant slående i dörrar, därpå så obegripligt tyst en stund och så . . .

Marion blef alldeles matt. Lederna blefvo

isstyfva och för några minuter låg hon lika stelt utsträckt på rygg i sin säng, som den stora prinsessdockan i sin kartong, därborta på bordet. Men sedan for hon upp i lyssnande ställning, för att strax handlöst falla tillbaka igen mot kuddarna. Hon stoppade fingrarna i öronen, men förgäfvdes. Den lille nyföddes kvidan hade för hörselorganen samma vidhäftande egenskap som mysk för luktsinnet, och det hjälpte icke att hon också drog täcket öfver hufvudet. Ännu länge efter det att barnet sof vid modrens sida, tyckte hon sig höra den kvittrande, kvidande lilla rösten — såg för sin inre blick de sprattlande små lemmarna.

I vild förtviflan, skälfvande i hela kroppen, satte hon sig åter upp, trötlös stirrande ut i det månljusa rummet.

Där såg det ut som vanligt. Men midt ibland allt skräpet tittade små leende ansikten fram, mildt belysta af månens klara strålar. En hel rad färdiga dockor voro sirligt uppradade i soffan, andra sutto på stolar, ja, hade till och med inkräktat byrån och fönsterbrädet. Och de hade haft något så ljust och vänt och varmt med sig, för-mildradt tillvarons skärpa.

Och nu — det hade bara varit en såpbubbla, som brast vid ett litet barns gråt i natten då det mottog lifvets gåfva. Marion tyckte att hon behöfde skrika till vildt, fassansfullt — utan reson, men icke ett ljud kom öfver hennes läppar. Hon icke ens stönade till, ehuru hon kände, att det var det sista i lifvet som nu togs ifrån henne: en barmhärtig illusion, som hittills ställt sig emellan henne och den fullkomliga tomheten.

Nu var det slut, slut. Ett vågsvall af miunen störtade ännu öfver henne, hjärtat klappade vildt af en bäfvande längtan och hon utsträckte hänryckt armarna för att fåna dem om något. Men där var intet — endast tomheten. Månen lyste på alla de små ansiktena som förut, men de voro bara gips nu och litet färg och några klutar. Slut — slut var allt... hon förnam icke ens tomheten längre, allt blef så drömbart, aflägsset och förvirradt...

Unga fru Herz kom sig snart igen. Hon lät skicka upp till sin hyresgäst och säga, att nu var hon så rask igen, att nu finge »lilla fru Agnell gärna slamra så mycket hon ville på sin symaskin». Den hade varit så tyst i flera dagar, och fru Herz

trodde naturligtvis, att det var af hänsyn till henne.

Men jungfrun kom tillbaka med förskräckt uppsyn. Det stod visst mycket illa till med stackaren däruppe. Hon låg till sängs — du skapare! bara skelettet af en människa hade det varit.

»Tag den lille, Agda, jag går upp själf.»

»Inte vill väl frun — Herre je, det går aldrig an.»

»Det *går* an — jag måste. Bah! Jag kan visst gå — hoppa, dansa om det kniper.»

Men likafullt ansåg sig den unga frun böra taga den branta trappan med en viss försiktighet. Marion hörde ingenting förrän hon i sina mjuka filtskor stod tätt invid hennes säng.

»Lilla goda fru Agnell, så ledsamt att jag ej förut fått veta att ni var sjuk.»

Marion öppnade den matta blicken och letade och famlade i sitt slocknande medvetande — hon var således icke död ännu och det var något man fordrade af henne. Ja, ja — leendet. Man hade alltid begärt att hon skulle le och det hade varit så lätt förr, men blifvit så obegripligt svårt — nu nästan omöjligt.

Men det kom ändå lydigt, fast så svagt att det knappt förmådde åtskilja de blåbleka läpparna, knappt fåra kindens vaxlika hud.

»Det — är ingenting. Jag har kunnat vistas uppe tills i dag och — allt är nu färdigt.»

Hennes irrande blick flög från docka till docka, alla pryddligt uppradade i sina askar med locket öppet så som de snart skulle lysa i sin prakt från den stora firmans julfönster.

Tårarna störtade upp i ögonen på den unga frun. Men hon finge akta sig för att blifva för upprörd, det vore icke bra för digifningen.

»Ni tillåter ju att jag sitter en stund hos er», hon tog en stol, »så få vi rådgöra om hvad som är att göra. En läkare måste efterskickas och en slumsyster. Har ni anhöriga, som ni vill jag skall underrätta?»

»Ingen».

Fru Herz fattade full af ömt deltagande de magra händer, som så oroligt flaxande, likt vingskjutna fåglar, ansträngdt rörde sig hit och dit. Ack, om Edvin komme snart, hon vågade icke bära detta ansvar ensam.

»Vår läkare är så snäll. När Edvin kommer be vi honom hämta honom.»

»Det tjänar till ingenting — nu.»

»Jo — jo visst. Säg bara icke så — det är så förfärligt sorgligt.»

Hvad var det nu igen? Jo, leendet.

»Den lille är väl söt?»

»Hänförande!»

Marion slöt ögonen, famlade ännu en stund i kaoset af dunkla hågkomster, bemödade sig om att klara sig till några artiga och välvilliga ord, men tappade bort sig i medvetlöshet.

Minut efter minut gick, det blef en kvart, halftimmen. Då kom en svag, svag rodnad på Marions kinder, liknande återglansen af en skär la France-ros mot gult atlas, och plötsligt öppnade hon åter blicken, stor och ångestfull.

»Nej — gå, gå! Det känns så underligt... jag är icke van vid någons närhet. Ni tar bort luft för mig — plats... och era händer, för Guds skull tag bort dem.»

Fru Herz blef rädd och gjorde som den sjuka bad. Kom då aldrig Edvin!

»Försök att vara lugn. Min man är nog snart här, men dessförinnan törs jag icke gå »

»Jaså ni är rädd? Då ser ni honom också.»

»Hvem — hvilken.»

»Döden.»

Fru Herz ryste till. Kanske borde hon i alla fall gå och i stället skicka upp Agda.

»Han kom den natt er lille föddes. Han är här inne, men han dröjer alltjämt att lägga sin hand på mig. Är det icke förfärligt att icke kunna dö? Hvilken kärna det måtte vara i mig — tant Anne-Beates tös.»

Åter vardt blicken förvirrad och åter var hon på väg att tappa bort sig. Fru Herz, plötsligt stark af det outsägliga medlidande som fyllde henne, fattade på nytt de stackars famlande, gulhvita händerna, sakta strykande dem och oroligt lyssnande till hvarje ljud därnerifrån.

Den döende började åter sitt låga mumlande, redan hafvande så tappat bort sig själf, att hon i sitt svaghetstillstånd förrådde de bittra, tröstlösa tankar, som lidandet och ensamheten födt och som hon så väl bevarat inom sig, för stolt och ironiskt klok att delgifva dem åt de främlingar, hon numera mötte på sin väg.

»Det är så besynnerligt — så ljufvligt nu. Det är som stode jag lutad intill ett knä — en hand stryker mitt hufvud och en röst hviskar: 'mammans lilla flicka... mammans —' Att sådant där, så aflägsset, ännu kan gå igen. Och bara därför att ni är vänlig och håller min hand. 'Mammans lilla —' Tänk om mödrar visste hur deras barn en gång skola dö,» afbröt hon sig med något högre röst.

Fru Herz var nu säker om att hon skulle få mjölkkastning, men satt modigt kvar. Marions hand omfattade hennes i ett hårdt grepp, den glanslösa blicken vardt medvetnare och rösten något jämnare.

»Om min mor, när hon klädde mig i blå kjol och axelrosetter af fladdrande band, kunde se hur fattiglikvagnen skramlar i väg med mig! Följd af ingen... Och — ingen — klocka —

Det rosslade häftigt till i det fruktansvärdt arbetande bröstet. Men de eljest så tystlättna läpparna ville icke upphöra att tala. De öppnades och slötos — öppnades ånyo, medan det slocknande minnet ansträngde sig att samla ihop orden.

»Ingen — klocka — skall ringa. Men

de borde dåna alla: 'vi ringa offret för en idé till grafvens ro — vi —»

Nu talade Marion icke mer. Men den fullt uppslagna blicken vidgades i outsäglich häpnad. Fru Herz frågade sig i stormande hjärtklappning hvad den såg, som hon icke kunde se.

Men nu gick det i trappan.

* * *

Det var på aftonen af den samma dagen. De båda makarna hade setat hos sin döende hyresgäst i det sista. Nu, när allt var öfver beredde de sig att åter gå ned till sitt eget lilla goda bo, där den lille grät efter modersbröstat.

Men i dörren tvekade fru Herz ännu en gång.

»Borde vi icke också tillsluta hennes ögon», hviskade hon.

»Slumsystemen, vi skickat efter, är nog snart här. Hon är vanare vid sådant där», svarade han, angelägen att komma därfån så fort som möjligt.

Han sköt på sin fru och tillslöt skyndsamt dörren efter sig, icke fullt säker på att han uppfyllt allan rättfärdighet. Men icke

för aldrig det ville han nu åter gå in i den lilla kammaren. —

Deras steg dö bort i trappan. Det gamla husets stora vind är så öde och tyst. Natten gör dess vinklar och vrår ännu svartare. Men genom gafvelrummets ruta tittar månen in och lyser på Marion, där hon ligger stelt på rygg, med den vidöppna, brustna blicken riktad uppåt. Rundt om henne ligga också de många dockorna med vidöppna blickar mot taket. Men de le — le alla.

FRAGMENT.

Herr Professor!

Det är efter mycken tvekan jag kommit till beslutet att tillskrifva eder. Många år ha glidit in i det förgångnas osäkra förvaringsgömslen, sedan den tid, då våra vägar för helt kort löpte jämsides — med tendens från ena hållet att vilja springa öfver i den andras fåra. Så unga vi då voro!

Minns ni flickan med de låga, plattklackade skorna, den grå barégekjolen — spänd öfver krinolin — den broderade, ärmvida garibaldiblusen och däröfver en mörkblå, pärlsydd sidenjacka. Hon hade också en knippa lockar vid hvardera örat och en bit upp i nacken kring kammen en ringlad fläta under schäferhatten med skära rosor. Hon var så nyfiken på lifvet — så oerfaren och

hängifven opröfvade ideal som någonsin en sjuttonårig varit det. Minns ni henne? Ack, då är nog minnet icke ljust! En liten tagg som stack er en gång och som ni sedan bevarat agg till. »En själfsvåldig kokett och en ung stråfsam man» — se där den rubrik, ni i minnet ger denna episod ur ert och mitt lif.

Ert frieri — minns ni under björkarna, där det växte fullt af tusenskönor i gräset och därifrån utsikten öfver ån, öfver strida fall och gungande madar öppnade sig. Ni gick med ett ansikte stelt af missräkning och vrede, sedan ni sagt flickan i krinolinan stygga saker.

Men hon uthärdade tappert de hårda orden och återgaf med ränta de bistra blickarna. Såsom en förolämpad drottning ristade hon på hufvudet, så att lockknipporna guppade upp och ned, och lät er intet ana om hur hjärtat klappade af förfäran öfver den vändning saken tog i och med edert frieri. Hur blygselkvald hon var! Men hon trodde sig ha offrat sig för vänskapen och så hade hon förblifvit sitt barndomstykke troget — detta gällde något den tiden — och därför kunde den lilla krinolinflickan

hålla sig upprätt inför er förkrossande, ungdomligt smärtfyllda vrede.

Hvarför jag kommit att nämna detta nu, efter år af tystnad emellan oss? Nåväl, åldringens tankar vandra ju alltid så gärna tillbaka till de flydda ungdomsåren. Jag är nu ensam, min make död och de unga ha redt sig egna bon. Jag är en pelare, som intet stöttar längre. Vål är jag ännu bunden vid alla de unga rankor, som jag en gång bar uppe, men som nu sökt sig andra fästen i lifvet — bunden med tusen osynliga trådar, hvilka från sina spridda håll alla genom en enda märkla löpa in i modershjärtat, en sorts telefonstation, som har att ständigt passa på signalerna från de många, många trådarna. Men ehuru känslolifvet sålunda ännu hålles rikt och varmt, har dock ett stort tomrum i mitt lif uppstått, som fordom utfylldes af omsorgen, af — stötteplikterna. Minnet får större spelrum.

Och det är ett af dessa minnen, som dikterar mitt bref till eder. Jag mötte nämligen i går på gatan en af hufvudpersonerna i vårt lilla drama — en varelse, tydligen hjärtskärande ensam och fattig. Och minnet, som förut smugit omkring såsom en

obestämd, blid gengångerska, blef med ens en sträng skepnad, som tillropade mig: *är du saker till detta öde af fattigdom och ensamhet!*

Så här var det:

Scenen är Backa bruks herregård, ett romantiskt gammalt ställe med djupa alléer, järngaller för nedra våningens fönster, stora salar med familjeporätt och ett spökrum i östra flygeln. På afstånd smedjornas dån och fallets brus. Personer:

Herrn: en medelålders fin, stilla personlighet, med något af icke obehaglig öfverlägsenhet i sitt väsen.

Frun: ännu ung, vacker, liflig utan att vara glad, djärf inför större uppgifter, obetsamsam inför de små (ja, mitt omdöme grundar sig på senare års afstånd och rikare erfarenhet), sitt lynnes slaf, så att hon stundom är ofin.

Guvernanten: oviss ålder, för sig bra, ett smidigt väsen.

Sommargästen n:r 1: släkting till herrn, studerande, ostadgadt temperament och åskådningssätt — en rotknöl (dömer jag rätt?) af obestämd typ och som ännu endast satt små åderfattiga hjärtblad.

Sommargästen n:o 2. Sjuttonåringen
som ofvan.

Innan denna sistnämnda i sin splitter-
nya krinolin en dag åker upp för Backa
portar i herrskapets *cabriolet*, har redan
första akten i komedien slutspelats inför den
gamla herrgårdens stängda dörrar. Frun
och bruksförvaltaren älska hvarandra och
ha hemliga möten i parkens dunkel — i
spökrummets säkra gömma. Men den er-
farna guvernanten uppdagar förhållandet och
förräder det för den bedragne äkta mannen.
Scener. Skilsmässa beslutes. *Cabrioleten*,
med fruns snörda kappsäckar i säkra rem-
mar baktill, står för dörren — älskaren vän-
tar vid nästa skjutshåll. Men i det afgö-
rande ögonblicket kan icke modren skiljas
vid sitt enda barn, en nioårig flicka. Nya
scener, nervattacker — förlåtelse — försö-
ning (ytlig).

Man söker nu ofvaupå dessa slitningar
något som kan distrahera. Såsom afledare
inbjuder då herrn till sig en ung släkting,
som han mycket sällskapar med och för-
skansar sig dessutom bakom göromål. Han
behärskar situationen, har alla i det stilla
landthemmet på sin sida. Frun märker, att

man håller på att göra henne schackmatt, och är nu angelägen om att få en pjes, att göra motdrag med. Sjuttonåringen, en yngre syster till en gift väninna, efterskickas och blir denna pjes.

Anländ tages hon genast i enrum med den sorgsna, moderliga damen, och ett sorts vänskapsförbund slutes mellan trettio- och sjuttonåringen. Barnet — jag var verkligen ett barn — inviges oförbehållsamt i husets intriger. Hon upplyses om, att den moderliga väninnan är den olyckligaste kvinna på jorden, förbisedd af en brutal make, förrådd af en intrigant varelse, som hon dock måste behålla kvar i sitt hus, emedan hon icke genom ett brådstörtadt afskedande vågade utsätta sig för ytterligare elakheter från hennes sida. Hennes lilla flicka höll man på att vänja ifrån henne, tjänstfolket var nonchalant.

Tårar, kyssar och försäkringar. Sjuttonåringens hjärta sväller af stolthet öfver det erhållna förtroendet, och hon frågar sig hur hon skall göra sig värdig det ingångna vänskapsförbundet. Hon erhåller en tydlig fingervisning.

Governanten har nämligen lagt sig ut

för kandidaten — fruns ord — och han synes uppmuntra henne. Men nu är det sjuttonåringens plikt att hämnas, hvad hennes väninna måst lida för den intriganta varelsens skull. Kandidaten får icke bli guvernantens offer.

Sjuttonåringen inviges i alla koketteriets konster, och hon ser allt genom vänskapens och själfuppoffringens töcken. Lätt — ack! hvarför så lätt? — blir den unge herrn hennes ödmjuke slaf och tillbedjare. Linjerna kring guvernantens mun bli så skarpa och hennes ögon så hatfulla. Så kommer katastrofen: Kandidaten framstammar sin kärleksförklaring — ja, ni minns ju.

Han reser. Guvernanten är slagen, den äkta mannen afväpnad på ett håll. Han är generande ensam, frun sysselsätter sig lifligt med sjuttonåringen.

Nu vet ni. Intet behöfver ju tilläggas. Jag har nu endast en fråga att göra eder. Säg mig, kom jag, vilseledda, en gång emellan er och den bedröfliga skepnad, jag i går mötte på gatan, f. d. guvernanten? Hade väl denna fattiga gamla gumma nu kunnat bära ert berömda namn, varit härskarinna i ett rikt hem (djupare törs jag ju icke gå) om

jag icke varit så förfärligt grön den där tiden, så att jag misstog mig om min plikt?

Svara mig, jag ber er. Ni finner det kanske obekvämt — dumt — onyttigt. Men elfte timman, herr professor, elfte timman! Tänk om jag ännu kunde i någon mån försona hvad jag brutit. Naturligtvis vill jag i alla händelser lätta fattigdomens börda för henne, utan att hon anar, att jag, den afskydda, står härbakom.

Men har jag genom min obetänksamhet mördat hennes lifslycka, då vill jag ödmjukt bekänna min skuld inför henne, och det vore ju onaturligt, om icke gummorna äntligen kunde försonas i frid och förlåtelse. Men om ni hade kunnat se det hatfulla igenkännande som glimmade mig till mötes i går —

Sedan dess stirrar det förflutnas gåta emot mig ur alla vrår i mitt goda hem såsom en gammal ödesfågel, den där rufvar på ondt för mig och de mina. Det är löjligt — kanske. Men i natt satt han på min sänggafvel, och hvar gång sömnen ville komma, flaxade han till med vingarna —

Ser ni, jag är en välmående gammal

fru numera, som sofvit godt alla sina nätter i känslan af uppfyllda plikter mot man, barn och nästa. Så dyker detta minne upp — åh, förfärligt.

Men var uppriktig, dölj ingenting. Ni behöfver det ju icke — jag tror så oryggligt på elfte timman, ni vet.

Bara jag nu får visshet.

Eder förbundna
(Namnet)

Min Fru!

Ert bref ref upp ett gammalt sår. Det blödde — men endast några svarta, grumliga droppar, som det var godt att bli af med.

En stund var jag djupt sorgsen. Jag visste så litet om er förut, jag blott älskade er fagerhet med ungdomlig tillbedjan. Men ert bref upplyste mig om djupet under den sköna ytan, och ett ögonblick kände jag ett helt lifs förlust.

Jag glömde er — nej, jag bara upphörde att sakna, längta och harnas. Bråkdelen af den där taggen, ni nämde, blef nog kvarsittande, men när den någon gång stuckit till här eller där i medvetandet — ja, då har jag haft en reflektion till hands.

Och ser ni, min lilla nådiga, naturen har för enstöringen ersatt hustru och barn, och han har förströdt sig med naturen ofvanpå arbetets vederkvickelse.

Åh, jag har varit en rätt lycklig ost, och jag undrar om jag icke till en del har er att tacka för detta. Ty jag började väl med att ungdomligt öfversittande bele er sentimentala flickböjelse för skog och mark. Inte var det något att gå och titta på träd och stenar, inte. De väsen i skog och mark som det förnöjde våra förfäder att tro på, finnas ju icke längre till för oss.

Men så en dag upptäcker jag i alla fall — icke en huldra eller en faun, utan att naturen äger en själ. En själ, ser ni, som alltid är i kontakt med vår egen, som älskar oss sådana vi äro, ler med oss i vår glädje, är sorgsen i vår sorg. Först visade jag detta allmänna fruntimmer ifrån mig — en psykisk polygamist — otäckt! Men hon kom igen, och jag fick biets natur och föll i underkastelse för allas vår drottning. Sedan har jag varit lycklig.

Och aldrig ser jag en vårlig äng under brunknoppiga alar och blå, hvit och gul af sippor, utan att minnas er. De bruna alarna

äro era bruna lockar, blåsipporna era blåa ögon, hvitsipporna er förtjusande oskuld och de gula sipporna — själfva våren — era sjutton år. Ja tänk, så det kan bära till, att gubbstuten går och bär på detta svärmeri än i dag.

Om jag minns, jag! Men icke skorna, bara de små fötterna — så små, att de stundom okynnigt kröpo ut, trots de svarta sidenbanden, som korsade sig öfver den hvita strumpvrusten. Icke krinolinen, men den lätta gången, som kom barègekjolen att dansa fram som en graciös ballong öfver gräsplanerna. Och icke garibaldiblusen, men den unga barmens täcka rundning — icke schäferhattens skära rosor, men kindens. Åh, ni var för söt!

Och det förgångnas makt är så stor. Vi se blott de stora dragen däri, förnimma en återklang af de starka sensationerna: kärlek, smärta, brottet, godheten o. s. v. Men det lilla, det obetydliga, *det tråkiga*, det som uppfyller tomrummen mellan viktigare *passus* i tillvaron — det håller sig alldeles borta från minnets gård, och därför blir detta så ofta vår själs käraste tillflykt.

Det är endast er, elak och söt som ni

var, som jag med någon rörelse påminner mig från Backa-tiden. Guvernanten — tredje personen i er *petite pièce* —, nej, vet ni, hon hade alldeles fallit mig ur minnet, tills ert bref ånyo gjorde såväl henne som våra öfriga medspelande lifslevvande för mig.

Ja, har ni väl bedömt de där personerna så alldeles rätt? För mig var den där stillheten och finheten, som ni beundrade hos mannen, endast tröttheten hos en utlevvad. Han hade uppsökt äktenskapet af samma skäl som en strapatserad uppsöker ett bekvämt soffhörn — för att få hvila ut. Men han valde utan urskiljning eller lät en rest af Adams lusta bli bestämmande. Ty hon var för skön, för romanesk och varmblodig, att kunna nöja sig med rollen af landtlig husmor och maka åt en trött man.

Hon ville ha äfventyr och sensationer. Och när icke mannen kunde ryckas ur tryggheten i det äktenskapliga soffhörnet, så sökte och fann hon dem lätt utanför äktenskapet. Men hon fick aldrig veta, om detta var den drömda lyckan eller blott afledning. Moderskänslan lämnade denna fråga öppen för henne. Världen har många svar på den.

Men gubben är visst för pratsjuk — han kommer aldrig till pudelns kärna.

Nej, bevara mig väl, aldrig hade jag en tanke på guvernanten. Äfven om icke ni varit, så mitt »berömda namn» hade hon nu icke burit. (Inom parentes: jag vet icke mer än mina kolleger; har jag haft någon framgång, har det uteslutande berott däraf, att jag sagt en liten rolighet till hvar och en som sökt mig. Det är hela hemligheten med det »berömda namnet» ty sådant är folket). Men jag var den tiden ridderlig mot kvinnan. Och frun i huset behandlade den stackars människan rätt illa. Jag tyckte hvarken om hennes oroliga, fikande ögon eller hennes karga plikt känsla. Att hon »slog sig ut för mig» begrep jag icke. Eller tyckte jag då som nu synd om henne. Jag har aldrig haft motvilja för kvinnor, »som lägga sig ut för män». Saken är ju helt naturlig — ja, naturligare än när förhållandet är motsatt. Ni behöfva oss bättre än vi er. Vi äro medlet till er socialt förbättrade ställning. Vi ha våra många intressen — vi ha våra nattsöls- och storaordsföreningar och allt möjligt. Ja, ja, det där skola vi icke disputera om.

Men kanske att min tolerans gent emot den där guvernantens små försök, väckte förhoppningar hos henne. Jag minnes nu, att hon var rätt oblyg och jag skulle kunna berättat detaljer. Hur skall då en karl bära sig åt för att icke väcka förhoppningar? Jag ville bara vara människovänlig. Och det är för ledsamt att fruntimmerna icke litet oftare kunna förstå detta.

Brukspatronen — salig i åminnelse! — han borde ha valt en sådan där något stadgad ungmö för — det andra soffhörnet. Så tacksam och snäll hon skulle ha blifvit.

Att han i stället fäste sig vid den kuttande unga turturdufvan, som vill ha gungande grenar — sång och himlen i purpur, det afgjorde mitt öde, det gjorde mig till ungtkarl. Nå, jag beklagar mig ju icke.

Men så underligt länkas människoöden i hvarandra. Eller är det blott gubbens barnslighet i lynnet, som ser ett under, där endast sträng försiktighet råder?

Farväl! Skall ni nu sofva godt igen, min bästa fru? Och tack, tack för den ljus-

ning er *petite piece* spridit öfver detta gub-
bens ungdomsminne.

Eder tillgifne,
ödmjuka tjänare
(Namnet)

* * *

Stjärnorna tindra, gaslågorna brinna med jämn, klar låga i den kalla, stilla luften; brådskan på gatorna aftager och nyårsklockornas skära malmtoner dö bort. Månen har dragit ett bredt, grönhvitt bälte kring de snöiga taken, hvars skorstenar och gluggar kasta skarpa, svarta skuggor.

I kväll, på årets sista dag, skrifver jag sista kapitlet i berättelsen om mig själf. Jag har nedskrifvit den för brorsdöttrarnas räkning, kanske ha de något att lära af denna historia om en ensam kvinna, om hennes misstag och grusade förhoppningar.

Men jag kan icke finna orden till en passande afslutning. Jag sitter och stirrar omkring mig i kammaren, där det råder sådan ovanlig fäst. I kakelugnen — annars kall och mörk som ålderdomen själf — lyser det af värme och glöd. Många ljus brinna

på bordet bland konfektyrer och inlagda frukter. Och hvilken doft af sommar! Den kommer från liljekonvaljerna i sin bädd af däfven mossa bredvid raden af vinflaskor. Och så de nya klädesplaggen, där i gungstolen —

Hvem är gifvaren? Hvem... hvem —

Jag blickar in i ljusens små lågor — men de lysa icke. Jag brer ut mina fingrar (så lika klor numera... hu! maskarna få icke mycket att äta på dem) framför eldbrasan — den värmer icke. Och när jag smakar på tårtan, äcklar den mig. Men blommornas ljufva lukt, borde den icke komma mig att bäfva af ungdomsminnen — men nej! det är kallt och dödt i mig numera. Ty jag känner ju icke gifvaren och alla dessa rara saker ha i sig själfva intet värde för den, som redan står och blickar ned i sin egen graf.

Kanske om icke bitterheten just i kväll mera sargande än någonsin klöste i medvetandet. Jag kan icke glömma — vi möttes i förra veckan och sedan dess — Vi skredo förbi hvarandra såsom främlingar, men den fryskalla luften blef plötsligt het, själfva snön brände. Det var hatet — en atmosfär af hat, som glödde emellan oss. Årens, det

dagliga släpets förband, refs i ett nu från ett gammalt sår.

Hon tog honom ifrån mig. Med de orden skall jag möta henne i evigheten.

Han var mitt sista hopp. Det är fult, det är hemskt, när en kvinna vill gifta sig — vill — vill — vill — Hos mig blef det en fix idé. Den ensamma ålderdomen förskräckte mig så, med min kalla natur, min nöjeslystnad —

Om hon åtminstone älskat honom! Men hon leddes blott af infernalisk lust att få trampa på oss båda.

Ljusen lysa icke och brasan värmer icke, men sällsamt kalla de till lifs glömda upplevelser. Eller är det det där mötet... Gummans sinnen förvirras — mötet, ljusen, värmen, doften, allt hugger i hvarannat som kuggarna i ett inveckladt maskineri.

Ah, hvilken blixtn i detta tanketrassel! Gifvaren — det är *han*.

Han har än en gång velat närma sig mig. Jag vet... jag känner det i den varma fart, hvarmed blodet plötsligt åter sjuder genom de skrumpna ådrorna, i ljuset — i värmen från härden.

Han älskade mig en gång eller var på

väg att göra det, då den lillas tillgjorda oskuldsmåner togo honom ifrån mig. Jag hade just vaknat upp till medvetandet om hur misslyckadt mitt lif var och att nu ålderdom — en eländig ålderdom stod för dörren. Jag kände mig såsom sömngångerskåu, omildt ropad vid namn alldeles invid afgrundens rand. Min ungdom hade gått i släpet för andra, aldrig hade jag fått mig någon plats anvisad i de kärlekslekar, som lektes tätt under mina ögon — det var döttrarna i huset eller deras väninnor, som upp-togo dem alla men jag... jag hade bara haft att hålla mig ur vägen.

Man kurtiserade gärna — flirtade med, heter det ju numera — guvernanten. Staccars flicka, hon skulle ju också ha litet roligt! Men »mannen med de allvarliga afsikterna» kom aldrig i min väg, förrän han — Åh, jag skötte mig så fint denna gång — ja, ty en flicka i min ställning och vid mina år måste sköta sig, om hon vill binda en man vid sig — men den lilla i schäferhatten tog honom likväl.

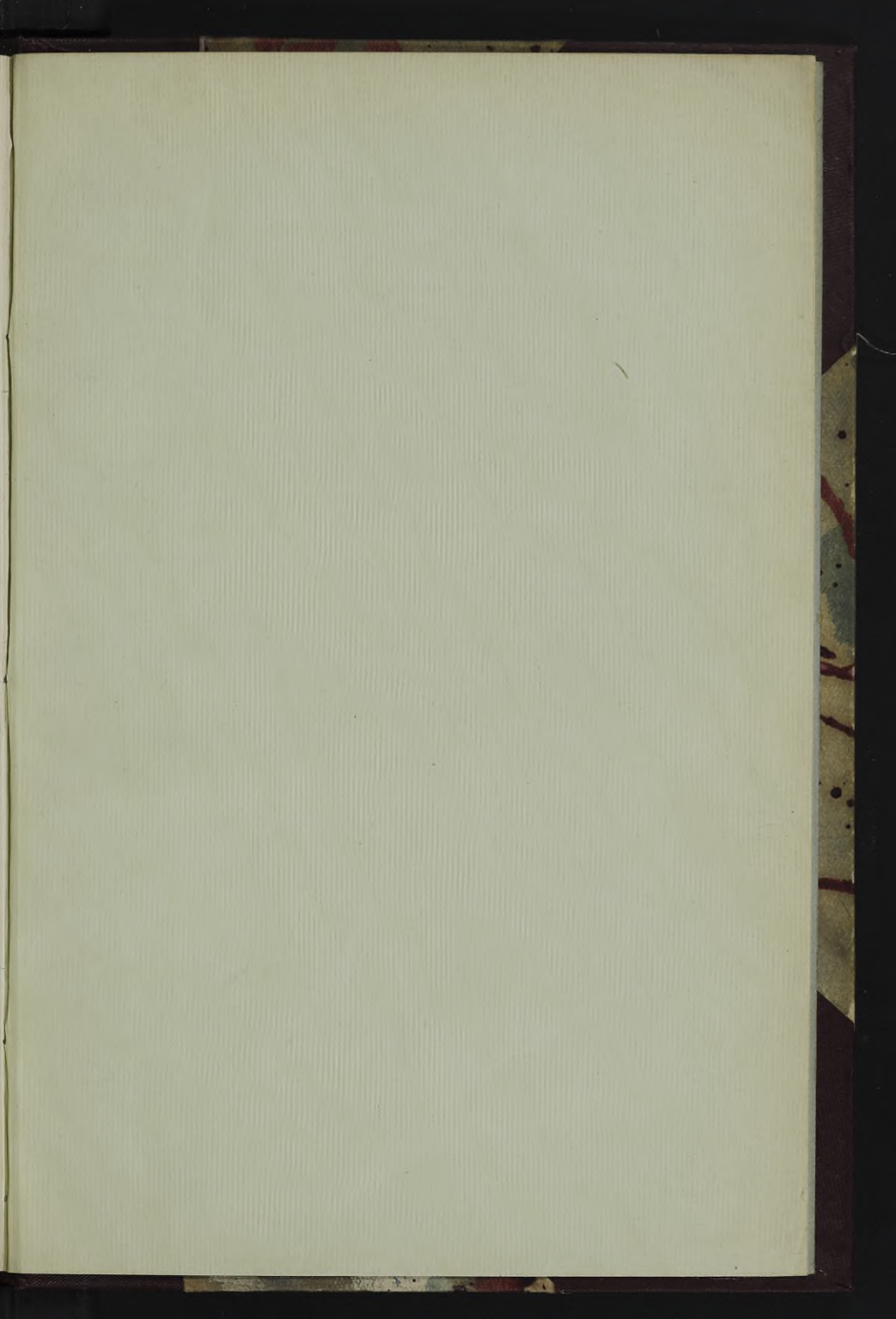
Är det känslan af förlust eller hat som sliter mest? Jag vet icke, men jag tror hatet —

Men brasan värmer ju nu och ljusen lysa. *Hans* blommor fylla min kammare med doft af sammardagar och svunnen ungdom — då är det som om hatet glättades ut likt oroliga vågor, när kvällsolen bryter fram efter en stormig dag och vindstilla inträder.

Det är intet underligt i detta. På årets sista dag ha den berömde gamle mannens tankar vandrat tillbaka i tiden, och då har han erinrat sig vistelsen på herrgården. Han har med en suck affärdat minnet af sitt dåraktiga tycke för den där ungen och tänkt, att han nu icke behöft vara så ensam om icke —

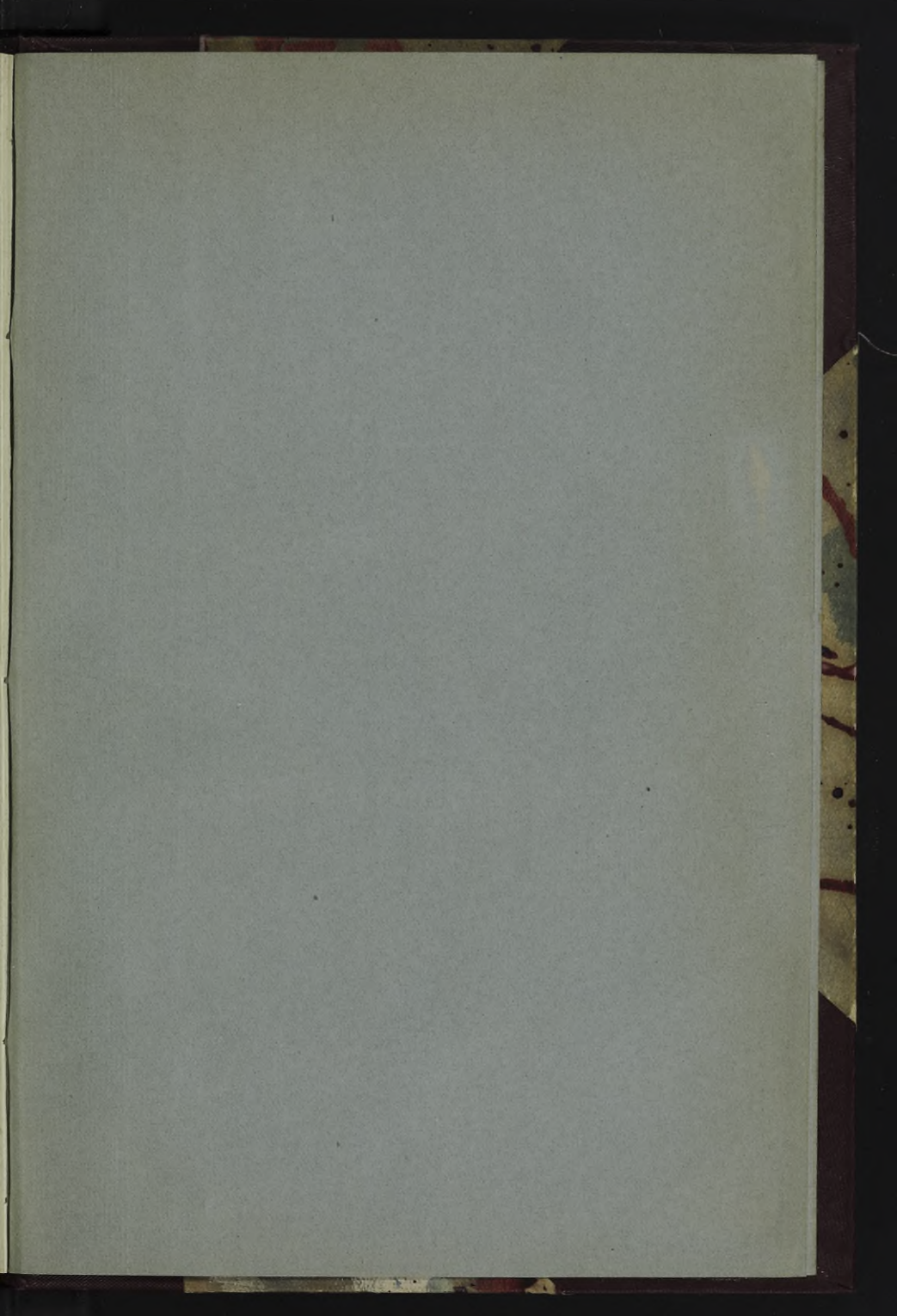
Och så har han skyndat att bringa den kvinna, som borde ha varit hans lifs ledsagarinna, en minnesgård, och — så blef sista kapitlet af min historia skrifvet.

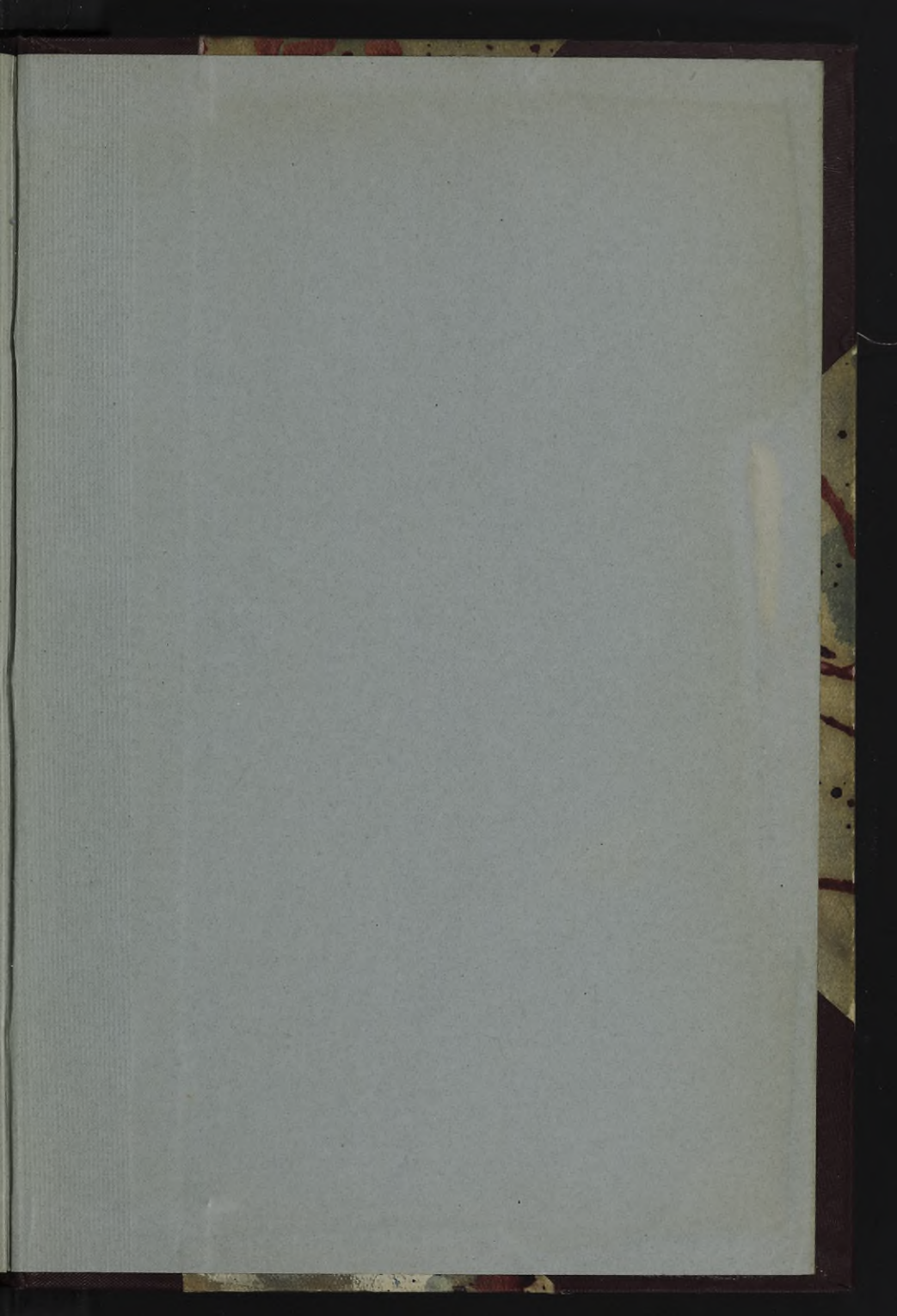

PRIS 2.25

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

15000

600402697